B. CHEDRACK JYRWA

U PYRKHAT

1976

B. CHEDRACK JYRWA

U PYRKHAT

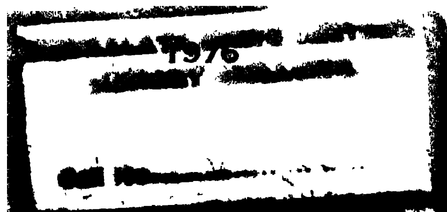

Ka Sien Shon kaba Nyngkong

[Ia ka hok longtrai la tyngkai]

La pynmih da u Nongthoh

KI KYNTIEN LAMPHRANG

Ki shalyntem ka por ki iai tyllun ban pynwan ia ki jingkylla jong ki Aiom ki bapher na ka kylla sha ka kylla, kumba ka jingim u briew na ka jingspeh, sha ka jingsei sla, sha ka jingthylleng, sha ka jingseisoh bad sha ka jingjlop noh. Ka jingim ha kane ka pyrthei ka long ka jingim jong ka jingialeh. Kiba ju ialympat bad kaba eh ha ka jingim jong ki, ki sngewthuh haduh katno ka long kaba jwat, bad katno ka long kaba thaiñ ban law ia ki suhsat kiba khum ia ki kjat.

Katba ngi dang lum ia ki khuiñ jingstad kiba u mynnor u la bet ha kane ka mariang ba ngi shong, ngi nang lap nang lap ia ki symboh ksiar kiba shlei miar na ki thiar ban sakhi ia ka pateng longdien kaba ki Mei-dot Pa-dot jong ngi kim shym thiah thai ne shoh tyndep ha ki jingpah ba runar jong u khawiang ban klet noh ia lade bad ia ngi mynta. Hynrei ki la ia ksaid kat lah katiai ban prat ia ki shrah haduh ba kin da long ki lyngkha ba seisoh ha kaba u mynta u la ioh ban lum thup ia ki khlem da shitom.

Kumta ka jingim ka long ka thma. Kam dei ruh kaba la pun da ka Salusaw baroh shilynter kumba sngewthuh bakla u Pyrkhat uba la mang lupa kumno ban pyniaid ia la ka jingim khlem da ai lad lem ia u Nongthaw ba un iarap ia u. Ha ka jaka kata u la pyniaid pynban ia ka mon u Kynrad ha la ka jong ka mon tang kat ban bit ban biang ma u bad ka ïng jong u khlem da puson pat ba baroh ki don ha ki lynghoh kti jong U. Ban iaksaid ban angnud ka long kaba sngewshong nia, hynrei ban pyniaid ia u Nongthaw kat kum ka mon jong ngi ka long kaba ma. Ka Apot kaba u Pyrkhat u iakynduh ka long ka nongmuna kaba ngi dei eh ban ioh jinghikai khnang ba ngin nym bakla arsien ia kajuh.

Ha ka jingshisha kane ka kitab ka la dei ban iohi kham mynshwa ia ki kjat sngi ba ju wan ai jingsyaid ia ka pyrthei, hynrei na ki daw ki bym lah kiar ka kor shonkot

kam shym lah ban leh kumta. La katta rúh, ong ki riew-tymmen ba ka ngap sah snem ka long ka dawai kaba bha shibun Nga ngeit namarkata ba phin sa ia kylla stong bad ia sawar hi kat kum ka jingshoh tar ki jingpyrkhat ki-ba wan shoh ha phi. Nga kyrpad ia ki nongpule baieit baroh ba kin pyniakynduh markhmat bad u Pyrkhat ban iasyllok jar jar bad u khnang ba un nym sngewtmang eh ha ka jingshem jong u, nga khmih lynti ba phin nym beiñ ia ki jingbakla u Pyrkhat, hynrei ban kylli pynban ialade ba ioh ngi ruh ngi shah ialam bakla kum ma u. Kumta shwa ba phin pynbiang ia ka pylla, da dok bha ba kan nym lah snillhang.

Ha kane ka por ngam lah khlem da ai khublei shibun eh ia I Bah R.S Lyngdoh, Speaker Meghalaya Legislative Assembly iba la ioh ban pule nyngkong eh ia ka script bad iba la pynshlur ruh ia nga ba ngan iaid shaphrang. Kum-juh ruh, nga dap da ka jingsngewthurom ia I Bah B M. Rodborne iba la pyllait shibun na ka por ba kordor jongi ban ia peit 'em ia ki proof.

Shi hajar nguh ruh ia i Bah Hamlet Bareh iba la pyl-lait por ban pule bniah bad ban ai ruh ia la ka jingkyn-thoh halor jong ka, wat la i don hapdeng ka jingbunkam.

Ngam lah ruh khlem da pynpaw ia ka jingsngewnguh ia la ka Sorkar Jylla kaba la iakyrshan lem ia ki jinglut jingsep ha kaba pynmih ia kane ka kot, la kam da long kaba suah eh ruh.

Khatduh eh nga kyrpad ia phi ba phin sngewbha ban iaid lait ia ki jingbakla shon lada phi lap haugne hangtai namar ki long ki bym lah kiar wat haba ngi la pyrshang ban ia peit bniah ruh.

Khublei.

Dt. Mawlai Iewrynghep
Shillong-8.
31 tarik, u Lber 1976.

B. Chedrack Jyrwa.

NORTH - EASTERN HILL UNIVERSITY
Lower Lachaumiere, Shillong-793001.

Dated Iaiong, Hynñiew tarik, 1976

KA KTIEN LAMPHRANG

'U Pyrkhat' u kren ban msham ia ki riewpyrkhat kane ka juk ba U Blei u bat ia ka bor bishar bad synshar halor ka jingim u briew marwei marwei. Kane ka jingiathuh khana kaba la mih na ka jingphylliew jingmut u nongthoh, u Bah B. Chedrack Jyrwa na ka bynta ka jingbymbeit bad jingiaid ryntih ka long briew manbriew. La dei hok ban mih kane ka jingthoh ha kine ki por kaba i kumba la lyngshop ia ngi ha ka tmier bah jong ka jingjot na ki jingthala bad jingsniew bahar rukom kiba la ioh rung bad kjit ia ka rngiew u Khun Khasi Khara.

U Pyrkhat um dei u 'riewthala thaleiñ, u long u khun binong bishon uba tip akor, uba bat la ka jutang hok, u khun badon burom surom na ka iing tip briew tip Blei, uba ngeit sneng ia la ki kmie ki kpa bad ieit bad burom hok ia la ki nonghikai. U la san ha ki 'persara skul tad haduh ba un da pynbit ia lade ha ka jingpule ha ki skul heh bad skul bah. U la pyndep ia ki jingpule ia ka aiñ ka kanun. U la duriap bad minot ia la ka kam bad hateng khlem tyngkai shuh la ka met ban pynblang ia ka, shiban namar ba u donkam ban kamai ban pyndap bam, bad shiban pat namar ban iarap ia ki briew naduh ki nongkyndong haduh ki nongsor. U la kylla long u 'riewsaid aiñ uba shlur, ba shemphang bad badon bor.

Ia ki sap une u samla la ithuh ba u don ha skul bad u la tbeh ia ki ym tang ha ka pule bad thoh hynrei ha kiwei ki kam bynrap. U la pynkhreh bad pynialeh ia ka Play U Shemphang ka Hima Mawshlir uba la shah tian bishar ha ka Durbar u Syiem ka Hima Mawtynrong kiba iadei katto katne ki bynta bad ka rukom pyrkhat Khasi la ka long tang ka Fiction (ba mih na ka jingmut dur) bad kaba la pyndon burom ia ka College ba u pule. Ka

Play ka pyni ba ka jingbishni pihuiñ ka dei ka bih ba shyrkhei bad ka sni ba u briew u pynjot ia la u parabriew bad kaba la long raibi ha ka ri pateng la pateng kumba ki khana pateng ki kynpham. Ha kawei ka liang, ka jingsaid aiñ ki 'riewhyndai, ki sakhi satar, ka rukom 'tian bishar ki don la ka nongrim ban thwet bad lap ia ka jingshisha U Pyrkhat u da ngam bha ha ka jingstad aiñ naduh ki por college jong u bad ki kot 'Merchant of Venice' bad kiwei kiwei ki la long ka jingpyrsad mynsiem hynrei ia kine u pyniamir lang bad ka rukom bishar kaba don ha la ka Ri.

U Pyrkhat u don la ka nongrim bad um iadon bynta bad ki khynnah shnong, ki wad suk, ki alhia, ki hangamei, ki buaid tanglang kiba iabeh ruh ia ki palong. Hynrei u la neh ha la ka jingthmu bad u la kheit ia u soh ka jingtrei shitom.

Hynrei ka kylla lieng ka la wan shop haba U Blei u la pyndonkam la ka atiar ban pynphrang ia u shuh shuh da kaba u ia shim noh ia ka lok kaba u la shimti ban sumar bad iehnoh ha u ia u khun phrang sngi ba dang dap bnai. Nga sngewthuh ba kane kam dei ba u la kwah kangar palat ia ka spah ka hajar, hynrei namar ba ha ka rukom pyrkhat briew, u la wad la ka nongsumar, u da mut ba lyngba jong ka, un da ioh pynsuk ia la ka jingim. Hynrei ka jingiap ka la dkhat ia u kynjri : kaba u briew u mang kam ia hap bad ka jingpyniaid U Blei. Bad ka lok jong u, ka la iap da ka bor ka bih bad ka jingrhah ki briew.

U don u pud ia kiei kiei. Ngi ioh nuksa ba ka jingbishni pihuiñ ka long ka nongpynjot nongpynpra, nongpynsapra bad nongshun ia ka jingroilang. Ka jingkylli ka mih balei ba ngi ailad ba kan suh thied ha ka dohnud briew ? balei ba ngim lah pait ia kiwei kiba shem bha shem miat lane kiba len lade ban lehbha bad shakri bad kiba tbit ruh ha la ki kam ? Kaei ka dawai ban rat noh ia ka ? Lada ma ka ka synshar, hato ki kam pyrthei bad ki kam Balang ne niam ki lah ma bad roi ? Hato lah ban

kha ia ka jingiatrei lang bad ka synjuk katba ngi ia pyrta pynjur ia ka trei lang bad ka jingiatylli ban san ban mer? ki nongialam Ri bad niam ki lah ban jubab kham bha bad kumjuh ki kmie ki kpa bad ki nonghikai kiba bat ia ka jingim ki khynnah bad nongpule.

Ki jingsot na ka kot ki pynpaw ruh ba ka jingkwah spah kangar bad ka burom shisngi ka long kawei pat ka nongpynjot. Ka lah ban iaid palat pud bad ialam sha ki kam bam sap bad ka jingkhwan myntoi. Hooid ki tymmen ki ong ba ka spah ba kamai hok ka neh kham slem hynrei ka spah bym hok kam neh slem. Kumta sa mih ka rukom wad spah da ka shwar, u thlen, ka taro ka bih bad kiwei ki kam sniew kiba long pyrshah ia ki aiñ Ksiar ka kamai hok. Ka spah ka long ka atiar babha ban shakri ne iarap ia kiwei, ym tang ia ka lade lane tang shimet. Ban sngewhun wat la ngi trei shitom, kata pat ka long ka lad ba kham bha ban ia kaba shu kangar lane khmih bishni ia kiwei. Kumta ban die duh la ka kyrteng na ka bynta ka spah bad ka burom shisngi, ka dei kawei pat ka nongpynjot ia u briew. Bad kumba ong ki 'riewtymmen ka sni bad ka khwan bor ba ngi pun mynta ka lah ban wanrah ia ka nongkylla kaba nguid syndon lada ym dei ha ka pateng jong ngi, ka wan ha ki khun ki ksiew kiba hadien habud.

U Nonghikai u ieng ba lyndet u Pyrkhat. U aibor ai buit, u pynshngaiñ bad pyntngen bad u kyrsiew ia ka jingmut u Pyrkhat. U nonghikai batbit u ithuh ia ka sap ki khynnah, u pynnep ia ka jabieng, u pynkhlaiñ ia ka mynsiem, u pynbang ia ki subject bad u pynbit ia ka met. U ai kiwei ki jingnikai bynrap. Uno uno u nonghikai ba stad wat la u dei u nonghikai primary, u ithuh ia u khynnah hangno u bit bad u saiñdur ia u ba kata ka nongrim, u thep ruh ia ka jingieit ka jingtip ia ka Ri. U nonghikai da ki test, examination bad jingiakren iaphylliew jingmut, u saiñdur ia u Pyrkhat, kumta baroh ki nonghikai ki dei ban pynmlien ban don ka jingphylliew jingmut, ka rukom pynkhlaiñ bad ka kylli ka pyrthew man ka por bad la ki khynnah ban tip hangno ki biang bad ki duna,

ban weng ia ki jingduna bad pynbit ia ki ha ka liang ba ki iadei. Ñiar ngi shem kum une u nonghikai uba lateh lalade bad une u student bad kiba ha iing jong u bad ka jingiaieit ka la neh ha ka shem lanot kumjuh ha ka shem bha jong ki.

Shikyntien, ki briew bad ki nongshimbynta sngewmat ki long kiba la shu saiñ dur hi na ka jingmut une u rangbah Nongthoh. Ka jingim ha ka Sor Shillong ka paw tyngkreiñ ryngkat bad ki skul, ki basa dih sha, ki madan ialehkai, ka khyndai lad bad ki rukom balang. Khyndiat ki dustur ruh ki paw syrwet. Bad kawei pat ka long ba la tynsat ia ka drama bishar briew ha kane ka kitab, kum ban kdat khyndiat sha ki bynta ka longbriew manbriew u Khasi ha ki spah snem ba mynshuwa. Ka por ka iaid stet bad ngi iohi ba ki dang sah saphrong.

Nga ngeit ki nongpule babniah kin shem ia ki symboh 'tien sneng 'tien kraw kiba kane ka kot ka kren.

HAMLET BAREH

Bynta : 1

Ka dei ha kawei ka taiew jong u bnai Risaw ka snem 19—, ha kaba ia ki khynnah ha ka klas ba shiphew jong kawei ka Skul Heh ha Shillong ka la dei sa tang ban pynkynmaw pat ia la ki lynnong kiba la dep leh mynshwa, shwa ba kin shong la ka eksamin kut snem. Kumta ha kawei ka kynta kaba dei General Geography, u nonghikai uba dei ia kata ka Sobjekt um shym lah ban poi na ka daw jong ka jingiap briew ha ka shnong kaba u shong. Kumba ju long ka rukom, ki khynnah ha kano kano ka skul, ha bym don nonghikai, kim ju lait na ka iahylla. Kumta U Nong-hikai Rangbah ban lait na kata u la phah da uwei pat u nonghikai uba ioh shongthait ha kata ka kynta ban leit pynmyllen da kano kano ka rukom.

Kumta u tang shu dep soi ia ka kot ap klas u la leit beit beit sha kata ka klas kaba la jan sdang pynlong ka jingialeh tamsa namar ba ki la tip ba u nonghikai uba dei um shym wan Hynrei hamar kata ka por ki la iasngap kynsan jiang da kaba iawiat samrkhie artat namar ba u nonghikai uba leit shim ia kata ka klas u long u nonghikai uba ki sngew tynnat eh. Hadien ba u la shong ha ka shuki, baroh baroh ki la khmihlynti ba un sa iathuhkhana sha-phang kano kano ka bynta ka bym iadei ei ei bad kata ka sobjekt kaba dei ha kata ka kynta, phewse uta u nonghikai u la sdang da kaba wiat samrkhie shwa ia ka klas baroh kawei ha shwa ba un sdang ban kren......Hadien katto katne sekhon u ong kynsan, "Nga ngeit phi la iadep lut ia ki lynnong baroh kiba phin iadei ha kano ka Tes ban jied ia phi?"

"Hooid, Babu," ki la jubab.

"Dang don kano kano ka bynta kaba phim pat sngew-thuh bba?"

"Em, em," ki la ong wat la ki don shisha ki bynta kiba kham eh, pynban ki kwah ban kiar namar ba ki la sngewsalia lupa.

Kumta u nonghikai ruh u la shu sngap; kawei pat namar ba kam dei ka sobjekt la jong um nud ban batai stad na kaei kaba la dep batai da u nonghikai uba dei ia kata ka sobjekt. Nangta u la shu ong noh, "To kata sa nang iapynkynmaw hi ia ki bynta kiba donkam bad da iakitkhia bha ia la ki lynnong baroh, namar phi tang shu lait ia ka Tes nga ngeit skhem ba phin lait ruh ha ka Phainal. Kawei na ki jingshisha kiba don hangta ka long ba hadien ka Tes phi dang ioh por sa kumba lai bnai ban pynkhreh na ka bynta ka Phainal. Namarkata da iatrei minot bha bad wat pynlehnohei ia ka por, phi iohsngew baroh."

"Hooid, Babu."

"Nga ngeit phi la sngewthuh namar ba phi la iaheh, ha ka jingshisha ngam da donkam ruh ban ong ia kata, tang namar ba ka kamram jong nga ka dei ba ngan leh kumta, te nga kyntu ia phi, bad mynta ka shong ha phi ban leh. Namar kumba phi tip ba ka jingpas ia ka Matrik ba kane ka rta jong phi ka long ka lynti kaba suk na ka bynta kiwei pat ki eksamin kiba phin ialeh hadien... Phi sngewthuh ia kaei ba nga ong?"

"Hooid, Babu," ki da iapyrkhat sngewkhia artat.

"Te to, jait ba la iapur shata nga kwah namarkata ban tip na phi hi iwei pa iwei shaphang aiu phi don jingthmu ban long ne ban trei hadien ba phi la pyndep ia ka jingpule—Nga mut ban ong kumne, Phi kwah ban long aiu ynda phi la rangbah?" da kaba u sdang ban kylli na ka ben kaba nyngkong eh kaba shong u Kmen, u Shaphrang ter ter haduh ka ben kaba khatduh eh kaba shong u Pyrkhat, u Lovely bad u Kyrmen. Nangta u sdang ban kylli, "To shwa ma phi Kmen, kumba long ka kyrteng kumno phin pynkmen ialade bad ia kiba ha ïng da ka jingangnud jong phi ban long lashai lashisngi, to iathuh ia ngi khyndiat."

U Kmen u la ieng bad u da leh leh raiñ artat shwa ba un jubab, " Nga kwah ban long Shipai," u da rkhie artat. Ki khynnah ruh baroh ki la iarkhie lang shaid.

" To to, wat iarkhie namar u Kmen u la iathuh ia kaei kaba u angnud ban long." Nangta u phai pat sha u Shaphrang, " To sa phi pat, Shaphrang, haw iathuh ia ngi mynta phi kwah ban long aiu lashai ynda phi la rangbah ? "

" Nga te nga kwah ban long Doktor, phi Babu,,' jubab da ieng u Shaphrang. Baroh ki la iarkhie biang shaid " Phi lah ban iathuh khyndiat balei phi kwah ban leit sha ka laiñ Doktor ? "

" Namar," ong pat u Shaphrang, " ba nga kwah ban long uba riewspah " Baroh ki la iarkhie biang.

" Phi mut ban ong ba tang ka kam Doktor kaba lah ban pynriewspah, da kawei kawei pat ym long ? "

" Ka long hi tangba kim lah kat ka kam Doktor," jubab biang u Shaphrang

" To kata, nangmınot tyngeh haba phin da long shisha kumta ho ! " Nangta u phai pat sha u Kyrmen namar ba ka kynta ka la jan tied, " To sa ma phi pat nangto... Kyrmen, phi kwah ban trei kam aiu ynda phi la rangbah lashai lashisngi ? "

Namar ba u long u bym ju kham kren briew bad uba jar jar ha klas u la ieng leh lebraiñ artat u da ong, " Nga te nga kwah ban long Kontraktor," u da shong artat bhek ba u la lebraiñ eh. Baroh ki la iarkhie biang shaw.

" Balei, phi ruh phi kwah ban long uba riewspah kum u Shaphrang ? "

" Hooid, Babu," jubab u Kyrmen.

"To to, nangtrei minot ba phin long kumta." Nangta khatduh u phai sha u Pyrkhat u da ieng artat na ka shuki namar ba ka kynta ka la tied, u da kylli kyrkieh, "To sa phi pat Pyrkhat, kumno phi pyrkhat shaphang ialade lashai lashisngi. Phi don jingpyrkhat ei-ei na ka bynta kaba phin long ynda phi la rangbah?"

Namar ba u long uba shlur bad uba phlek-phlek artat, u la ieng joit ban jubab, "Nga te nga da kwah eh ban long u Nongbishar uba stad."

"Balei mo, phi kwah ban jied ia kata?"

"Namar ba nga kwah ban pynksan ia kiba hok, bad ia kiba leh bymdei ngan pynrem ha ka jingbishar jong nga," jubab u Pyrkhat.

"Balei, phi mut ban ong ba ki Nongbishar kiba mynta kim ju leh ia kata?"

"Teng-teng ki leh, teng-teng pat kim leh," jubab biang u Pyrkhat bad baroh ki la iarkhie shaw.

"To to, ngin sa iabteng pat, ngan donbok lem ba phin da ialong shisha kumba phi iakwah," u mih noh artat napoh ka kamra.

Tang shu mih u Nonghikai ki para khynnah ki bym shym pat ioh lad ban iashah kylli ki la sdang sa ka iasin iapynrem para ma ki ha ban da wan sa kiwei pat ki Nonghikai. Naduh kata hi ka sngi ki jong u Kmen, u Kyrmen bad u Pyrkhat ki la ioh da kawei pat ka kyrteng sin ym tang ha klas hynrei wat shabar ruh.

Ki sngi, ki hat, ki taiew bad ki bnai ki iai iaid, ki rub ha la ka jong ka kamram ki sdang ban iatrei minot shwa ba kin shong ia ka Tes Eksamin. Ym slem shuh hadien kata ba ki la ioh jingtip ba ka Tes kan long ha ka taiew ba khatduh jong u Naiwieng jong kata ka snem ha kaba ki la ioh por sa tang kumba shitaiew ei ei naduh kata ka sngi.

Lynnkot khnang ban nym bniah than la jan baroh ki la lait ia ka Tes lait noh satang uwei ar ki bym da long eh. Tang shu ioh result, khrui ki la ialeit sha ing jong uta u Nonghikai ha kata hi ka janmied Hadien ba ki la iakren ia ki jingdonkam baroh kiba iadei bad ka eksamin ki la kyrpad ruh ia u ba un pynkhreh kot syndon ia ki ha kita ki bnai shwa ba kin shong pat ia ka Phainal. U ruh da kaba sngewlem u ia kular bad u la buh sngi ba kin wan sdang noh. Baroh kiba la wan khreh kot ha u ki la iapas bha lait noh tang u Lovely namar ba u kham duna eh ha ka English bad ka Jingkheiñ. Ha ka sngi ba ki ialeit iakhublei ia u Nonghikai, u Pyrkhat u la ong, "Ngi ai khublei shibun eh ia ka jingialeh shitom jong phi ban pynpas ia ngi."

"Ha ka jingshisha kam dei ka jingleh shitom jong nga hynrei ka dei ka jong phi hi. Mynta phi la sngewthuh ba ka jingtrei shitom kam ju bakla ban ai ka nong kaba pynpynkmien iano iano. Phim i ba nga lei-lei nga shu iarap ia phi tang ia ki bynta ba phin sngewthuh, hynrei baroh ka long ka bynta ba phi da ieit ia la ka kamram kum ka lynta ba kongsan kaba don hakhmat jong phi. Kane ka dei ban long ka nuksa kumba phi la iajied ia ki kam kiba donburom suda ha kane ka jingim. Phi la pyndonburom ia la ka ing ka sem, ka jait ka kynja, ka skul bad ia ka shnong ha kaba phi shong Khamtam u Pyrkhat bad u Shaphrang kiba la pynioh ia ka burom jong ka skul bad ka Ri hi baroh kawei da ka jingjop badonburom namar kam long kaba jem ban ioh Position kat na ka Unibersiti hapdeng katne ki paid ia'eh eksamin. Te nga kyrmen ba phin nang ialeh bha wat ynda phi la iapoi sha Kole j ruh da kaba bat bha ia la ka im tipbriew tipblei ryngkat bad ka jingsngewrit kynthop. Mano shisha kumta bym shym lait na kiba wan iakhreh kot lang bad phi, ngam kynmaw shuh ia ki nombar?"

"Tang u Lovely phi, Babu," jubab u Shaphrang.

"Wa uba pli! Tangba u la iathuh ia nga ha kito ki sngi ba u la leh sniew eh ia ka English bad ka Jingkheiñ,

ki sobjekt kiba shyrkhei eh. Nga tharai kan bha ba phin ialeitkai sngewlem na ka bynta jong u ruh ban pyntngen lem ia u bad ia kiba ba ïng, nga ruh ngan sa leitkai lem sha u shisien."

Nangta u Kmen kumba ki la iakut lang u la ong, "Ngi la iapynbeit kawei ka Bamkhana tang para ma ngi sha Lum Shillong la shem taiew bad ngi da kwah eh ba phi ruh phin iadon ryngkat lem bad ngi. Sa pyllait por khnang mo, Babu."

"La shem-taiew? Ngan da peit ho lada ngam don jingleit shawei shawei...kan hap ba ka sngi aiu mo?"

"Ha ka sngi Saitjaiñ phi, Babu," jubab u Pyrkhat.

"Ha ka sngi Saitjaiñ? Te phi la iajied ia ka sngi kaba nga bunkam eh, tangba jar la katta ruh ngan da pyllait khnang ban ialeit sngewbha shisien-shisien......Kumo ia u Lovely bad kiwei pat? Wat nym iaklet ho ioh ki nang kham sngewsih. Shu leit iawer keiñ kum ka akor tangba ka shong ha ki lada ki kwah ban leit."

"Ngi ruh ngi la iapyrkhat kumba phi ong, tangba ngi tharai kim rat da ialeit phi, Babu," ong pat u Kmen.

"Kata kam pher tangba phi la iawer ban nym paw khlemakor ne ibeiñ ia kiba pli, kam dei kumta?"

"Kaba dei," jubab biang u Kmen.

"Kata nangne pat sa shano shano de phin dang ialeit?"

"Ngim ialeit shuh shano shano ruh, nga tharai ngin ialeit sa tang sha ïng u Lovely ban iashongkai shipor," ong u Pyrkhat.

"Kata kaba dei eh, khie khie ialeit ban pyntngen lem ia uba pli."

"Kata ngi ruh ngin shu ialeit noh shwa phi, Babu, ioh lap ba mied la shibit," ong pat u Kyrmen.

"Ka bha keiñ," nangta pat kyndit u kylli, "Oh shisha lano phin ialeit pyndap phom sha Koleij?"

"Ngin pat tip namar ngim pat iawan mib," jubab u Shaphrang.

"Phi la nang iapyrkhat lypa ia ki sobjekt ba phin shim ha Koleij?"

"Ngim pat iapyrkhat keiñ, Babu, ngi nang mut ba ngin sa iawan iasyllok bad phi shwa ba ngin jied ia ki sobjekt," jubab pat u Pyrkhat.

"Nga ngeit ba ka jingmut jong phi kam pat kylla ban jied ia ki sobjekt kiba iadei bad ka laiñ kaba phi thmu ban leit. Dei hangne ba phi dei ban da pyrkhat bha shwa ba phin jied. Kata sa da iawan pat ha kawei ka sngi ynda phi la ioh phom bad ngin sa iapyrkhat lang, kam dei kumta?"

"Shisha keiñ, Babu, ban khlem da iapyrkhat bha te ym long," jubab pat u Kmen. "Kata ban nym slem ngin ialeit noh artad phi, Babu, ngin sa iawan pat kumba ong ma phi."

"Te to kata......tangba naduh mynta phim dei ban dang ialehkai ne pynsyrwa ei ia ka por. Ki kot ki la nang kham eh, ka jingkitkhlieh ruh ka la nang kham khia, namar ha Koleij phim dei ban dang ap bad da pynkoh ia phi da ki Nongbikai, hynrei phi la dei ban trei shitom ban ktha ne sngewthuh ia ki lynnong da lade hi. Kumta ka jingpynleit jingmut bad jingpyn'ut por ka long kaba donkam bha ha kane ka por. Lada phi kwah ban long ei ei kumba phi angnud phi dei ban lur bad bet mynta shwa ba phin ioh ban ot ia u soh ka jingkmen lashai."

"Hooid keiñ, Babu, ngi lei-lei kiba kham duna te

lymda ngi leh kumta te ym lah long shuh," pynbud ktien u Kmen.

"Phi dei ban sngewthuh kumta borabor, bad kaba kum kane ka jingsngew ka dei ban rung ruh ha phi. Pyrkhat bad phi Shaphrang, lada kane ka jingsngew ka rung ha phi ngam artatien ei ei ba phi lah ban rang kham pynbha shuh shuh katba nangwan ki snem. Kawei ruh ngam kwah ia phi ba phin iasmat tang ia ki kot hynrei phi dei ruh ban long kiba smat ha ka kti ka kjat khlem da kheiñ poh ia kano kano ka kam ïng kam sem kaba ki kmie ki kpa ne kiba ha ïng ki kynto, namar da kaba leh kumta kan pynmlien ruh ia phi sha ka jingtip kaba kham ïar. Ka jingstad kam shong eh tang ha ka kot hynrei ha ka kam ruh. Phim dei ban ai daw dkoh haba ki phah jingphah. Teng teng namar ba sngew'ehra'ñ ban kit khoh ne kieng pla sha ïew ngi pyrshang ban ai daw ia kiba ha ïng ba ngi shitom ne ktha ka khlieh. Kata kam long kaba dei ngam kwah ban iohi ia phi ba phin long kumta. Hynrei nga kwah ban iohi ia phi ba phi long kiba trei shitom bad ba sngewthuh ia ka jingkitkhlieh la jong naduh mynta khnang ba lashai lashisngi ynda phi la shimti ia ka kam kaba khia katno katno ruh phim don jingsyier ei ei shuh namar ba phi la mad lupa lyngba ka jingim khynnah skul jong phi. Nga, ngan nym jin da la long kumne kumba nga long mynta lymda nga la mlien ban trei shitom naduh ba nga dang samla kum ma phi."

"Kaba dei keiñ, Babu, khamtam lei lei sha ngi kiba iashitom ha ïng te lada ngim iarap lem ia kiba ha ïng te ym long," jubab pynrap u Kyrmen.

"Nga ngeit ba phin nym iamynjur tang ka ktien hynrei ba phin da iapyrshang ruh bad ki kam. Phim kynmaw ia uto u samla misteri uba la shna ia ka Shuki Nongbishar, na ka kot kaba phi la iapule, kumno u la kylla long u Nongbishar pat hadien. Pyrkhat phi lei lei uba don jingthmu ia kane ka kam, phim dei ban ñiewpoh ia kano kano ka kam kaba shah hakhmat jong phi. Ma phi ruh, Kyrmen, uba la jied lupa ia ka kam kaba dei syndon

ha madan, sha lum teng teng sha riat sha ram, sha krem sha krob, phi dei ban pynmlien bha ialade lada phi angnud shisha ban long kumta. U Shaphrang ruh, nga ngeit ba phin neh ha kane ka jinglong shynroiñ shynriap sbun mynsiem, namar ka kam Doktor ka dei ban long kumta, lada phi long uba syam te wat mut ba phin long uba bit ban trei ia kane ka kam. Nalor nangta, phi dei ruh ban wad jingtip lyngba ki kot kiba shabar ka bynta, long tista ban shim kot na Koleij Laibrari, da kaba wad jingtip na ki Nonghikai. Nga ngeit phi la iasngewthuh ia kaei ba nga mut.

" Hooid Babu," ki la ia ong lang.

" Kata ba phin nym iamied than sha ïng u Lovely nga ruh ngan pynkut noh kaba kren bun ktien than. Khie ialeit pyntngen lem ia uba pli, nga ruh ngan sa leit ynda nga la kham kylluid por."

" Kata ngi ruh ngin ialeit noh shwa ho Babu," ong u Kyrmen.

Ynda ki la iaieng na ba shong u Nonghikai u la ong pat, " Oh ! shish, donkam ban rah aiu-aiu ha kato ka sngi."

" Ym donkam ban da rah ei-ei phi Babu," jubab pat u Kmen.

"Hangno pat phin iapynlong ïngseng, haba kumta?"

" Ha ïng u Pyrkhat phi Babu, namar ba ka kham long pdeng ia baroh," jubab u Shaphrang.

" Kata nga pat hangno ngan wan iakynduh ia phi baroh, ha ïng u Pyrkhat ? "

Nangta ki la sdang ban iakren shwa para ma ki bad hadien katto katne por u Kyrmen u la ong kynsan, "Tharai ka bha ban shu wan lang ha ïng u Pyrkhat phi Babu, ngin sa ialeit lang syndon nangto."

"Haba kumta katno baje phi iapynbeit ban iamih nangne ?"

"Ha ka por khadwei baje ei ei, namar ba ia ka jyntah ngin iashet lupa na ïng bad ngin sa shu iapynshit syndon shatei. Hynrei ia ka ja te ngin sa iashet sha lum khnang ba kan syaid," batai u Pyrkhat.

"Kata te phi la ialeh kaba dei eh, nga ngeit ba da kata ka rukom te kan nym shim than ia ka por, namar la kumno kumno ngim dei ban iamied eh."

"Hooid Babu, ngi tharai tang hapoh ka hynriew baje jànmiet te ngi la iapoi ïng," ong pat u Kmen.

"Kata to khie ialeit, bad lada don jingpynkylla ia ka jaka ne ia ka por ba ngin iamih te sa wan iashem pat mo."

"Ngam tharai phi Babu ba ngin dang iapynkylla pat tangba shu bah kumba phi ong," ong pat u Pyrkhat, nangta ki da iaiaid artad bad ia ong, "kata ngin shu ialeit noh artad ho Babu, sngewbha ban pyllait por khnang khnang ho Babu."

"Hooid keiñ, tangba sa da iashet bang bha keiñ," u da wiat samrkhie artad ia ki baroh.

"Ngin iapyrshang," kren iaiaid artad u Shaphrang.

Baroh shihat shwa kata ka sngi ki la iabunkam bha ban pynbiang ia ki jingdonkam baroh, bad ha ka mied shwa ka sngi leit bam baroh baroh ki la ialeit ha ïng u Pyrkhat, kiba iaphler syiar kito, kiba iashoh jingshoh kito, kiba iadungnei kito, kiba iaot bad khud phan kito. I Kmie u Pyrkhat i la iabunkam lem ban pynpeit ia ka jyntah-jynber bad kiwei kiba kim pat ju iamlien.

Bynta : 2.

Ka sngi ha kaba ki la iabuh ka la poi bad baroh ki la iakhreh iakhrum ban pynbiang lupa ia ki tiar ki tar shwa ban poi ka por khadwei baje.

Ka sngi ba shai phyrnai bha ruh i kumba ka ialeh kmen lem bad kine ki samla wat la ha ka shisngi arsngi shwa kata ka sngi ka slap. Khadsan minit shwa ka por ba ki la iabuh la jan baroh ki la iapoi lait noh u Kmen bad u Nonghikai kim pat shym poi namar ba ki iashong kham pajih khyndiat. Hynrei san minit shwa ka por ki ruh ki la iapoi namar ba ki iashong sha kajuh ka thain. Ynda ki la iapoi lut baroh, i Kmie u Pyrkhat kum ka akor, i la khot bam kwai shwa ia u Nonghikai katba kita ki samla ki dang iapynmih ia ki tiar ba kin rah sha baranda. Hadien katto katne por ynda ki la iadep nadong shadong u Kyrmen u la ong ia u Shaphrang, ba un khot noh ia i Nonghikai.

Kumta ruh ki la iashim ia ki ka jong ka jong ka song ba ki la iapynkap ban iaiaid beit sha Station Bus Upper Shillong. Ym slem hadien kata ba ki la iapoi ha lad Lum Shillong ha kaba ki la dei ban iahiar noh. Tang shu lyngngop na ka lynti bah, u Shaphrang, u Kmen bad u Pyrkhat ki la iasdang ka iarwai ban pynshongshit. U Nonghikai ruh lem bad katto katne kiwei pat ki khynnah, u la iaiaid kham suki ban ailad ia ki ba kin iabteng bad kata ka jingrwai jingkmen baduh ban da poi ha madan. Ki tang shu iapoi ki hap ban iakhreh sha noh namar katba katto katne na ki ki la iangam sha khlaw ban leit iakhar dieng, kiwei pat ki dang iashna dpei bad buh maw byrsiew.

Ynda ki la dep iadih sha, u Kyrmen u la batai kam ia ki, "To Pyrkhat, sngewbha nang pharia noh ia ka doh khlieh bad u Kmen......Shaphrang, ma phi pat nang ot piat ot sying tangba da ot rit kein," bad, ia kiwei pat u la ong "Khie kein ma phi pat leit iakhar dieng shuh."

U Nonghikai u la shu peit katba u Kyrmen u nang batai kam bad ba ki ruh ki la iatrei thaid thaid khlem da

ia ainia bad uwei pat u la khura lut ia ki pla kiba wanrah khaw ban theh shijaka bad ban sdang shetja noh. Nangta u la kylli, " Nga pat ngan iarap leh aiu ia phi, kaei ka kam ba ngan trei ? "

" Shu iapeit lang hangto ha ka dohkhlieh ba ioh kim nang ia ot," jubab u Kyrmen da kaba wiat samrkhie artad.

" To kano kano ruh ka bit hi," u da ieng artad naba shong.

Hadien katto katne por, nangta u Nonghikai, katba ki dang iabunkam sbane shatai, u la nang buhrieh ia ki tiar jong ki, kum ki shamoit, ki pliang, ki tupia, ki jaiñkup bad kiwei, khnang ba un ioh iabiria hadien ba la lah bam ja.

Ym shym slem hadien ba ki la iadep lut ia ki kam ki jam bad ka bam ka sa, la iasdang sa ban ialum ia la ki tiar ki tar, bad ha kata ka por ki sdang ban iawad ia ki tiar kiba la jah noh, ki da sdang ban iakylli uwei ia uwei pat hynrei ym don ba tip.

U Nonghikai uba dang shu wiat samrkhie ia kata ka jinghuri-hura para ma ki u la ong, "To to lum lut kito ki ki dieng iap kiba phi la wan iakhar shitom, khnang ba ngin ioh ialehkai biria artad katto katne."

U tang shu ong kumta baroh ki la sdang ban iasammut aiu u mut. Don ruh kiba la sheptieng bad sngewlehraiñ lupa ia kaba ki dei ban leh haba u Nonghikai jong ki u ong ban leh.

Hadien ba ka ding ka la klang bha, u Nonghikai u la sdang ban sei na ka pla jong u ia ka tupia da kaba u ong artad, " Ka jongno kane ? " u da rah kham si ajrong, "uei u trai jong kane ka tupia ? u trai jong kane ka tupia un sngewbha ban wan kham sha khmat."

Ka tupia kaba dei ka jong u Shaphrang ia kaba baroh baroh ki la ia-ithuh u sdang ban rieh hadien ka met jong ki

paralok, ki pat ki la ia ong, "Ka jong u Shaphrang, ka jong u Shaphrang," ki da iakhynñiat artad ia u shakhmat.

Ynda u la mih shakhmat ki la iarkhie shaid. Nangta u Nonghikai u la kylli pat, "To keiñ samla, u Shaphrang u la mih mynta shakhmat, hynrei shwa ba ngan ai noh ia kane ka tupia ha u phi kwah ba un leh aiu shwa."

Don kiba la ong, "Un rwai shwa kawei." Don pat kiba la iapyrta, "Un shad! un shad!"

"Un shad aiu?" kylli pat u Nonghikai.

"Kano-kano ka jingshad," pyrta u Kmen na kyndong.

"To keiñ Shaphrang, baroh baroh ki kwah ia phi ba phin shad,...Shad keiñ shwa ba phin ioh pat ia la ka tupia," ong u Nonghikai.

Kumta ruh u Shaphrang u la sdang ban tam da ka 'la lymmuh na madan bad uwei u dieng shynraiñ ban king mastieh shiphang kum uba nang eh; ki para khynnah ki la ia risa shaw. Don lei-lei kiba kham rkhie bieit ki la iabat kpoh bat snier jlang.

Hadien ka jingshad u Shaphrang, u Nonghikai u la sei pat sa ia kawei ka jaiñkup bad u da tyrwa artad, "Ka jongno kane pat? Don mano mano bajah ia kane ka jaiñ?" Baroh baroh namar ba ki la ithuh ba ka dei ka jaiñ jong u Kyrmen ki la iapyrta pat, "Ka jong u Kyrmen, ka jong u Kyrmen," ki da ring artad na ka kti ba un mih shakhmat.

"Ale shane keiñ Kyrmen, ka dei ka jaiñ jong phi em kane?" kylli u Nonghikai.

"Hooid, Babu," u da leh lehraiñ artad.

"To keiñ samla, aiu pat mynta phi kwah ba u Bah Kyrmen un leh shwa ba un ioh pat ia la ka jaiñ?"

"Ba un siaw!" don kiba pyrta. "Ba un ia'd shipai," Sa kiwei pat ki ong. Hynrei kiba khambun ki la iapyrta, "Ba un phawar kawei artylli," namar u long uba jur bha ban leh kumta.

"Kata baroh phi kwah ba u Bah Kyrmen un phawar?" kylli u Nonghikai.

"Hooid Babu," ki la iapyrta lang.

"To keiñ kata......sdang noh keiñ ba ngin i isngap bad shwa ba phin ioh pat ia la ka jaiñ."

Kumta ruh u Kyrmen u la phai sha ki paralok bad u phawar danda,

"Ah......i jhur ma shi perit,
I Pylleng ma shi ana;
I dur i la ibit,
I rynïeng i dang duna."

Baroh ki la iakynkiw kynsan "Kiw" bad ka iarkhie artad. Nangta pat u ong,

"Ah......Sikei ma shi kynda,
Ba pashat ha Umkaliar;
Ia ki kynthei mynta,
Ngan shu ting kumba ting syiar,
Hui......," Baroh pat "Kiw."

Ynda ki la iasangeh rkhie mar shithait, u Nonghikai u la sdang ban sei pat sa kawei ka tiar bad kata ka dei ka waitsum, bad u la tyrwa, "Kane pat ka wait jongno......? mano ba pynjah ia kane?......Iada don mano mano ba jah ia kane kin sngewbha ban wan shane sha khmat."

Baroh baroh ki la ithuh ba ka dei ka jong u Pyrkhat kaba u la pyrshang kawang kai ha kawei ka diengkhong dieng baroh shijanmied, ia kaba u la ai shuti ia ka tang ha ka por bam ha kaba u Nongbikai ruh u la ioh buhrieh

hamar kata ka por. Ki ruh ki sdang ban iapyrta pat, "Ka jong u Pyrkhat, ka jong u Pyrkhat," ki da iapynmih ruh artat.

U tang shu mih shakhmat, u Nonghikai ruh u sdang ban ong, "To keiñ samla, mynta pat ka kynti aiu phi kwah ba u Bah Pyrkhat un pynsngewbha ia phi, kham iapynkloi namar ba ka ding ruh ka la jan lip.

Don kiba ong, "Phah un rkhie kynthei." Don pat kiba la iapyrta, 'Phah un shad Red Indian." Hynrei kiba kham bun ki la ong, "Phah un rwai kano-kano ka jingrwai."

U Pyrkhat u la pyrkhat shiphang jlang, bad ki lok ki la iapyrta, "Kham kloi, kham kloi namar bym don por." Nangta u Pyrkhat u la sdang jai.

"Iaid jing-jing seh Kongthei,
Ba in peit i Bahrit ka lait naei?
Khongdong jong phi Kongthei ka noh shiliang,
Ba phi phong ka kamon te sha kadiang.

Iaid jing jing seh Kongthei,
Ba in peit i Bahrit ka lait naei?
Ki ngab jong phi Kongthei ki la lati,
Ba phi pyntyllun eh d'i leiñ masi.

Iaid jing jing seh Bahheh,
Ba In peit i Kongbah ka lait naei?
Khohwah jong phi te Bah kum i dieng tylli,
Ba phi phong than eh d'i patlun biri.

Iaid jing-jing seh Bahheh,
Ba in peit i Kongbah ka lait naei?
U shñiuh jong phi te Bah kum i skum tiiut,
Ka jaing pat waw mei la kum ki Bhut.
Iaid jing-jing seh Bahheh,
Ba in peit i Kongbah duna naei?"

Baroh ki la iathapkti bad ka iarisa artad. Namar ba ka ding ruh ka la jan lip, u Nonghikai um shym kwah shuh ban dang pynjrong ia kata ka jingialehkai, kawei ruh namar ba ka jingkhriat ka la sdang ban ksam ia baroh. Kumta u la shu ong, "To keiñ samla, ialum bha noh la ki tiar ki tiar katba dang meh kane ka ding......nga tharai katto ka la biang ia mynta, ngin sa bteng pat ha kawei ka por......lada phi la iadep te ngin iaiaid noh"

Artad-artad lynti katba ki dang iaiaid baroh baroh namar ba ki la iasngewtynnad eh ia ka jingrwai u Pyrkhat, ki ruh ki la sdang ban iakynmaw da kaba phah rwai iaiaid artad ha u Pyrkhat. Teng teng pat ynda la thait ka iarwai ki sdang sa ka phawar ia ki phawar u Kyrmen bad khlem lap ba iohsngew ki la iapoi dang hamar ba biang bha ha ing u Pyrkhat ban pynlut syndon ia ka jingialeh tamsa. I Kmie u Pyrkhat khlem da pynslem eh i la phah theh sha mar mar shipela ba kin iadih pynsyaid hadien ba ki la dep iaid ia kata ka lynti kaba jlan bad khriat Hadien kata ki la iakhlad sha la ka lynti lynti da kaba ki la ia-ai khublei ruh ia i Kmie bad kiba ha ing u Pyrkhat kiba la lehsbun bad lehieit ia ki baroh.

Bynta : 3.

Ki lynti Khyndai-lad, ki lynti Ingshari, ki lynti 'Lawpomdngiem bad u Mot Don Bosco ki shongshit bad ki khapngiah da ki tamsa bad ki biria naduh dangstep haduh janmied ynda ki la wan phai syndon na Koleij lait noh u Lovely uba la pas hadien jong ki, uba la hap ban leit mynmiet namar ba u dei ban leit iarap ia i kmie sha kper bad sha lyngkha, hynrei u iai long hi u lok uba ki ju iasngewbha eh baroh. Teng-teng ha lynti ki ju da iaieng slem-slem haba ki iakynduh ban ia kylli kai ia ka jingpule bad kiwei de ki kam ki duk kiba u trei.

Wat hapdeng kat kata ka jinglalok bad iasngewtynnad kaba ki ju iadon, hynrei u Pyrkhat u don tang uwei u lok

ha uba u ju iasyllok, khamtam shaphang ki kam samla kiba u iakynduh bad uta u long u Kyrmen. Bunsien eh u Pyrkhat u shait pyrshang ban kylli ne thied buit lem na u Kyrmen, namar ba u long uba la kham san bad kham shemphang ban ia u, bad jan man ka teng u Pyrkhat u shait ong, "Ngam sngewnang pyrkhat te phi Kyrmen, la ngan iaineh ha ka jingthmu kaba nga don baroh shikatta,......... kumno ngan leh phi ?"

"Balei,.........phi sdang ban pyrkhat pat shaei ?"

"Tip phi ngam sngewnang shuh ban ong, teng-teng nga kwah ban long Prophesor, teng-teng pat nga kwah long Ophisar, bad ngam sngewnang pynshong nongrim shuh, kaei ngan jied mynta."

"Kano kano na kine ka long kaba bha, lada ka mynsiem trei hok jong phi ka im jingmut, bad kano kano ka long ka bym biang ne bit lada phi mut ban trei ia ka tang na ka bynta ka tulop."

"Phi mut aiu da kaba phi ong kumta ?"

"Nga mut kumta hi kumba nga kren."

"Ngam lah ban kem ia ka jingmut jong phi.........Phi mut ban ong ba baroh kim trei kat kum ka bainong ba ki ioh ?"

"Nga mut ruh ia kata, ba khyndaiphewsan na ka shispah kiba trei ha kata ka rukom bad tang sanngut pat na ka shispah kiba da sngewthuh ia ka jingkitkhlich ia ka kam kaba ki bat."

"Kata ka pher aiu, haba ngi la pynbiang ia ka por bad ia ki sngi ba ngi trei."

"Dei kata keiñ kaba duna ha ngi ki briew.........ngim dei ban tuh tang namar ba kiwei ki tuh, ngim dei ban trei tang dep tang namar ba kiwei ki para Ophisar ki leh kum-

ta, bad kata kan pynduh ia ki jingkyrkhu kiba phi dei ban ioh na ki briew bad na U Blei...........ngan ai syndon da ka nuksa shaphang kane. Ki 'riewtymmen ki ju ong, ki ban bylla shirta ki long kito ki bym trei hok ne trei tang dep ia kano kano, kiba leh myntrei smat ha khmat u Kynrad bad kiba shu shong pat ha lyndet ka khmat jong u...."

"Sngap shane, shisien la don kawei ka jingiabylla surok ha ka por ba dang pynheh ia ka surok Shillong Kiewhati, kaba mynta. Don tang uwei u rangbah napdeng kat kita ki nongbylla uba sngewthuh ba ka jingtrei hok ia ka kam ka long ka jingkyrkhu. Kumta tang shu dep bam-ja sngi, bam kwai dih duma, u ieng joit ban trei noh khlem da kyntu iano iano ruh, katba kita kiwei pat lyngngai ki shong bad ka iathuhkhana artad sadbai, bad lano kin iaieng trei. Teng-teng ki para rangbah ki shait ong ia u balei ba u da trei smat katta-katta kum ia la ka jong, un da lap u trai un ong kumno ia ki pat, u la shu jubab, 'To nang iashongkai ma phi, nga te ngan trei noh.' Kaei kaba iapher haogne, kajuh ka kam, kajuh ka bainong, pynban uta u rangbah man ka lewduh u pyrshang ban thied iwei ar i tiar misteri, bad khadduh u kylla long u Kynrad jong kawei ka karkhana kaba heh ha Mawlai, ha kaba bun ruh napdeng jong kita ki para ba iabylla ryngkat ki wan ban iatrei ha ka karkhana jong u. Bad ka jingkyothoh kaba na ki hi ka long, 'La kop hi ba phin long kynrad hadien ka jingtrei hok bad trei minot ia la ka kam.........'.

"Nga kwah namarkata ban ong ia phi ba kano kano ka kam ka long kaba biang ia phi ne ia nga lada ngi trei ia ka da kane ka mynsiem jong une u rangbah. Pynneh jingmut ha kata ka kam kaba phi la angnud baroh shikatta, bad da ka jingtrei shitom jong phi phin sa lah ban pyni ka nuksa ia kiwei ruh. Nga shait angnud ba lada ym dei ma ngi ki ban long kumta te lano lano ruh ngin nym lah ban long ka jaitbynriew kaba san sha ka jinglonghok kumba long ki briew sha kiwei pat ki Ri......ne kumno phi ong?"

"Nga sngewkhia shibun eh halor kane ka jingai jingmut jong phi ; nga sngewioh mynsiem ruh ban pynshong nongrim ia la ka jong ka jingangnud hadien ba phi la batai bniah," la ong u Pyrkhat.

"Ngam mut ban pynbor ia phi da kane ka khana jong nga hynrei nga shu iathuh ia p·i tang kum ka nongmuna ba phin ioh jingmut, hynrei lada ha ka jingbishar jong phi phi shem ba kawei pat ka kam ka kham bha...........jied ia kata."

"Ka dei kaba ong ma phi ruh hynrei ha kane ka por te nga dang skhem hi ka jingmut ban pynneh ia kaba nga kwah."

"Kata katba phi sngewbit bad pynshongnia. Ka por ka dang bun ia kaba ngi dang dei ban lur............mynta kumne ngim pat dei ban ñiew lupa ia ki khunsyiar katba ka syiar ka dang pdem. Ban ioh ia kita baroh ka shong eh ha ka mynta ba ngi dei ban trei shitom ban lait shaid-shaid na Kolej kata ka long kaba kongsan eh phim sngew kumta ?"

"Hoo'd keiñ phi, ngi jan iatba pynban kumba leh u snj lung du... ....phi pat, phi dang neh jingmut hi ban long Kontraktor ?"

"Ka dang shong synjor haduh mynta, tangba wat la ka shong synjor ruh ngan pynskhem hangta.........tangba ka shong en ha ki nongbam lashai, lada ki long kiba ia-khraw ka bok ka rwiang te baroh ki jingthmu kin iaid beit, lym kumta te ngan tip shuh."

"Phi shait mlien bha ban ong kumta, phi tharai ki lah ban pynsniew ia ka nusio kaba phi don..........bad haba phi kren kumta sngewmat kumba phi la buh lyoa ....phim ju iathuh shisha iba naei ita i samla jong phi ?"

"Kam pat dei ka por ba ngin iatuklar ia kata kata baroh ia mynta hi ia kaba shu ia ibha iawbei te phin ong tang iano. Balei phi pat phi la don ?"

"Oh em phi," u da rkhie artat, "hynrei kumba ong ma phi, ba kiba nga ibha iawbei te ki la bun keiñ, tangba shano phi 'eit nud ban leh ruma, ban tip i Ma Rangbah

bad i Pa te ba ngan tang shu sawa shaphang kata te ngam tip shuh, wat ha kato ka sngi Saitjaiñ ba i lap ba nga shu ia ryngkat bad ka paralok i Bih ruh i la tohkit ka bym bit shuh ; ban ong lei lei ba nga la iaphah kyrwoh badno badno te ngam tip shuh kumno kin leh."

"Ka bha keiñ ba ki pyrkhing kumta, bad kata ka jingleh ka pynbha ym tang ia ki hynrei ia phi khamtam, mynta phi lah ban nym sngewthuh ia kata.................."

"Phi mut ban ong," kynrup ktien pat, "ba ngin hap ban ap haduh ba kin pynbuh kumba pynbuh ki dkhar,...... nga te ngam mynjur ia kata."

"Mano ba ong ia phi kumta, ka jingmut jong nga ban pyrkhing ka mut ban ialam ia phi ha ka lynti kaba dei khnang ba phin nym liat sha ki jinglyngkar ne pynjah burom ialade bad ia ki kmie ki kpa. Ngam shym poi ban ong ei-ei sha kaba phi kren phalub myntan."

"Map ia nga, toi nga la dei ban kham aste ha kaba kren laplah da kaba tharai sniew ne suba ia kaei kaba kim pat mut ban leh ruh."

"Wat kata kaba phi phalup ruh ka don la ka jong ka jingbha haba ka nusip jong baroh arngut ka bha hynrei ym baroh........... nga ngeit ngin sa iabteng pat ha kawei ka sngi namar mynta nga dei ban rung khyndiat sha Iew ban thied katto katne ki jingdonkam ....kata ngin iakhlad noh nangne mo wat sngew ei-ei." Kata, ynda ki la iapoi ha Motphran.

"Te to kata," la shu jubab jyndat iaiaid artat khlem pat da sngewhun, "Iashai phin leit klas ?"

"Hooid," u da iaid artat.

Tang shu iakhlad bad u Kyrmen, u Pyrkhat u la iaid beit beit sha dukan die kot khubor ban pynbyrngia kai shipor. Hynrei hamar kata ka khyllipmat u la iohl pyn-

ban ia u Lovely ba u dang iaid nangta ban leit klas bad u la pyrta, "Lovely, kumno, phin dang leit ?"

U Lovely ruh u la phai wak bad ka rkhie artat, u da ong, "Wa i Pyrkhat, phi pat phi dang shu wan ne, balei kumne marwei ?"

"Em, ngi iawan lang bad u Kyrmen tangba u la rung noh sha lew khyndiat, balei phi pat dang katta phi kham kloi mynta..............phi iadon ekstra klas ne ?"

"Em phi, nga shu mih kham kloi hi namar ba nga mut ban leit thied kot artat na u Chapala."

"Ka kot aiu mo ?"

"Ki Sngi Barim U Hynñiew Trep."

'Oh kata te kham shitom keiñ ban ioh mynta, balei katta ruh phim pat biang kot ?"

"Shano leit biang, Ka Niam Khasi i Dr. Lyngdoh leilei te ngam tip shuh..............phi ioh notes ei-ei mynsngi ia kato ?"

"Malu mala. Balei mynmied kim ai notes ?"

"Em,lada phi don te phim sngewbha ban ai bud kai ?"

"Ym ai balei, tangba nga ong ioh kam iadei shuh bad ka snem jong ngi."

"Ngam tharai ba kan da iapher eh shibun jait ba dei na kajuh ka kot ....la katta ruh ngan da iapyrshang, kata sngewbha ai khnang mo, lano kata ngin iakynduh, lashai phi lah ban wanrah, ngan wan ap beit hangne mo ?".

"Ka long hi, kata sa shu ap beit hangne ngan sa wanrah lashai."

Nangta pat u kylli, "Don khubor phylla aiu ?"

"Ym don ei-ei phi, nga ruh nga shu kwah peit, ba nga mut ioh don khubor phylla ei-ei, phewse ym don ei-ei."

"Kata nangne pat shano phin iaid ?"

"Shano pat, sha ïng nga tharai."

"Kata sa leit ho, da kynmaw lashai, ba ngan ap ia phi hangne hi."

"Hooid, to."

U tang shu iakhlad bad u Lovely, u la iaid beit beit ban leit noh sha ïng ban leit bud pher ia ki notes kiba u dang shu ioh na Koleij, hynrei hamar ba u dang iaid lyngba ia ka ïngmane Mawkhar u la iakynduh pynban ia i Kmie ba i dang wan na sha ïew. U la leit shajan jong i bad u la ong, "Wa! i Mei, phi dang wan iew ne, ai hangne kato ka pla."

"Em phi khun, kam shym khia, ieh ngan kit hi," ong pat i Kmie.

"To ai phi ngan kit ma nga," u da knieh artad ia ka ra i, bad hamar kata ka por u Babu uba dang shu mih na skul u la kren lang ia ki. "Pyrkhat ....Koang, phi wan iew? Pyrkhat, phi dang wan klas artat ne ?"

"Hooid Babu,...............Phi pat balei katta ?"

"Ba, nga shu iarap kam artad khyndiat ia i Headmastar..............kumne te hooid seh la ka riam stail la ka kit pla siew," u da rkhie artad.

U la shu rkhie bad dem shapoh hadien kata u ong pat, "Phin leit pat shaei Babu ?"

"Ngan kiew sha Motphran khyndiat ban leit peit Kot Khubor artad ioh la poi katta..............Kata ngan da leit shwa ....kumno shisha ha ïng... ...ki iakhlaiñ em?"

"Hooid Babu.................sa wankai seh teng-teng." jubab i Kmie u Pyrkhat.

"Ngan sa wan seh ynda kham kylluid por.............. Kumno shisha i Kpa i leit trei ne i leit kai lum ?" u da mut leit khwai ne siat mrad namar ba i long iba smat bha.

"Mynta te i leit trei........... .. ...ha kine ki sngi te i iawan keiñ tangba im shym ioh ei-ei tang artylli ki syiar ban shu iamad," jubab biang i Kmie u Pyrkhat.

"Shano, mo ki iawan ?"

I da phai artad sha u Pyrkhat, "Shano shisha kumto?"

Bynrap ktien pat u Pyrkhat, "Sha Mawhati, nga sngew ki ong."

"Kumno mo shaduh shathie ruh ym iakynduh......... tangba ka long la ka sngi ka sngi...........hynrei nga sngew ba i Kpa te im ju kham wan thylli katba i leit, ym dei?"

"Shano phi," jubab iada i Kmie u Pyrkhat.

"Te to kata ngan da leit shuwa mo..............sa ong ia i Kpa lada i leit biang lano lano te sa phah iawer lem ho," u da rkhie artat.

"Hooid..............to Babu," ki la ia ong leng, ki da ia iaid noh artad. Hadien ba ki la ia iaid katto katne por i kmie i la kylli, "Phim ju leit kai shuh ne sha ïng i Babu...............wat ju haram ho ia kiba la pynnang pynstad katne................"

"La slem shisha keiñ ngam ju ioh lad shuh ban leit tangba ka por ban iakynduh ia i ruh ka long kaba shitom lait sa tang mynstep."

"Leit janmiet baroh keiñ ynda phi la wan klas."

"Shano phin leit iakynduh ia i... ....iba tang shu lait wiak i la poi sha Polo."

"Balei ! iba smat katta katta?"

"Wa, im smat te iba pli; baroh shisngi tang ka hylla hapoh skul. Nalor kata ruh sa bi i dei artad uwei na ki nongialehkai phutbol iba nang shibun ha ki por mynshwa."

"Phin ong kumta, ...tangba la kumno-kumno ruh phi dei ban da leit iamih teng-teng sha ïng, wat ju ialong khlemakor eh, lada ym dei ha ki sngi pohïa ruh leit noh ha ka Sngi U Trai ruh long hi ynda phi la wan Jingiaseng."

"Ngan da buh jingmut noh shisha phi..............bad ngan da iawer ruh ia u Kyrmen de.'

"Ym tang ia u Kyrmen.........iawer ia ki jong u Kmen, u Shaphrang bad kiwei de keiñ.........ym ju bit ban ialeh kumne, dei ban long ki batip ia ka akor ia kiba la pynlong briew katne ia phi baroh."

"Kaba dei keiñ," lap ba poi noh artad ha ïng ha kaba i Kpa u Pyrkhat ruh i dang mar shu ialah dih sha janmied.

Nangta i Kmie i la kylli, "Phi la wan slem ne kumne ?"

"Em phi, ym pat da slem eh..........phi keiñ balei phi slem haba ka Dathew ka ong ba phi la leit slem bha, hangno phi iakynduh ia u Pyrkhat ?"

"Ha Mawkhar..............nga kham slem shisha, namar ba ngi iakynduh ia i Nonghikai u Pyrkhat bad ngi la kum iabunnia..............nga la iathuh ruh ba phi dang shu iawan na sha Mawhati, bad i la ong ba lano lano phi leit biang te sa pyntip lem."

"Phin ong kumta, ngam ju kynmaw ba i ju leit kai lum leitkai wah. Me ju bna Pyrkhat ba ito i Nonghikai jong me i ju leitkai lum ?"

"I leit teh teng-teng, tangba im da kham ioh por eh phi namar ba i pynkhreh kot khynnah," jubab u Pyrkhat.

"Kata keiñ, ngam ju kynmaw ba ngan iakynduh leit khwai ne siat mrad, katta nga la leit."

"Phi la ioh sha ?" kylli kitkhia i kmie u Pyrkhat.

"Hooid, nga dang shu dep............khie khie iasoang noh sa u kwai ba ngan leitkai noh sha dukan i Bah Shon dri, tip i la ioh kuli ne em ba ngin iahiar biang ha kane ka sngi Saitjaiñ ...." Nangta i la kylli ia u Pyrkhat, "Pyrkhat ...."

"Pa Pa," jubab u Pyrkhat.

"Mynta jaamied men leit shaei ?"

"Ngan don ha ïing namar ngan bud notes khyndiat."

"Kata ynda me la dep shibit sa leit pynkylli lih ia kito ki jaiñ phong lei kai lum na dukan u Bah Khro ioh u la pyn lep................m !"

"Hooid, Pa Pa"

"Kata nga la mih kai jing-jang ho............peit lada don ba wan wad mano mano ong kin ap jing-jang."

"Ioh phi slem pat," ong pat i Kmie.

"Em phi, ngan shu leit tang ha dukan i Bah Shondri te ngan slem lei.........sa ong kin ap," u da mih artat sha baranda ban leit.

Bynta : 4

Ki sngi ki hat, ki taiew ki iai iaid, ki jong u Pyrkhat ruh ki nang ïabunkam ha kaba pynkhreh ia ka Selekshon Ṫes bad ka Phainal Examin. Kumta ha kawei ka sngi ha ki ialeit Klass u Kyrmen u la pynkynmaw pat ia u Pyrkhat, "Kata lashai phin leit Polo em?"

"Oh shisha mo, phi ong ka ialeh phainal ne kumno kumto?"

"Hooid keiñ, ka Phainal hapdeng ka Hills bad kaei kumto nga klet noh.........ngin sa iatip lashai"

"Kata ngin ialeh kumno?"

"Phi mut kumno.........ngin shu iamih beit na Koleij nga tharai."

"Te to kata ngin sa iakren pat lashai mo.........oh shisha kumno shaphang kato ka kam sahteng, ngin ialeh kumno......ngin iakren noh mynta?"

"Em em phi, ieh ngin da iakynshew shuwa bad ngin sa iabteng pat lashai syndon, ynda ngi la iawan phai artat. Balei phi don khana thymmai ei-ei."

"Lam byrdon bi malu mala"

"Kata sa pynkynmaw ia nga ho ioh nga khei bylling," u da rkhie artad.

"Jin da pynkynmaw eh phi ong.........phi te la kat i Parad jong ngi."

"To phi.........phi da kren beiñ eh katta katta, phi shu pynsyriem khamakha ia nga bad i parad jong phi, to peit ho ioh nga pynkynmaw pat sa ma nga te ioh phi angbneng la shibit."

"Wat sngew ei-ei ba nga shu kum ong, namar ba phi leh klet bieit kumba leh ma i, namar kat kiba ngi ong ei-ei

ne kren ei-ei im ju pep ban ong, sa da iapynkynmaw ho lih ioh nga klet noh."

"Phin ong kumta teh."

"Hooid keiñ, nga sheptieng namarkata ba dang katne ka rta phin ong pynkynmaw ioh klet, te nga sngewbiria keiñ."

"To to ngan nai ong shuh kata, ieh ngan sa pynkynmaw noh ma nga ban ia ka ban shah kynnoh eh katta katta," u da wiat artad.

"Nga ruh ngan nym pynkynmaw khnang bad ngan peit haduh katno phi kynmaw," u da wiat lem. Kynsan kynsan hamar kata ka por kawei ka kali pyllip ding ka la pynher haduh bym tip shuh shu tleng leng-leng, tleng leng-leng hamar ba ki dang iapoi ha iingshari, bad ka noh beit beit sha Khyndai-lad, "Shano kumne kan leit, mano ba thang ïing dang katta eh ?"

"Em phi, imat pluh atoskhana mano re mano."

"Shuh phi, pluh atoskhana te kin da khot da kane ?"

"Wa phi mut kumno, phi la klet ba ngi dang iapulo ha ka Matrik 'Spark neglected burns the House ?" u da rkhie danda artat. "Sa kat ia u atoskhana lei-lei te phi."

"Kaba dei," mar kumta kumta pat, "Oho, peit shathie sa ka dhawa bah aiu pat kathie ?"

Baroh ki la iaphai shaphang ïing dak, katba u paidbah u dang wan kynhun bad ka jingpyrta, "Pyniap ! Pyniap ! Khun ka nongpyniapbriew, khun ka nongshohnoh !" Ki briew ki la iaid syrtap ban ker ia kawei ka briew kaba i radngiep bha bad u paidbah pat bad kynthei bad khynnah bad tymmen bad kro, bad dkhar bad khasi bad bastad bad babieit ki la iatyllun lang shata, haduh ba la khang lut ia ka lynti ka syngkien, kaba la pynlong wat

ia ki ruh ban ianoh lang shata ban tip ruh ia ka jingshisha na ki paralok kiba iadon hangta hapdeng uta u paidbah.

Ynda la poi ha ïing lieh ïing saw u Pyrkhat u la khot ia uwei na kita ki paralok kiba la iawan bud ia uta u paid-bah, u da kylli, "Ka briew aiu kane kaba ki wan iaring katne katne ?"

"Nga ruh ngam da tip thikna keiñ namar ba nga nang mut ban leit peit dur ha Kelvin, nga iohi pynban ia kane ka dhawa, kaba la pynkhapngiah ia ka surok baroh kawei."

"Na shaphang shano ki iawan mih ?"

"Sngewmat na sha Motphran lada ngam bakla."

"Kan dei kaei mo katta ?" kylli pat u Kyrmen.

"Tip keiñ, tangba kito kiba nga kylli hynne te ki ong ka Nongshohnoh."

"Ki da lap ba ka leh kumta ?" kylli pat u Pyrkhat.

"Ia kata te ngam tip ho."

"Nga tharai ki da lap phi, lym kumta kumno kin nud ban shu kem im im peit peit ia ka briew khlem ki sakhi ki satar kiba biang, phi tharai ka aiñ ka shah hi ?"

"Kaba dei ba phi ong, lehse ki lap ha ka por ba ka mut ban ksih iano iano phi leit tip ? lym kumta te ino ino iba pynkem te im lah siew bai mynraiñ khmat shuh kat kane ka jingpynlehraiñ."

"Shisha keiñ," ong u lok u Pyrkhat.

"Namar teng teng u paidbhur u long ha kane ka ru-kom, u shongshit ban ialeh tamasa wat haba um tip bha ia ka daw ruh ; u long kum ka almuniam, u khluid kynsan tar ha ka por ba ngi theh umthnam haduh'ban bat ruh ym

nud, hynrei tang shiphang pat u pjiah sam. Nga sheptleng ha kane ruh ka lah ban long ha kata ka rukom, mynta u iashongshit katne, lashai pat mano ba tip une hi ujuh u paidbah paidbhur un peit tang ki khmat lada kane kajuh ka briew ka la lait na ki kti ka aiñ bad yn nym don uwei ruh uba shlan ban tohkit ia ki bor ba halor balei ka lait bad kumno ka lait," kren u Pyrkhat.

"Kata te phi la ñiad lang sa bad ialade de, nga ngeit phim shym bakla ia kata," ong pat u Kyrmen.

"Phi mut aiu haba phi ong kumta ?" kylli u Pyrkhat.

"Balei phi kylli, phi la klet noh mo ba ma ngi ruh ngi long napdeng u paidbhur ha kane ka por..............ngi don ruh ha kajuh ka jaka kaba u don.........ngi la iabud lymmuh wat haba ngim shym tip ia ka daw jong ka...........kam dei kumta ?"

"Ñiuma kaba phi ong ka long kaba dei," hynrei ngim shym ialeh khlehbieit ei ei kat haduh ba ngin da iashla kum kine, 'Pyniap, pyniap, pyniap,' ngi shu iabteng bad u paidbah tang ban tip ia ka daw, kam dei kumta ?" u phai artat sha uta u lok.

"Ka dei bad ka kut ruh tang hangta," jubab u paralok u Pyrkhat bad hamar kata ka por uwei pat u lok jong u u la khot noh ia u ban ialeit noh sha la ka kam. "Kata ngan da leit noh shuwa ho baroh," u da phai sha ki, "To ho baroh."

"To hooid," ki la ia ong lang.

Sa shiphang nangta khih kynsan u paidbah buk, namar ba ki pulit ki la iashop ia ki shabar ka kamra u D.C. ba ki mut ban shu iapatrong ia ka khlem pat dep bishar. Khih pa khih biang u paidbhur haduh ba la dei ban pahara ia ka kamra u D.C. da ki pulit. La katta ruh ki jong u Pyrkhat, u Kyrmen ki la dei ban ialeit noh namar ba ka por kam shah shuh.

Ynda la wai koleij ki la ialeit beit beit sha Polo namar ba ki kwah ban lap naduh kaba sdang. ki da ia iaid ruh na Nan Palok ban kham kloi. Ki tang shu poi hapoh madan ki la iaphngian namar pdeng madan na shaphang Wahum-khrah khnang ban kloi ka iarynsied ynda wai. Sa tang kumba shiphew minit ei ei ba kan wai u Pyrkhat u la ong ia u Kyrmen, "Ia noh, ioh ym ialait lynti shuh la shibit tad ngin iapeit pynwai nangtai na jingkieng."

"Ap ap shwa seh ba dang ibang," kylliang ktien u Kyrmen.

Ia noh phi ioh iaslem shibit," ong biang u Pyrkhat.

"Shano shano phi, namar ym baroh ki ban ialeit beit."

"Phi mut kumno ?"

"Nga mut ban ong ba khambun ki ban leit tur shatai shaba ai kop bad tang khyndiat eh ki ban ialeit phai."

"Phi la tip eh, peit ho ioh ia slem than sha ïing shibit te ym long."

"Balei phi khlem da iathuh ba phi wan shane ?"

"Iathuh makna te, ynda miet eh pat ki leit ngeit shuh."

"Ong ba ngi da ia ap haduh ban da dep ai kop keiñ."

"Ka long hi."

"Tang shu wai ngin iaryngkang noh nangne mo Pyrkhat."

"Katba phi ong."

"Balei phi la dom ne ?"

"Em phi."

'Oh shisha, nga la kynmaw, ia noh phi ngin nai da ia ap shuh baduh ban da wai...... .....phi rah pisa ?"

"Nga rah hi khyndiat khynsoit."

"Kata lada iabynrap lang bad ka jong nga la long ban ialeit dih sha na dukan ka Mai ?"

"La long bha hi keiñ."

"Kata ngin iaiaid na Khyndai Lad mo."

"Nangno nangno ruh long hi."

Kumta ki la iamih bak napdeng u raidbah ban iaiaid noh sha la ka lynti, bad ki tang shu palat ia ka jingkieng, ka jingialehkai ruh ka la wai. Hadien-katto katne por u Pyrkhat u la kynmaw ia kata ka kam sahteng ia kaba u Kyrmen um shym pynkynmaw khnang bad u la ong ryngkhat. "Nga la mut ban iathuh ia phi naduh kato ka sngi ba nga la iapmat ia kawei ka Samla," u da rkhie artat.

"Ew ka leh, iba naei mo ?"

"Ngam pat iathuh mynta, ap shwa seh, ka tang shu long kam ngan sa pyni syndon da ka dur, lehse phi lah ban ithuh pynban."

"Iba na shnong ne iba shabar shnong ?"

"Kat kane ka pyrthei ki thapbalieh phi kylli kum kata ka jingkylli, don samla tang ha shnong seh mo ?"

"I dur pat iba long kumno ?"

"Iba shu klai hi," u da wiat artat. "Phi pat kumno Kyrmen ? Phi dang shu iapmat iawbei hi ia ito iba phi phah swar kyrteng ha u Lovely ?"

"Shano pat? Kumba don ba ong ba kham lah ikei iba ha ka kti ban ia ki shyllai ha khlaw. em?"

"Nga kwah ban long uba skhem jingmut kum ma phi lada nga lah, hynrei katba nga pyrshang ngam lah sati, imat kaba eh te phi ban dkhat ia kane ka jinglong tynrai."

"Balei ym lah, phim kynmaw kumno u Napoleon u ong, ba ia ka ktien bym lah, lah ban shem tang ha ka kitab jong ki bieit. Ngi dei ban lah lada ngi sngewthuh ba ngi iaid ia ka jylli ba bakla, tang ba ngai kikei sha kaba sniew, phi ruh phin ong ba phin lah ban ki r na ka a, phi lei phi dei ban sngewthuh."

"Nga ngeit ba phin iarap lem ia nga ba ngan long borabor uba kum uta, lym kumta te ngam tip shuh."

"Ñiumna kaba phi ong ka long kaba dei, hynrei ha ka jingiarap kiwei ia phi ka sting thews ibun, lymda phi hi phi mon ne pdiang ban leh ia kata."

"Nga da kwah shisha ba kane kaba nga leh mynta kan iaineh baduh kaba kut, kata ha ka jingpyrkhat jong nga."

"Nga iamynjur eh bad phi ha kata ka liang, kata ka iadei tang bad ka jinglong, hoo d ngi dei ban thrang ba kaei kaba ngi ong mynta ka long kaba dei. Katba lah ngin ialeh ban nym ong pat lashai ka bymdei. Hynrei shaphang kane ka kam longkha longman pat, kam long satia ka mon ka jong ngi ki briew, khamtam ka jaitbynriew Khasi jong ngi kaba ngeit eh ha kata ka Shyiengkrung."

"Kata ka don jingiadei thana aiu ba l ka jingieit?"

"Kam don jingiadei ei ei ruh katba nga sngewthuh, ka jingieit ka dei la ka lynti, ka shyiengkrung pat ka iaid la ka lynti."

"Kumno kata ka lah ban long, phi mut bun ong wat haba u iaieit iathoiñ ruh haba ym iadei shyiengkrung ngin iapyllait noh?"

"Nga mut kumta, hooid, phim iohi ne iohsngew dalade shaphang kata, balei phin phylla ? Bun phew ngut kiba iakynduh kum kine ki jingjia, ym dei ba kim shym iaieit ne ialang. Teng teng lei-lei don kiba la da iateh ktien ruh ki dang ialait, phi ong kumno ? Namarkata ban batai shaphang kane ka long kaba eh shibun. Kumta nga te ngam nud ban ong wat haba nga la iaieit katne ruh ba lashai lashisngi in long i jong nga."

"Shata te ngam lah tda shuh."

"Mynta lehse phi lah ban ong kumta, hynrei ka por kan sa batai bad nangpynshai ynda phi la iaid kham shakhmat na kaba phi don mynta."

"Ngam kwah te Kyrmen ba kata kan jia ia nga."

"Kumno phi nud ban ong kumta haba tang pdiang ruh kam pat pdiang ia ka shithi jong phi."

"Ngam shym mut tang ia kane, hynrei iano iano baroh keiñ."

"Ngin sa iapeit ha kata ka por keiñ, nga te ialade kumba nga la ong ba ngam nud ban khana bano bano shaphang ka ban sa jia ne long namar ka jong nga ka dei tang ka mynta. Kam long kumta ieh ba ka lawei kan sa batai hi ia ka ban wan, to ngin shu iasngewbun ha ka jingpyniaid jong Uba najrong."

"Phi la jan klet ba ka don ka jingong ba U Blei U iarap ia kiba iarap i lade, kata lada ngim iaieit kumno U Blei Un teh song ia kata ka jingieit jong ngi."

"Haba sngap ia ka nia, phi long uba shemphang bha ia kane ka bynta, hynrei kaei kaba nga kwah ban ong ia phi ka long, ngi bet, ngi thung, ngi sara, ngi ai um ruh, hynrei dei U Blei Uba pynman ne pynsep ia uta u symbai ba ngi btep ha ka khyndew. Kumta ruh ka long bad kane ka kam, ngi la iaieit, ngi la ialang, ngi la iaiaid iaieng,

sngew kumba ym don jingiawoh iathaiñ shuh hangno hangno ruh ; phewse ha ka por ba ngim poi pyrkhat, tbak, u ksai ka jingiaieit u dkut thui, shano pat phin bteng ia u. Namarkata nga ong biang ba ka shong eh ha ka mon U Kynrad. Hooid keiñ, U Blei U long Uba kloi ban iarap, hynrei ym dei ma ngi ban pyniaid ia U Blei kat shaba ngi noh ka mon."

"Ka la nang kham shai mynta, kata ngin shu ap beit katba pyniaid U Blei najrong khlem da ialang, ia iapmat ne iashat waidong iano iano ruh ?"

"Ngam mut kumta, nga mut ban ong, to ngin iaieit, ngin ialang ngin iaiaid iaieng, hynrei lada jia ba ngi iapher jingmut na kano kano ka daw ngin nym iasngewsih kum ki bym tip ia kane. Nga kynmaw shisien la kham slem ba arngut ki samla kiba la ialang bad iaieit bha, hynrei kumno re kumno u rangbah u thut jingmut kynsan kynsan bad hapdeng katto katne por u iehnoh ia ka bak bad u leit iashong bad kawei pat. Hynrei hadien katto katne snem pat kata ka samla thymmai ka khlad noh na kane ka pyrthei ka da iehnoh kumba laingut ki khun. Ki sngi ki snem ki iaikylla bad khadduh ynda u tip ba kata ka samla kaba mynshwa kam pat leit ïingbriew u la phah kylli biang ia ka. bad hadien ki jingiakhing bad iasngewsih ia ka jingleh kaba mynshuwa. kiba ha ïng ki iapyni lem da kaba ong lehse ka dei ka bynta jong ka, kumta ka la pdiang biang ban iathoh samla paka bad u ; bad haduh mynta u dang iashong suk shongsaiñ bad parum pareh, te phin ong kumno ?"

"Don ruh sa kawei pat ki sien ha kaba u samla u shah kyntait ibeiñ ha kawei ka samla hadien ba ki la ialang bad iaieit bun snem, hynrei kumno re kumno uta u kurim uba ka iashong da ka mon ki kmie ki kpa jaid ba u dei ruh u nongsor, u iehnoh pynban plak ia ka bad arngut ki khun kynthei. Uta u samla ba mynshwa hadien ba u la tip ia kata u leitkai samla biang ha ïng kata ka thei iapsaw bad ym shym slem hadien kata ba kita ruh ki la iapoi biang ha ka burom bad iashong tymmen shongprah shongshang pyn-

ban. Lehse kine ki nuksa ki lah ban iarap ia phi ban kham shemphang ia kane."

"Hadien kine ki nuksa nga sngew kum ban ong ba ka la biang ba ngan pyrkhat bad khan adkar ha kiei kiei baroh."

"Nga sngewtynnad shibun ba phi la sngewthuh dalade, bad kumba nga ong, ka por ruh kan sa nang hikai shuh shuh ia ngi katba ngi nang tur sha khmat ha kane ka jingialeh jong ka jingim." U da leh riew pyrkhat artat, hangta u ong pat, "kata ngin iarung noh hangne ha dukan ka Mai kumba phi ong ?"

"Hooid keiñ, lehse ngin sa iabteng pat, kata lada phi dang don ei ei ba phim pat sngewthuh."

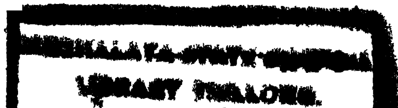
"Nga tharai la biang phi katto, kaba ngin iakren kan long sa tang kumno ban leh ia kata kaba ngi la bat ha ka kti, kumba phi ong, namar kam long kaba itynnad ban shu iaiaid bad ka briew khlem da don pat ka jingiaieit ne mon ia ka."

"Nga ruh nga mut ban ong ia kajuh, kawei ruh nga kwah ban pynkynmaw ia ngi ba ngi long ruh kiba don la ki para ki pyrsa byllai, ngi ruh ngin sngew kumjuh lada jia ba mano mano ba wan lehbeiñ ia ka doh ka snam jong ngi, ne kumno phi ong ?"

"Shisha keiñ, ngi dei ban leh da kaba pyrkhat khnang ba ka pyrthei kaba peit pyrman ia ka iaid ka ieng jong ngi ruh kan nym ioh ktah naliang than. Nga sngewsheptieng bin leh kumba ong u Donbok ba u sngewsarong haba u ioh iaiaid samla."

"Phi ba sngap sa ia ka ktien u Donbok, uto te u khongkpa nadong shadong."

"Balei i kpa jong u i long ha kata ka rukom ?"

"Hooid keiñ, ngi kiba iashong marjan te ngi i thamula shisha shisha, ngam tip i don ka jingsarong kyreit kaba isammut shirukom, ba tang ba ioh jingtah phylla ruh i shongbam ja ha baranda i da phai khmat sha surok, phi lah ban mutdur haduh katno ka jingsngew khyllew jong i?"

"Phim ong kumta, phi la ju iohi teng ba i leh kumta?"

"Borabor keiñ, dang myn ha kane ka step Lyngka ruh i dang leh kumjuh namar ba shet khlieh khabah i kmie u Donbok, i kpa pat i la hylla ia ki khun ba kin pynkhreh miej bamja ha baranda, kum ban ong ia ngi baroh, 'peit shane tang ma ngi kiba ioh khlieh dohkha'," u da rkhie artat.

Ki la iarkhie batkpoh batsnier ka bym bit shuh, bad hamar kata ka por ki khun artat sha kata ka dukan kaba ha kawei ka dong ban iadih sha. Kiba bun hangta kim poi pyrkhat ba ki jong u Pyrkhat bad u Kyrmen kiba kham riam pher kin rung dihsha lang hangta, namar kiba bun ki long ki daju, ki nongbylla bad kiwei de.

Bynta : 5.

Shitaiew hadien ka jingiakynduh u Pyrkhat bad u Kyrmen, u Shaphrang u la thoh shithi sha u Pyrkhat ba un iathuh ruh ia u Kyrmen ba kin iakynduh lang ha Modern Book Depot ha ka por 11 baje mynstep namar ba ki dei ban leit iakynduh ia u Principal na ka bynta ka Sngi Kyrpang ka Koleij.

Kumta ha kata ka sngi, lyngba u lapbah lapsan uba la sdang naduh sawbaje ei ei mynstep ki hap ban tur la ka tur tang ban poi kumba ki la iapynbeit. Ki la iakynduh ha ka jaka ba ki la iapynbeit la la ki shatri, ki jaiñ jri bad ki juti kanbas lait noh tang u Shaphrang uba shu iaid da ka kjat bad ka syndong patlun haduh jan khohsiew.

Ki tang shu poi hapoh Koleij ki la leit beit beit shapoh ka kamra kaba la iapynbeit ryngkat bad katto katne de kiwei pat ki para Sam'a, ban ap sa tang ka jingwan jong u Principal bad ki Nonghikai ban iapynbeit ia ki jingialehkai ki ban iadei bad kata ka Function.

Hadien katto katne por u Principal ryngkat bad ki Nonghikai ki la iapoi lang khrui ha kata ka kamra da kaba wiat samrkh'e ia kita ki samla kiba la iapoi wat hapdeng kat uta u kyrtiah ruh. Nangta u Principal u la ong, "Nga sngewbha shibun eh ba phi la iapoi ha kane ka step katne, wat ha ka jingther u lapbah u lapsan uba la pynartatien shibun eh ia nga bad ia ki para Nonghikai ba ngi lah ban pynlong ia kane ka jingiakynduh jong ngi. Nga ai khublei shibun eh ia phi baroh, bad mynta ngam artatien shuh ba ka kam kaba don hakhmat jong ngi kan iaid shaphrang. Kane ka la pynpaw lupa ia ka dak jong ka jingjop ba khyndai phew san na ka shispah ba phi la iapoi sha kane ka jingiakynduh...........

"Te ban nym bat than eh ia ka por jong phi, ngin iapoi noh sha ki kam kiba ngin iapyrkhat lang...........Lehse shaphang ka Prokram ba bniah ngin nym pat lah ban iakren mynta namar ba haduh mynta ngim pat shym ioh jingtip ei ei na ki Rangbah kiba ngi la khot...........ia kata lehse phin ieh ha ka jingpynbeit jong ngi.........To mynta ban nym slem ngin iakren noh tang shaphang ki jingialehkai, la kumno kumno ka por ka dei ban long tang lai kynta ei ei ka ban kynthup ruh ia ki jingkren baroh. Kumta lada ngin ioh kawei ka Sawangka ryngkat kaba bam por shikynta ei ei kan biang ia kiwei pat ki jingialehkai bynrap—ngin sa iathaw lad napdeng jong ngi kiba iadon hangne...

......Te to mynta mano ba lah ban shimti ia kane khnang ba ngi lah ban nang iabate sa ia kiwei pat hano hano? Baroh ki la shu iasngap bad dem shapoh ki ben bad ym shym don mano mano ruh ba iakren. Nangta u kylli biang." To seh iakren, mano ban shimti ia kane? "Nangta u sdang noh ban shu ong da ka kyrteng, Ma phi nangto Koldwin, kumno phi ai jingmut?"

U Koldwin u la ieng joit ban jubab, "Ngam lah phi Babu, namar ngam don jingbna ei ei ruh shaphang kine ki Sawangka, lehse shaphang kiwei pat te ngan pyrshang ban ai la kumno kumno ar tylli. Lehse ia kane ka Sawangka te in kham lah i Pyrkhat namar ba ki shait iamlien bha haman ba long Khristmas."

"To, khublei shibun eh," ong biang u Principal, "ka long shisha kumta, Pyrkhat ? Kata sngewbha ban shimti noh ma phi bad ki paralok jong phi mo ban nym slem...... ne kumno phi ai jingmut ?"

U Pyrkhat u jubab leh lehraiñ artat, "Ngin iapyrshang."

"To, khublei shibun......bad lada phi shem shitom kumno kumno ha kano kano ka bynta, phi lah ruh ban iakynduh iano iano napdeng jong ngi.........hynrei nga shu ai jingmut lupa ia phi ba phin iathaw lad ban wad da ka jingialehkai trai ri, namar ba phin kham sting kaba wad ia ki tiar ki tar kiba phin pyndonkam ha kata ka sngi......Nga ngeit phi la sngewthuh ia kata "

"Hooid Babu," jubab u Pyrkhat.

"Te to kata ngi shaniah ha ka jingstad jong phi ba phin pynioh ka burom ia ka Koleij ryngkat bad ia phi ruh ki ban ia ai da kiwei pat ki jingialehkai kiba donburom katba lah............mynta ka kynti ka shong eh ha phi ban pynioh ia ka burom jong ka Koleij jong ngi,............bad mynta ngin thung tang iwei na ki Nonghikai jong ngi i ban peit bad iarap lem ia phi baroh ha kano ka o ka por ba phi donkam."

U Principal u la tyrwa da u Nonghikai Khasi hi namar ba u long uba lah ban pyniadei bha bad ki khynnah, bad baroh ki la iamynjur da kaba sngewbha. Hadien kata u Principal u la ong pat, "Nga ai khublei biang ia phi sa shisien pat, bad nga kyrmen ruh ba phin iashim ia kane kum ka bynta kaba kyrpang bad ban kham iakitkhia ruh ban

pynlong ia ki jingpyrshang jong ngi kiba jop, ngi ieh ha ka jingpyrkhat ba sani jong phi ban jied ia ki jingialehkai kiba ishongkun bad ishongkhia ym tang ia ngi hynrei ia ki Long Rangbah kiba ngi khot, nga ngeit phi sngewthuh ia kata."

"To khublei shibun eh ia ka jingiakitkhia jong phi ; da kaba sngewieit ia ka kam, nga ngeit, ba phi la iatur wat lyngba u lapbah uba kat une ruh. Nga ngeit ha U Blei ruh Un don ryngkat bad ka jingkoit jingkhiah jong iwei pa iwei na ngi ym tang haduh kata ka sngi hynrei baroh shilynter. To khie ialeit suk leit biang ngin sa iashem pat."

Baroh ki la iaieng lang ki da ong artat, "Khublei"

Hadien ba u Principal u la mih noh na ka kamra ryngkat bad kiwei pat ki para Nonghikai, sah sa tang u Babu Khasi bad ki jong u Pyrkhat ban iakren sngewthuh shaphang kata ka Sawangka. U Nonghikai da kabawiat samrkhie u la kylli ia u Pyrkhat, "Kumno phi sngew, Pyrkhat, nga ngeit phi kham don sap ma phi ban thaw ia kane ka Sawangka."

"Tip keiñ Babu, ka shong ha ngi lang baroh ban iakyrshan lang ia ki jingai jingmut shwa ban pynkhreh ia ka; lehse ynda ngi la dep ngin sa wan pat sha phi ban pynpeit lem la ka la biang ne em."

"Nga ruh nga mut ban ong kumta, namar nga ruh ngam da nang bha shaphang kane ka rukom. Toi, nga la dei ban trei shitom ma nga ha ka jingshisha, hynrei kumba nga la ong, ngam banse ban shaniah ha ka jingstad jong phi bad ban shu bynrap bangne hangtai haba sngewlymbiang."

"Wat kata ruh ka la iarap shibun," kynrup ktien u Shaphrang. "Haba kumta lano ngin iakynduh shiwat ban iapyrkhat shwa tang shaphang kaei ba ngin ap khnang ba ngin ia ioh jingmut," kylli u Pyrkhat.

"Kata ka shong ha phi, nga te nga lait hi ha kano kano ka por lait noh mynsngi," jubab u Nonghikai.

"Te to kata, lehse ha kane ka sngi Saitjaiñ ka ban wan te ngi ia ioh hi ban iapyrkhat wat lada kam pat paka ruh," la ong u Shaphrang.

"Nga tharai," ong pat u Pyrkhat, "kata, ianoh ngin ialeit noh namar ba la sngewkhriat."

"Shisha keiñ," bynrap ktien pat u Shemphang

Kumta ki la iapra bad ialeit artat shabar, ha kaba u slap ruh u la kham phngaw khyndiat, bad artat artat lynti ki la iakren shaphang kumno ban thaw Sawangka ka ban iadeidur bad ka rukom im jong ki parari, hynrei kim lah ioh satia wat haduh ba ki la iapoi ha Khyndai Lad ruh. Ki tang shu poi hangta u Pyrkhat u la iaker, "Ia ia ngin iarung noh shwa ha dukan ka Mai bad ngin iakren pynkut nia artat shwa ba ngin iapra la ka lad ka lad."

"Hooid keiñ," ong sa u Shemphang "nga te ngam sngewnang ai jingmut lait ia ka Bishop's Candle Sticks, ne kumno phi ia ong?"

"Wat kata ruh ka sngew klai keiñ," ong pat u Shaphrang.

"Ka long hi, tang ba kan kham suk da ka Khasi haba nga pyrkhat bha, namar da ka English ka long kaba eh ban spel lyndet, bad kan long bieit shibun lada ngi kum ryngkang ne bakla ha kano kano ka por ba ngi kren, phim sngew ba ka long kumta?" jubab pat u Pyrkhat.

"Sngewdei shi rukom," ong pat u Shaphrang, "hynrei kum ha kane ka por ngin iawad shano da kaba thymmai?"

"Ka long kaba eh shisha, hynrei ngim dei pat ban pynsheptieng ialade da kita ki jingeh kiba ngim pat pyrshang tang khyndiat ruh," jubab biang u Pyrkhat.

"Kumno lada iathaw drama noh shaphang U Tirot Singh, ym sngew iakop ?" kylli kyndit u Shaphrang.

"Ka long hi............bad halor kine ki jingai jingmut lang keiñ ki ban pynshemphang kloi ia ngi ban ioh ia kaba kham bha. Ka jong U Tirot Singh ruh ka bit eh ba ngin ialeh, hynrei ka kham bam eh ia ka por. Phim kynmaw ba u Principal u ong ba ngi ioh por tang shi kynta ei-ei............Lehse ngin hap ban da iashong pyrkhat sani bha, shuwa ba ngin thoh ia ka," ong pat u Pyrkhat.

Lap ba poi noh ha ka dukan ba ki mut ban ialeit dihsha bad ki la iasangeh kynsan jlang............kim shym ioh lad shuh ban iakren ei-ei hapoh hangta namar ba ki hap ban iashong la ka jong ka jong ka ben kat haba kham kylluid. Ym shym slem hadien kata ba ynda ki la iamih shabar bad shwa ba kin iakhlad noh artad u Shemphang u la pynkynmaw pat, "Kata kumta mo, ngin sa iakynduh ha ka sngi Thohdieng ha ïing jong ngi shwa ba ngin iarai jingmut ha ka sngi ba ngin ialeit sha ïing i Babu, ne kumno phi ia ong ?"

"Kumta hi keiñ," ong u Shaphrang, "tangba kumba katno por ei-ei ngin iashem ?"

"Kumto hi............saw.........san baje ym la biang ?" ong pat u Shemphang.

"La biang," jubab u Pyrkhat........."Oh shisha kumno ngin ialeh ia kiwei pat ki lok ?"

"Ynnai pat iawer mynta, namar ba ngim pat thikna katno ngut ngin donkam ha kata ka Sawangka kam long kumta ? ioh lehse ngim donkam shibun ym long bieit ei ia ki bapli," pynshai u Shemphang.

"Shisha phi.........nga sngewdei ia kata, te to kata ia iapra noh shuwa, to khie ho Shemphang," kren iaiaid artad u Pyrkhat.

Kumta ki la iaiaid la ka iaid ka iaid bad kata ka sngi ka la shu lwet baroh shisngi thiaw.

Hamar ba ki iakhlad bad u Shemphang, u Kyrmen ruh kumba da iabuh u la iawan ryngkat bad uwei pat u paralok uba kim pat ju ia ithuh kyrteng. U Kyrmen u la kynrup ktien kynsan, "Hei Samla, naei kumno ? na dukan ka Mai ne ?" u da rkhie artat, "nga nang tharai ba phi la iapoi iing."

"Wa ! ma phi keiñ shaei phi jah ? Ngi la nang tharai ba phi la poi shakhmat, hangno heit phi shah bat ba phi dang poi katta ?" jubab kylli artad u Pyrkhat.

"Nangto hi keiñ, naei pat."

"Balei ! u la da wah dur dang mynta, kan ialeh haduh ka sngi Saitjaiñ em ?"

"Hooid keiñ, tangba phi tip hi u mut shano, tangba ine i paralok i iathuh ba mynne ruh u la pyni kai khyndiat."

"Kumno ka long.........ka itynnad," u Pyrkhat u kylli na uta u paralok jong u Kyrmen.

"Phi la tip hi ia ka rukom pynikai u Kelvin......mynne haba u pyni tang ki jingiakhun ruh saw santylli," jubab uta u lok u Kyrmen.

"Kata te ka ban itynnad shisha phi...........mynta pat ka dang neh kajuh hi ?" kylli biang u Pyrkhat.

"Hooid ; nga tharai haduh ka sngi Saitjaiñ syndon," jubab pat u Kyrmen, nangta u kylli pat, "Oh shisha kumno kato ka kam ha Kolejj hynne, phi la ioh iapyrkhat ei-ei bad ki jong u Shemphang ?"

"Malu mala, tangba ngim pat iapoi satia sha ka rai jingmut sa na phi keiñ ngi dang iaap ba phin ai la ka jingmut."

"Nga lei-lei te nga nang hi, phi keiñ ba ju pynialehkai borabor man ba long ki lat ki tied......... Nga te ban lait na ki Sawangka u Shakespeare te ngam nang shuh ban ong da kumwei pat."

"Kum kaei phi mut ?"

"Kam.................kum ka jong Ka Merchant of Venice keiñ."

"Shisha mo...........tangba..........."

"Em ! ngin leh tang ia ka bynta ba Iingkashari baroh keiñ ba kan iabiang bad ka por ba ki bub ia ngi, kam la lah eh kata phi ban ia kaba iawad shitom shawei sha-ar."

"Nga sngewiadei jingmut shibun eh bad kata ka jingai jingmut jong phi, tangba ka riam seh kaba kham shitom bad ruh nangno ngin ia ioh Portia ?"

"Shisha mo !".........hadien kata, "Oh ngin iapynak Portia da u Lovely keiñ.........ka sniehdoh ruh uba ia dei ia ka sur lei-lei te ngin nai iakren shuh," u da rkhie artat,

"Balei phi da rkhie ?" kylli iawiat artat.

"Nga shu sngewbiria."

"Kawei kaba bat eh ia nga katba nga nang sngap ia ki jingkren jong phi ka long ka Iingkashari, nga ju pyrkhat borabor shaphang kine ki jait jingialehkai kiba shisien plie naduh ba sdang haduh bakut.........nga ju ithait ban ap ia kine ki jingialehkai Sawangka ba ki ong mynta ba ka shimpor than ban plie ia ka pyrda hadien ba kawei ka bynta ka la dep, phim shem ba ka long kumta ?"

"Phi lah hi ban shna ka jingialehkai ka ban plie tang shisien plie naduh ba sdang haduh bakut ?"

"Ym lah balei, phim kynmaw ia ka Bishop's Candle Sticks kaba la ialeh, la kham slem mynta ?"

"Ngam kynmaw shuh............ka long tang shisien plie ia ka Pyrda ?"

"Hooid keiñ! ....kumno phim kynmaw.........nga sngew kumba phi ruh phi don te ha kato ka miet."

"Nga lah ban don tangba nga la klet............lada ka long kumta te ngam artatien ei-ei ba phi te phi lah ban shna kano-kano kawei pat wat lada kam long kaba phi shu bud nano-nano ruh."

"Mynta ka kynti ngin ialeh shitom ban nym iatynneng than da kaba shu iabud eh na kiwei, bad lada ngi leh kumta ngin nym lah ban pynriewspah shuh ia la ki Sawangka kiba iadei bad la ka jong ka Ri ne ka Jaitbynriew."

"Phi la kren ia kaba dei eh,............tangba kham ñiar ki ban sngewthuh kumba phi pyrkhat............Pyrshang seh kawei mynta ka kynti bad lada phi lah te nga ngeit kan long ka burom ia ka Koleij, ia phi bad ia ngi baroh kiba iashim bynta ha kata ka Sawangka."

"Marwei, shano phi leit lah ban pynlong, lymda ngi iabyrshem lang kum ki diengtyllaw, namar ha ka leh marwei ngi lah ban bakla, hynrei da kaba iapyrkhat lang te wat kaba lait malu mala hangne hangtai ruh ngin iapyndap lang, kam long kumta ?"

"Ñiuma, hynrei ngi baroh te ngi shu long tang ki nongpyrsad ding; ka ber jingshoh, ber mluh te ka shong eh ha phi," u da rkhie artat.

"Phi te uba la nang sat ban buhrieh ialade, kita baroh ki long tang ki jingsalia ban trei ne pynlut por, bad da kaba shu pynkiew skong shikit-shikit ia kiwei ka la biang bad la lait ialade na ka jingpynbankhia, kam dei ?"

"Wa ! phi teh..............mynno phi ju iohi ba nga ju shna jingialehkai ne ialehkai katta nga la ithuh ithaw bad

phi............shisha lada nga nang kumba nang ma phi te ngan jin da la thoh naduh mynno bad ngan sa shu ong ia phi, shim kato nga la pynbiang nadong shadong sa tang ba phin ia ak," u da rkhie artat.

"To to ieh kata yn nai da iatai shalani than katta katta ioh ym iapoi ïing shuh shibit, nangta mynta pat shano phin leit naongne ?"

"Shano pat............ngan shu leit on ia ine ha Bus namar ba im don shatri, nangta ngan leit beit noh sha ïing............kumno ngin ialeit lang ne phi kyrkieh ?"

"Ym long shuh shisha phi............wat sngewei-ei mo mynta shiwat namar nga la dei ban poi kham hynne lada ka bneng ka rang, hynrei ba ka slap kumne kim da iabniah than wat lada nga kham jah m'ed khyndiat ruh............Oh shisha, n?a thap klet ngi la iapynbeit ba ngin iakynduh ha ïing u Shemphang ha ka sngi Thohdieng ha ka por saw ne san baje janmied. sa wan khnang ho, da wanrah artad bad kawei ka jingialehkai ba ngin dup iasngap lang," u da rkhie biang.

"Tang kata............sha ïing i Babu te kumto kumba ngi la iapynbeit ha Koleij ?"

"Hooid ! to khie ho kata," u da kren iaiaid artad.

Baroh ki la iabunkam ban iapynkhreh la ki jong ki jong ki jingmut ban iabynrap lang ha kata ka sngi kaba kï la iabuh, u Pyrkhat dang ha ka sngi Thohdieng u la leit iashem kyrpang ia u Shemphang ban iathuh bad iasyllok ruh bad u shaphang ka jingmut kaba u la ioh, da kaba u la iathuh ruh ba ka jingai jingmut jong u Kyrmen ka la bat ia ka jingmut jong u. U Shemphang ruh hapdeng ka jingbunkam jong u um shym ioh lad ban iatainia kham bha bad u la shu ong ba kin sa iapynbha ha kata ka janmied kaba ki la iapynbeit.

Hamar ba ka baje thanat kan tied san baje baroh ki la iapoi lang ha ïing jong u Shemphang kumba ki la iapynbeit lait noh u Kyrpang uba ki la shu iathoh da ka shithi namar ba u shong kham shajngai. La katta ruh ka jingiakren ka la nang iaid ha kaba ki jingiaai jingmut jong uwei pa uwei ki long kiba sngewtynnad suda, bad ha kaba kut ki la iamynjur lang ban ialeh da kata kaba u Pyrkhat bad u Shemphang ki la iapynkhreh, tang ba u Kyrmen bad u Shemphang ki iabynrap sa bad ka part kynthei de ha kaba ki la iatyrwa bad pynkohnguh syndon ia u Lovely ba un shim ia kata ka bynta.

Baroh kiba la iadon lang hangta ki la iasammut artat artat ia kata ka bynta hynrei kim pat nud ban iahalla briew hano hano ruh katba kim pat ioh ia ka jingmynjur jong uta u Nonghikai uba ka Koleij ka la thung.

Ka sngi Saitjain ha kaba ki la iapynbeit ban iapynbeit thikna syndon ia ka jingialehkai jong ki ka la poi, ha kaba baroh kiba iadei bynta ha kata ka jingialehkai kaba u Pyrkhat bad u Shemphang ki la iapynkhreh ki la ialeit lang kawei, lait noh tang u Lovely uba hap da iapynbiang lang shwa ia i kmie ha ïing, u la poi kham slem khyndiat tangba u dang lap hamar ka por ba i Babu i dang pule dang marshiteng ia ka. Hadien ba u la dep kaba pule u la bub katto katne ki jingkylli, "Kaba sngewtynnad shisha dei kane ka dustur Khasi paka ha kaba u Principal ruh un kmen bha, te haba kumta, iano iano phi la iabuh bynta ban iashim bynta ha kane ka jingialehkai ? Nga mut ban ong iano phi la jied ia u Nongkhaï, u Syiem, bad ki myntri khamtam ia kane ka bynta jong ka khun u Syiem ?"

Tang shu poi ha kata ka jingkylli ki la iakum rkhie bad da iaphai artad sha uba phi u Lovely haduh ba u Nonghikai u la iasammut lang hangta wat la um pat da tip bha ia ka daw ruh, nangta u la kylli biang, "Balei phi shu iarkhie khlem da ia jubab, don ei ei kaba phi dang iabuhrieh ?"

"Em em phi Babu," jubab kloi lan u Shemphang. "Ym don ei ei shuh kaba ngi dang iabuhrieh, baroh kaba la thoh ha kato kan long hi kumto lada phim don ei ei bah bynrap ne kyntait."

"Na ka liang jong nga, nga sngew ba kaei kaba phi la iatrei shitom katne ngam don ei ei shuh ban bynrap, hynrei nga kwah tang ban tip sa ia ki nongiashim bynta, khnang ba ngan lah ban ai jingmut khyndiat, phi la iapynbeit ?"

"Hooid Babu, ngi la shu iakrenkai para ma ngi bad ngim pat iapynskhem," jubab u Pyrkhat.

"To, kano kano ruh kam lei lei, tangba phi la iapynbeit, hato iathuh kiei kita ?"

"Ngi la shu iabuhkai," ong pat u Pyrkhat, "Nga ngan shim ia ka bynta u Nongkhaï, Shemphang." Baroh ki la iarkhie shiphang, "u Shemphang ia ka bynta u Syiem, u Kyrpang ia ka bynta u Myntri Kyrtong, u Kyrmen ia ka bynta u Myntri Kmet, u Shaphrang, ia ka bynta u Myntri Kyrshan bad u Lovely pat ia ka bynta ka khun u Patsha." Ki la iarkhie biang shaw haduh ba u Babu ruh u la kum iarkhie lang ia kata. Hadien kata u Shemphang u la kylli pat, "Phi tharai u Principal un shah ba ngin pynak da ki kynthei hi ia kane ka bynta ka khun u Patsha ?"

"Ngam tharai un shah," jubab u Babu.

"Kata ngin leh kumno, lada ngi donkam nongpynriam kynthei ha kata ka sngi ? Ngi lah ban pynbeit dano dano ban wan pynriam pynbeit ?" kylli u Pyrkhat.

"Ia kata pynban ngi lah ban iakren bad u Principal, bad la kumno kumno u dei ban shah, bad lada u pyrkhing katta katta ia kiba nabar ruh ngan sa pynbeit da i kmie ki khun ruh tangba kan biang ka kam, lym kumta ka jingialehkai baroh kawei kan pulom. Ia kata iehnoh ha nga ngan sa leit khnang ha kine ki sngi sha u ban twad jingmut bad ban pynkohnguh ruh lada lah," ong u Babu.

"Ngi ngeit un hap pyrkhat bha namar lada um leh kumta kata ka sngi kan isih khlem kane ka jingialehkai, kawei ruh ka por kam shah shuh ba kin dang iapyrkhat thymmai da kumwei pat," ong u Shemphang.

"To ngin shu iangeit ba kan long kumta, bad nang iasdang iapyrshang noh mo, khnang ba phin ialah bha, ngan kitbok tangba kan bha bad itynnad kumba ngi iakhmih lynti baroh shikatta," ong pat u Babu.

"Hooid keiñ, ngi ruh ngi la iamut ban leh kumta lada phi la mynjur," ong sa u Pyrkhat, "bad ka shong ha ki nongiashim bynta ba kin ialeh ban poi biang por bad tista."

"Kata kaba dei eh," ban ktien u Babu," "nga kyntu ia phi baroh kiba iadon lupa hangne ba phin sngewbha ban iakitkhia bha na ka bynta la ka jong ka burom nyngkong, nangta ia ki Nonghikai bad ia ka koleij, nga ngeit phi iasngewthuh ia kaba nga mut."

"Hooid Babu," ong u Shemphang,

"Sngewbha namarkata ban nym iajah ne pep ha ki sngi kiba phi iadei ban hikai bad shitaiew shwa kata ka sngi pat ngin sa pynbit-pynbeit ba ngin iapyrshang syndon ha rynsan khnang ba phin kham sngewthuh ia ka jaka ha kaba phin pynshong ia ka rynsan u Patsha, ha jaka ieng u Shemphang ha ka por ba shim bishar namar ba ki nongshim bynta kim ju dei ban phai dadien sha ki nongpeitkai. Nga ngeit ki jong u Pyrkhat ki kham sngewthuh ia kata."

"Ngi ju leh kumta shisha," jubab u Pyrkhat.

"Hangno shisha phin iahikai?" kylli u Babu.

"Ha ling u Pyrkhat hi ngi tharai, namar nalor ba ka kham heh, ka kham long odeng ruh artat... ......Kumta mo, Pyrkhat?" kylli da phai artat u Shemphang.

"Katba phi iapynbeit," jubab u Pyrkhat.

"Ym lei lei em Pyrkhat?" kylli thikna u Babu, "namar lehse nga lah ban wanmih teng teng haba lait por."

"Nga te ngam sngew ei ei, tip sa tang i Papa i Mei te ngam tip, ngan sa pynthikna ynda nga la dep kylli shwa na ki."

"To sa pynbeit ha kano kano ka rukom ruh long hi," ong pat u Babu.

"Kata, mynta sa aiu pat ngin ialeh, phi dang don ei ei ban ong, Babu?" kylli u Shemphang.

"Katto lehse ka la biang ia mynta hi, ngin sa nang iakynduh pat, nga ngeit ba ngan nym tuh ia ka por jong phi, sngewbha ban ialeh kumba nga la ong, naduh ka sngi nyngkong tharai ka la biang.. ....Khie to khie ialeit suk baroh, sa da iawan mih teng teng ioh don ei ei kaba ngi dei ban iakren mo"

"Hooid keiñ, naagne lei lei te ngi la donkam ban iakynduh jan man ka por," jubab u Shemphang. "To to kata ho Babu ngin ialeit shwa, ngin sa iawan pat," u da kren iaieng artat bad kiwei ruh ki da iaieng lang noh, bad ki la iamih artat. U Babu ruh u da mih lang bad ki haduh phalor, kum ban on ia ki.

Bynta 6

Ki hat, ki taiew ki iai kylla bad ki jong u Pyrkhat, u Shemphang, u Kyrmen bad kiwei ki la minot kaba ia hikai ryngkat bad ka jingsngewbiria artat ia ka bynta u Lovely.

Ynda la poi ka taiew kaba khatduh eh shwa kata ka sngi, u Babu jong ki ruh hadien ba u la sngewhun ia ka jingbikai jong ki, u la pynbeit kumba u la ong mynshuwa

ba kin pynlong ka Rehearsal ha rynsan syndon, haduh ba kin da sngewthuh ia la ki jaka ba ki dei ban ieng ia kaba u Nonghikai ruh u la sngewhun ia ka jingtrei shitom jong ki ia la ki bynta kiba pher ba pher.

Hadien kata u Nonghikai u la ong, "Nga la sngewhun ia ka jingiatrei shitom bad ka jingkitkhia jong phi, nga ngeit ba phin nangkham leh bha bad pynitynnad shuh shuh ha kata ka sngi. Kaba dang duna mynta ka long sa tang ka riam ka beit, bad dei kane ruh ka ban kham pyniphuh iphieng ia ka rynsan, ialeh shitom namarkata ban pynioh ki jaiñ kiba kham itynnad bad ba shai roog bha, nga ngeit ba phi sngewthuh ia kata."

"Hooid Babu," jubab pynstet u Shemphang, "nga ju kynmaw ba ki ju ong ba ka riam kaba itynnad ka tyllep wat ia ki jingbakla kiba malu mala."

"Kata kaba nga ruh nga mut ban ong," kylliang ktien u Babu, "tangba ngi lah ma ban ioh?"

"Ngin iapyrshang," ong pat u Pyrkhat, "bad ha kajuh ka por ngi dei ruh ban buh ki briew kiba kham thikna ban shu ap beit tang ia kita ki tiar, lym kumta ki lah ban sakma ynda ngi iabuh than kiba iakhreh iakhrum ha kajuh ka jaka."

"Kata kaba dei," ong u Babu, "kata mynta phi la iadep khylliap bad ioh la ki jong ki jong? lada phi la iadep to ngin ialeit noh shwa, nga ngeit ba phim pat iakyrkieh, ngin ialeit shwa sha ïng jong ngi jingjang ba ngin ioh iapynbeit syndon ia ki kam kiba dang sah ne phi ia ong kumno?"

"Kata ruh ka bha hi," ong pat u Shemphang.

"Ia noh kata lada phi la iadep khnang ba phin nym iamied eh la shibit," ong pat u Babu.

Kumta ki la iamih bad iaiaid iapyrkhat artat, bad

bnom shi bnom, ki la iatuklar la ki jong ki jong ki bynta haduh ba kin da iapoi ha ïng u Nonghikai.

Shisngi shwa kata ka ïa ha kaba kin ialehkai baroh ki la leit iakynduh bad iathuh ha u Nonghikai ba ki la dep pynbiang ia ki tiar ki tar baroh shitaiew. U ruh u la pynshlur bad ai mynsiem shibun eh ia ki bad ka jingkyrkhu kyrdoh ba kin leh bha.

Ar ne lai kynta shwa ka por ba ka jingialeh kan sdang baroh ki nongialehkai ki la iapoi hapoh ka jingpeit uta u Nonghikai. Ki tang shu poi u la ai kam bad shaid bad shaid khnang ba kin ioh pynbiang lupa ia ki riam ki beit bad ruh ba kin iadon noh shijaka.

Shwa ban poi ka bynta ha kaba ka kylla jong ki kan wan, u Pyrkhat u la kylli na uta u Nonghikai, "Kumno Babu bun briew?"

"La khapng'ah sbak, haduh ba la hap plie lut ia ki khalki baroh ba ki bym ioh jaka hapoh kin ioh lad ban iapeit lem," jubab phuhmut phuhmat u Babu.

"Kata te sngew-par-khriat pynban du," kren danda sa u Shemphang bad ka rkhie artat.

"To to, wat pynsyier lupa ialade, pyrshang borabor ban kheiñ ba ki nongpeitkai ki long kiba bieit bad ki bym tip ei ei khnang ba phin lah ban ialeh bha, ngan kitbok ba phin ialeh bha baroh .. ... ialeh ban kren shai bha ia ki ktien bad da pynpaw bha ruh ia ki jingleh jong phi, khnang ba ia kaei ba phi kren bad ak kan kham shoh ia ki nongpeitkai, nga ngeit phi la sngewthuh ia kata......... ."

"Phi ruh phin leit peit na sha Hall... . ...Babu ?" kylli pat u Pyrkhat.

'Em phi, lehse kan kham bha nangne ha kaba ngan ioh iarap lem ia phi, ngan sa leit kham katto ynda ka la iaid bha."

"Hooid keiñ, ngi ruh ngi mut ban ong, khamtam ia kine ki tiar ki tar bad ki synduk," ong pat u Shemphang.

Hamar kata ka por u nongpyniaid ia ka rynsan u la wan bad u la ong, "Phi la iadep khreh ? Ka jingialehkai jong phi ka la poi artat, tang shu dep kine artylli."

"Hooid, ngi la dep nadong shadong bad ngi ap sa tang ia ka por," ong pat u Pyrkhat.

"Sa ialehbha ho, u Principal ruh u la phah ai khublei ia phi ba phin ialeh bha."

"Mano na ki Minister ba la iawan?" kylli u Shemphang.

"U Education Minister, u D.P.I. bad kiwei de ki Officer........... nang ialong ready noh ho."

Tang shu kut kita ki jingialehkai, u nongpyniaid ia ka rynsan u la wan pynkynmaw biang, "Sa ka jong phi mynta, iano phi la pynbeit ban pynkhreh ia ka rynsan, ki la don lupa hangne, shano ki mula bad kiwei kiwei?"

"Ngi la pynbiang nadong shadong. i Babu ruh in iarap lem ia ngi; sngewbha ban shu pyntip ia ki nongpeitkai ba kin ia ap shitom tang shiphang katba ngi dang pynbiang," jubab u Shemphang.

Ki nongiarap ki la iapynbiang nadong shadong ryngkat bad ka jingai jingmut i Babu kumba ki la iahikai, ka dur ïngsyiem bad kiwei ki la ierg ha ki jaka kiba dei bad um shym slem hadien kata ba u nongpyniaid ia kata ka rynsan u la iathuh ki yndiat ia ka dur jong ka ïng u Syiem Kyrpang.

"Ha kane ka por ngin pyni ha phi ia ka dur jong ka ïng Dorbar u Syiem Kyrpang ka Hima Mawtynrong kaba la kyrshan da ki rishot diengrai. Ha tduh jong ka ka don kawei ka rynsan ha kaba u Syiem bad ki myntri

Tmain Sainar ba kin shim bishar ia uwei u samla uba kyrteng u Shemphang na ka Hima Mawshlir ia uba la pharep da u Myntri Kyrtong ba u dei u nongshohnohbriew. Phin iohi ruh ia u paidbah wan sngapkai uba la pyndap ia ka ïng Dorbar ryngkat bad ki kynrem ki lyndan na mano la ki shnat Hima. Mynta ki la iapoi baroh bad ba u Shemphang u dang ha lynti, hynrei u Syiem Kyrpang u la iohsngew khyndiat shaphang ka kam kaba shah hakhmat lyngba u Myntri Kyrtong, sngewbha iasngap bad bishar hi kumno u Syiem Kyrpang bad ki Myntri Tmaiñ Sainar ki pyniaid ia ka jingbishar, bad kumno u Shemphang marwei u iada ialade ban pynksan hakhmat ka ïng bishar bad mynta ngin plie noh ia ka pyrda"............u da kynriah artat ialade sha kawei ka dong bad ka pyrda ruh ka sdang ban plie hamar kata hi ka por ba kaba baroh ki la iadon lupa kumba la batai

....

Syiem : (Tang shu plie ia ka pyrda, u Syiem uba la shong lupa halor ka rynsan u dang pasiaw ia ki myntri bad hadien katto katne por u phai sha uwei na ki shipai bad u ong). Rangbah arspah, ong ia ki shipai ba hapoh jong me ba kin pynrung noh ia uta u nongshohnohbriew.

Rangbah Arspah : (U da khublei artat ia u Syiem shwa ba un iaid nangta u ong). Kumba phi hukum kumta ruh kan long Paiem (Ynda u la poi pat ha jingkhang u la ong ia ki shipai ap jingkhang). Plie ia ka jingkhang, pynrung ia uta u nongshohnohbriew, ialam beit ia u hajan jong i Paiem. Phi pat kiba iabud na khongdong jong u wat nym iatur lymmuh than kum ka masi ka blang bad wat nym iapasiaw jam eh ioh phi iapynwit noh ia ka jingbishar. Pynkylluid bha ia ka jaka.

Syiem : (U phai sha u Myntri Kmet u da kren pasiaw artat). U don ka maiñ kaba ishongkhia, nga phylla ba kum une u briew u leh kum ia kata ka kam shohnohbriew.

Myntri Kmet : Phim dei ban buh lupa kum kata ka

jingsngew shwa ba phin shim bishar ia kano kano ka kam kaba don ha khmat jong phi namar lada phi leh kumta phim lah shuh ban bishar hok.

Syiem : Kaba dei, bad nga ruh ngam shym pyrkhat kumta hynrei nga shu kren tang ia ka main jong u. (Nangta ynda u la iohi ba ki paidbah bad baroh ki la iashong jar jar kumba ka dei ban long u la sdang ban pyrthew). Kaei ka kyrteng jer ne thoh jong me?

Shemphang : Ka kyrteng jer jong nga ka long......... Shemphang.

Syiem : Me lah ban batai lyngkot ia ngi, balei ba la jer kumta ia me ?

Shemphang : (U da khyllie artat la ka khlieh khyndiat sha u Syiem). Namar ba ki kwah ba ngan long uba kham shemphang na baroh shipara.

Syiem : (U la kynrup ktien). Ba men kham shemphang ha kane ka kam shohnohbriew ?

Ka ing—bishar baroh kawei ka la khynwin da ka jingiarkhie ha kata ka kyntien u Syiem.

Shemphang : (Ryngkat bad ka jingsngewbitar kaba la bynrap ruh bad ka jingsngewlehrain. u la phai biang sha u Syiem ban jubab). Kata ka long tang ka jingmutdur jong phi. Hynrei kaba nga mut ban ong ba ym shym la jer ia nga ba ngan wan hap ha kane ka apot sepsngi. Ka jingjer ia nga da kane ka kyrteng ka long kaba don jingmut ha ka jingpyrkhat jong ki.

Myntri Kyrtong : (U da kynrup ktien laplab). Ki la leh kaba dei eh baba ki jer kumta ia me. me la long da shisha uba shemphang bha ban leh ia kane ka kam shohnohbriew.

Shemphang : Kam dei kumba phi ong. Kane baroh

ka loog tang namar ba nga long tang u noogwei ha kane ka Hima jong phi, ha kaba ym don mano mano ruh ban sakhi ia nga ba ngan dei kum uta uba phi baroh phi iamutdur.

Myntri Kyrtong : (U da phai artat sha u Syiem). Pa-iem............ une ym tang ba u mut ban pynksan da lade nalor kane ka kam kaba ngi la lap tyngkreiñ, hynrei u thew ruh ban beiñ ia ka bishar jong ngi.

Syiem : Haba kumta me mut ban pynksan da lade ba mem dei satia u nongshohnohbriew, nalor ba me la leit rung ha ïng ki riewkynthei kiba khlem ki nongiada ? Me mut ruh ban ong ba lada mem don ha kane ka por ha la ka jong ka Hima te men lait na ki jyrmi ne ki teiñthap ban sympat ia ka met jong me ?

Shemphang : Hooid Paiem. Ngam dei satia u briew uba dei ban ngat ha kane ka shrip, hynrei la pynbor ia nga da ki jingjia kiba ngam lah lait.

Syiem : Te kaei ka kam ha kaba me trei bad kumno me wan poi shaduh kane ka pyrthei sngi ?

Shemphang : Nga dei u nongkhaïi na ka Hima Mawshlir, nga dei ruh u khun pdeng jong i Raishon, u Nongkhaïi Sohmarit ba khraw ka Hima Mawshlir. Lehse ia kata ruh ym nym don ba sakhi ha kane ka por.

Syiem : (U da wiat artat). Te kaei ka jingkhaïi jong me mynta ?

Shemphang : Nga la shu bteng ryngkhi ia kata hi na i Pa bad sha kane ka Hima jong phi nga dang wan mad dang tang artaiew bad ngam pat iibuh iano iano ruh namar ba nga la shu wan buh beit tang ha uwei u nongkhaïi thied lang.

Myntri Kyrtong : (U da phai artad sha u Syiem). Paiem...... ngim lah ban shu shaniah tang ha ki ktien

planduman jong uno uno u nongwei shisngi, lada ngi ai lad kumne uwei pa uwei un sei la ka nia duhei pynksan lade. Kumba ngi tip hi ba ym don mano mano bymtieng ia ka ban iap. Une ruh, (U da kdew artat sha u) namar ba u la tip ba u dei ban hap ha kata ka apot u la kyrda iap kyrda im da kine ki ktien pnah thylliej jong u.

Myntri Kyrshan : Nga shu pynkynmaw ia ka Iingbishar baroh kawei (nangta u phai sha u Syiem bad sha u Myntri Kyrtong) ba ka Iingbishar jong ngi kam ju rai kyrkieh khamtam ia ka kam kaba ktah ia ka iap ka im jong uno uno u briew, wat la kata ka lah ban long mar pyrshah ia ka jingkren i Myntri Kyrtong. Ka kamram jong ngi kum ka Iingbishar ka long ban bishar pynshongnia bha lyngba ki jingiakylliang jingmut bad lada ka nia ki mamla ka ksan ngi ju bat ia kata

Syiem : (U kynrup ktien pat). Ngim lah ban iaid palat ne jam khyllad na kata bad kata hi ka dei ka rukom jong ngi ne kumno Myntri Kyrtong phi ong ? (U da phai artat sha u Myntri Kyrtong)

Myntri Kyrshan : (U kynrup ktien biang). Nga mut ruh ban ong ba une u Samla u dei u briew jong kawei ka Hima bad ngim lah ban shu pyniap lut ia ki nia kibi u sdang ban iathuh haba ngi kum ka Iingbishar ngi kwah ban iohsngew bad ban tip. Ha ka jingsngew jong nga . .

Myntri Kyrtong : Paiem, (U da kynrup ktien laplah) ngi dei ban bishar beit targ ia ka kam sniew kaba une u nongwei u shlan ban wan lushia shaduh kane ka pyrthei sngi.

Myntri Kyrshan : Ia kata lei lei ngi lah ban iaid..... Paiem, hynrei kaei kaba nga mut ban ong ka long ba ha ka jingsngew jong nga, nga sngew ba wat la ka jingbishar ia une u briew ka kham shimpor ruh ngi dei ban leh hok. Kata lada ka jia ba ngin hap phah kyrwoh shaduh ka Hima Mawshlir ruh ka biang. Kawei ruh, ban lait na ka jingiaumsnam da ka wait ka stieh lada ngi kum rai bakla

ia kane ka kam. Na ka bynta ka burom jong phi u Syiem uba khraw bad ka Dorbar jong phi nga kyrpad ia phi ban sngewbha ban leh ia kata.

Syiem: (Da ka mynsiem kaba sngewkhia u la jubab). Shiban nga sngewiadei ia kata ka jingai jingmut jong i Myntri Kyrshan, hynrei ka kam tohkit ka dang iaid bad ngim pat shym pan ruh ia ka jingmut na ki kynrem bad ki lyndan kiba ki hi ruh ki long kiba iadon kti lang ha ka iap ka im ka Hima hi baroh kawei, te la kumno kumno ngin da ioh jingmut sa na ki de katto katne bad lada ka jingbishar kam lah ban rai kut ngin sa iapeit sa kumno pat ngin leh.

Myntri Kyrtong: (U da ieng bad phai artat sha u Syiem) Paiem, kumba nga la ong nga iai ban pat ba ngi dei ban pyndep noh ia kane ka kam mynta hi ka sngi lada um lah ban ioh ki sakhi kiba biang ban pynksan ia la ka nia. Ngi don shibun ki kam kiba ngi dei ban pyndep hapoh ka Hima bad lada tang kane ka shimpor slem katta katta te lano kiwei pat ?

Myntri Kyrshan: Paiem ...... (U da ieng artat) nga kyrshan ia ka jingkren i Myntri Kyrtong ba ngi dei ban pyndep ia kane ka kam mynta ka sngi, kata lada ka Iingbishar baroh kawei ka la iamir lang ia ki jingmut. (Nangta pat u phai sa sha u Shemphang). Kata ruh lada phi sngew ba ngi dei ban pyniap tang da kane ka nia khlem da sngap shuh ia ki jingbha kiba une u Samla u don. Lada ngi leh kumta nga sngew ba ngim pat shym bishar hok.

Syiem: (U la khih khum khum shane shane shatai shatai bad ka jingpisa jingmut namar kata ka jingiathaiñnia ; nangta u ong pat). Ka shong ha ngi ban bishar ia ka lait ka dei, kumta ngim pat ju bakla ha ki jingbishar kam jong ngi katba nga la kynmaw. (U da phai artat sha u Myntri Kyrshan). Ngam ngeit ruh ba ngin bishar bakla wat ia une u nongwei ha khmat jong ngi.

Myntri Pawang: (Kynsan kynsan u ieng bad u da kem ktien). Paiem, ngi la iatuh than ia ka por tang ha ka jingiataiñia

hapdeng jong ngi khlem da iapoi shuh sha ka kam kaba shah ha khmat. Nga kyrmen ba phin sngewbha ban iaid noh shwa sha ka kam bad ngin sa iabishar hadien shwa ban ai ia ka rai-kut.

Syiem : (Da ka jingkhia ka myñsiem u la ong). Kata kaba dei, ngi dei ban iasngap bha ia ki nia ki jutang kiba une u samla u pynksan shaphang ia lade bad da iapynshong nongrim bha halor ka jingiakren baroh. (Nangta u phai sha u Shemphang). Te kaei kaba la pynlong ia me ban kylla na kata ka kam nongkhaïi sha kane ka kam shohnohbriew ?

Shemphang : Paiem (U da khmied artat sha u Syiem) ngam lah ban ong la ka jubab jong nga ka lah ne em ban pynhun ia ka jingkylli jong phi. Ka long shisha kaba jrong ban iathuh ia ka jingshisha kumba ka long thik, hynrei ....

Myntri Kyrtong : (U da kynrup ktien kynsan). Ngim donkam ban sngap ia kita ki khana ba ioh rgim ia-poi snuh sha ka phang ba ngi dei ban iakren .... . Paiem.

Syiem : (U da phai artat sha u Myntri Kyrtong). Myntri nga mut ba phi la sngewthuh ba ngi dei ban ailad khadduh ia une u samla ba un iasaid dalade shwa ba ngin rai. Phi dei ruh ban kynmaw ba ngim lah ban rai pynrem khlem da sngap ia ka nia mamla.

Shemphang : (U kynrup ktien pat). Paiem, lada ma phi bad ka Ïingbishar ka shah ne ailad ngan shu jubab lyngkot ia ki jingkylli jong phi shwa ba phin rai pynrem ia nga.

Syiem : Ma nga bad ka Ïingbishar, ngi la iamynjur ia kata shwa ba men kyrpad. (Hadien ba u la dep phai sha u Myntri Kyrtong u ong pat). Ngi la kham pynkylluid lupa ia u tyllai ka jingbishar. Leh ia kaba donkam baroh bad ka Ïingbishar pyllun kañ sa ai ia la ka jong ka rai katba ka shah ka kam.

Shemphang : Shihajarnguh eh ia phi Paiem, ki nia kiba nga don ban sei ki long kiba phin da iahap tai bha, kam long satia ka kam jong nga ban pynksan ne put ronsing ba nga kham bha ne kham sniew, hynrei ka shong eh ha phi ban kham adkar halor ki nia kiba ngan iathuh (u da phai artat sha ki Ïingbishar baroh kawei).

Sylem : Me lah ban jubab noh ia ka jingkylli jong nga bad ka Ïinggbishar, kaei kaba la pynlong ia me ban kylla na kata ka kam nongkhaïi sha kane ka kam shohnohbriew? (U da pynhiar mynsiem jur artat).

Shemphang : Paiem, kumba nga la ong mynshwa ba ngam dei kum uta uba phi iamutdur hynrei la shu pynngat ia nga ha kane ki shrip da ka jingshet shukor Nga la sdang ia kane ka kam khaïi Sohmarit la kumba san snem ei ei, nadien ba nga la iohlad ban leit iabud bad i Pa shaduh sha hat ri dkhar bad naduh ba i Pa im da bha shuh ki khmat na ka jingnoh artat jong ka met i la shu bret tylli lut ha nga nadong shadong. Te kumta ban pynshong ia la ka nusip, nga sngewthuh ba nga dei ban iaid ruh lyngba bun ki jingeh ... bad wat ia kane kaba ngam shym buh jingmut ei ei ruh ha ka jingim jong nga pynban ....

Myntri Kyrtong : (U da kynrup ktien kynsan). Wat ia kane kaba mem shym mut ban shah kem ruh..... ...ne lang bad kata me la bynrap sa bad ka beh nong de ban bah diengthlieh shimiet shimiet shabar la ka Hima. Balei ym... .... ?

Shemphang : Paiem, ngam pat kut, (U da kynrup ktien pat bad ka jingsngewshrai artad ia u Myntri Kyrtong uba la thad ia u la biang) nga kyrpad ia phi bad ia ka Ïingbishar ba phin sngewbha ban ailad shuwa ba rgan da pyndep da kaba phin sngewbha ban nym shah ia ki jingthmu ban pynwitlada dang don mano mano ba kren ..... mynne nga la mut ban ong ba nga long uba donbok than ban ioh ia kane ka kabu ban don ha khmat kane ka Ïingbishar jong phi, namar nangne nga lah ban long lashai lashisngi uba kham stad.

Syiem : Nangta pat, sa kaei pat de?

Shemphang : Kumba nga la ong mynshwa ba kane ka dei ka snem kaba ar ha kaba nga wan ban pyrshang ia la ka nusib sha kane ka jylla jong phi, hynrei hapdeng jong ka jingsngewtynnad bad jingsngewkhara bha da kaba nga la sdang ruh ban pynithuh ia lade hapdeng ki para nongkhaii kum u briew ba lah ban shaniah, pynban ka nusip jot jong nga hi ka thap shukor plak haduh katne.

Myntri Kyrtong : Me la dei hi ban mad ia une u dieng sympat namar ba me la lalot spah shaba palat. Me dei ban kynmaw ia kawei ka ktien tymmen kaba ong ba ka jingkhie spah than eh haba dang samla kam long satia kaba bha.

Shemphang: Nga ngeit tang khyndiat eh ha kata ka jingong hynrei nga kham ngeit shibun eh ha la ka jong ka nusib bad ka kupar la jong. Lada nga thaw longbriew kum kiwei ngam don jingartatien ei ei shaphang ba ngan long kumta. Hynrei nga kham sngewsih ba phi thad madan eh ia kaei kaei kaba ngam shym long ruh.

Myntri Kmet : Ym dei tang ba la kynnoh da i Myntri Kyrtong ....Paiem badonburom, nga iohsngew ruh ba u la mut ban pjiar snam ia ki nongiabeh ha ka por ba ki dang iakdong ban kem ia u. Imat lada kim shym iarap lang shisynrap ha kajuh ka por kim jin da la ioh knieh ia kata ka waitsum, na ka kti jong u.

Syiem : Kata ka la nang kham pynshisha shuh shuh ia kaba me long.

Myntri Kyrtong : (Da ka khmat phuh samrkhie). Paiem, ki sabut halor ki sabut, sa aiu pat ngin dang pynslem nalor ba une u rangbah hi ruh u la ai ka sakhi kaba kum kata.

Shemphang : Paiem, nga la kyrpad ia phi bad ia ka lingbishar naduh kaba sdang ba phin sngewbha ban ailad ba ngan iathuh shwa ia kaba la jia baroh bad sa bishar katba phi sngewbit ha ka jingstad jong phi, kumba ong iwei na ki myntri jong phi.

Syiem : Ng'm pat shym pynkylla ia kata ka lad ia me, me lah ban bteng pat.

Shemphang : Nga ai khublei pat ia phi Pa'em.........Dang tang khyndiat eh ki lok nongkhaïi kiba nga la ioh lad ban iateh lok, tangba kim dei na kane ka Hima jong phi haba nga kylli. Arngut na ki, ki dei ki nongkhaïi snieh bad uwei pat u dei u nongkhaïi wait, mohkhiew.

Syiem : Haba me long nongwei kumne ha kane ka Hima, te hangno me ju wan sah basa shwa katei ka sngi iew namar nga sngewthuh ba naduh ka Hima Mawshlir mem lah ban wan rwing.

Myntri Kyrtong : (U da kynrup ktien laplah). U lah ban shu shang bah diengthlieh baroh shimied shimied, nga artatien shibun eh ba yn don ba paiñ jingbasa kum ia une.

Shemphang : (U la nangbitar bitar). Ban jubab beit ia ka jingkylli jong phi Paiem,...... ...man ba nga wan shane ngi la ju iapynbeit lang para nongkhaïi ba ngin iasah ha ki sem iew namar ba kam long kaba jem ia uno uno u nongwei shisngi uba kum ma ngi ban leit iapan jingbasa hangno hangno.

Myntri Kyrtong : Paiem, la nang kham pynshisha shuh shuh da u hi, ka dur kaba shisha ka la sdang paw.

Shemphang : Haba nga ong kumta ngam mut ban ong ba ki briew ka Hima jong phi ki lah ban pule ia ka jinglong uno uno u briew kumba lah ban pule da i Myntri jong phi. Ka ju long kumta ha man la ki jaka, nga ngeit ba wat ladá i Myntri i wan poi sha ka Hima jong ngi rub in shem ia kijuh hi ki jingeh wat la i sngewsarong ha la ka Hima ruh.

Syiem : Mem pat dei ban ıda shaduh ka ktah mationg ia ki myntri badonburom jong nga. La allad ia me tangba men iasaid bad pynshisha da la ka jingleh bad jingkam jong me, me dei ban kiar shisyndon na kaba kum kane, lym kumta...........

Shemphang : (U da kynrup ktien). Map ia nga Paiem, bad ka Iingbishar shongkun, nga thap klet ruh ba ki jyrmi ki dang bat pynskhem bha ia ki kti jong nga.

Syiem : Ngi la map shwa ba men dawa ia ka, me lah ban nangbteng pat ia la ka jingiathuh jong me.

Shemphang : Nga sngewsih ban ong ba wat lada phi la mana lupa ia nga ban nym ktah mationg iano iano ruh, hynrei nga kyrpad ia phi ba phin nym sngew ei ei lada nga kum synrud malu mala namar ba ka kupar jot jong nga ka leit jia ryngkhat ha ka Hima jong phi, nga kwah namarkata ban panbor na phi ha shwa ba ngan iaid shaphrang ia ka jingiathuh jong nga.

Syiem: (U da phai artad sha ki Myntri baroh). Me lah ban leh kumta, lada kata ka jingjia kam lah ban iaid lait khlem da synrud malu mala kumba me ong.

Myntri Pawang : Ngi lah ban shah wat lada ka dei ia ngi ban lehraiñ ruh............Paiem? (U da wiat artat).

Syiem : Ngam tharai ba u Shemphang un tih ia la ka thliew ha kaba un tep ialade haba u don kum ha kane ka apot sepsngi kaba u la ieng lupa ha tmier jong ka riatbah. Nga ngeit ba me sngewthuh ia kaei kaba nga ong (U da phai artat sha u Shemphang).

Shemphang :Nga la iohkem ia ka jingpuson jong phi, bad ngan ialeh katba lah ban sohtyngkoh lada nga lah, hynrei pynjynsur bad pyniar ia ki jingpyrkhat jong phi ia nga u nongwei uba khlem jingiada.

Syiem : Ka pyrthei kam long kaba matlah ban bishar ia kata, lada ngi bishar bakla na kaba ngi dei ban bishar ka pyrthei kan sa pynksan ia me bad pynrem ia ngi........... La shijhapwait ki jingbishar kam kiba ka Hima jong ngi ka la pyndep bad ngi sngewsarong ban ong ba kawei ruh na ki kam pat ju bakla, ngi ngeit ba ia kane ka kam jong me ruh ngin nym pynbakla.

Myntri Kyrshan : Ngi ngeit ba kata kan ym pynhun tang ia nga, hynrei ia me ruh u kynja nongwei ba kane ka Hima bad haba ngin jubab sha ka Hima jong me ruh lada jia ba ki kwah ban tohkit ngin iathuh kumba ka long, kata lada me ksan ne me rem.

Shemphang : Nga la nang ioh mynsiem shuh shuh hadien ba phi la kham pynsynjor ia ki tyllai ka jingbishar hok. Te mynta ngan poi noh sha ka jingiathuh kut jong nga shaphang kata kaba la jia.

Myntri Pawang : Kynmaw ba mem bit ban leh klet ia iwei ruh i jingjia iba la jia kiba la pynpoi ia me shaduh kane ka jingpynsajia, lym kumta men shah thiew lut ia ki ñiuhtmaiñ kumba ngi ju leh ia baroh ki nongshohnoh-briew kiba ka Hima ka ioh kem, bad ka ju leh jem pat ia kiba ksan da ka hok.

Shemphang: Nga long ruh uba ju ngeit ba U Trai Nongthaw Um shah ba ka hok kan shah jop halka jingbymman. Kumta kumba nga la ong ha kaba sdang ba kane ka jingjia ka la shu wan lynshop ryngkbat ha nga u briew u bym dei ban kit ia ka, hynrei mano ban tip aiu ka lah ban kha na kane?

Syiem : Wat nang pynjlan ia ki jingiakren.

Myntri Kyrtong : Paiem phi la nang peiphang mynta ba une u nongwei u mut ban shu phlan duman tang ban pynlngad kai ia ka por.

Syiem: Ngi la jan iapoi sha ka phang ba ngi iakren; ngam ngeit ba un pynlngad ia ka por jong ngi namar ngi don sa kiwei pat ba ngin dang pyndep hadien jong kine.

Shemphang : Paiem badonburom, nga sngewsih ba la nangdkhat tbak shi tbak ia ki jingiathuh jong nga da ki jingkylli bad jingthara[illegible]w haduh ba ka la jan pynbtai ia ki hi. Kumta ba kawei ka phang hadien kawei pat ka phang kan kut, sngewbha shah ia nga ba ngan iathuh hok

ia ka jingjia kumba ka long ..... Kumta hadien ba nga la dep die lang ia ki mar jong nga, ka ju long ka rukom ba nga dei ban thied mar pat na kane ka Hima jong phi ban leit pynpoi pat sha la ka jylla khnang ban lait bai bam bai dih.

Syiem : Haba kumta kaei ka mar khaïi kaba me kit na kane ka jylla jong ngi ia kaba mem ju don ha ka Hima jong me.

Shemphang : Paiem, ngi kham duna eh ha ki tiar wait tiar mohkhiew.

Syiem : Hato tang kiba na ka Hima jong ngi ki la lah ban pyndap ia ki jingdawa ha ka Hima jong me bad ki markhap?

Shemphang: Em Paiem, dang don shuh shuh sa kiwei pat ki nongkhaïi kiba wan kit naduh Mylliem bad na Mawkdok, ban pyndap lem ia ki jingdawa ka Hima jong ngi bad ki shnat ruh.

Syiem: Na ka sur ba me kren bad na ki jubab ba me ai ngim lah khlem da ong ba mem dei u nongkhaïi, hynrei haba me ieng pat hangne kum uba shah mudui bad uba shah bishar ka pynartatien shibun ia me ban khlem da iai ban ktien, te kaei pat kaba la pynlong ia me kumne?

Shemphang: Paiem, shwa ba ngan poi shata nga sngew ba nga dei ban sngewnguh shibun eh ia U Trai Kynrad ba nga ioh kum kane ka kabu ban pynshisha hakhmat jong phi bad jong ki, ba ngam dei uta uba ki la mudui uba ieng hakhmat jong phi, hynrei nga dang dei hi u Shemphang u Nongkhaïi ka Hima Mawshlir bad kane kaba nga long mynta ka long kaba ngam lah peiphang ....tip kan don aiu ha lyndet jong ka?

Syiem : Te kaei keiñ kata kaba da pynlong ia me kumne kumba me long?

Shemphang : Paiem, ban poi beit sha ka phang ha kaba kane ka jingjla ka jia ka long kumne...... Ha kato ka sngi Iew nga tang shu dep iakut dor ia ka mar jong nga, nga leit ban iashongkai shiphang bad kita ki nongkhaïi ban iañiew-pisa, bad ha kata kajuh hi ka khyllipmat la don arngut kiwei pat ki rangbah kiba iashongkai ha basa die ngap. Nga tang shu kum phai sha ki, ki wiat samrkhie pynban ia nga, nga ruh namar ba nga sngew paralok ia ki nga la jubab lem ia ki da kajuh ka rukom bad ym don mano-mano ruh ba iohkem ia kata ka jingiawiat jong ngi.

Syiem : Me la ju iashem teng ia ki hangno hangno mynshwa?

Shemphang: Em Paiem......... dei kata ruh kaba la pynshaiong ia nga shiphang katba ngi dang iashong hangta. Nga tang shu dep iakhublei bad kita ki nongkhaïi nga phai wak ban leit sa sha basa wait, mohkhiew ban nang phah jied lypa, hynrei hamar kata ka khyllipmat kita ki rangbah ruh ki wan poi tiap ha ki khongdong jong nga, uwei sha kamon bad uwei sha kadiang........

Myntri Kyrtong : (U da kynrup ktien kynsan). Ki lah ban dei kijuh ki symbai behnong, mano ba lah ban batai?

Syiem : (U da phai artad sha u Myntri Kyrtong). Sngewbha ban nym pat pynwit ia u, bad ailad ba un iathuh shwa, hadien kata phi lah ban sa ong ei-ei lada phi don ban ong. (Nangta pat u phai sha u Shemphang). Me lah ban bteng pat........ Nangta?

Shemphang: Nangta pat hadien ba ki la snohbah ia ki tyrpeng jong nga ki la iawer artad ia nga ban ialeit iadih sha noh na kawei ka basa kham sha kyndong, da kaba pynithuh artad ialade ba ki long ki nongkhaïi um-ngap. Ha kata ka por nga la shim ia ki kum ki paralok ba shisha jong nga kiba lah lehse ban iarap lem ha kano kano ka khen. Kumta nga la pdiang da kaba sngewnguh eh ia kata ka jingtyrwa bad khlem da kynmaw shuh ruh ia ka por ban leit shim noh ia kita ki mar kiba nga dei ban

pynkit sha la ka Hima ha kata hi ka sngi. Katba nang mied ka khana ruh ka nang bang, ynda la kham mied lei-lei ki la pynbor sa ka iadih kiad syndon... ...

Myntri Kyrtong : Kata khlem pep u la ngat 'iad-tangsnem.

Shemphang : Ngam ngeit ba kan dei kata, bad hadien ba ki la pyndih jubor ia nga ha ban da bhor mutlop nga la shoh buaid lyngkrang khlem tipbriew shuh. Nangta ki la iehnoh ia nga marwei baroh shimied haduh ba ka jing-khriat jong kata da mied Pyrem kan da kyrsiew hi ia nga na kata ka jingbuaid.

Syiem : Me ju dih kiad mynshwa? (U da wiat artad).

Shemphang : Horkit hordang ngam pat ju mad ne nud ban tur sha ka mynno mynno ruh, bad nga sngewsih eh ia kaba la jia baroh khamtam ha kane ka ri nongwei. Nga la die ia la ka burom jong ka ing jong nga hi.

Myntri Pawang : Ym tang kata ka kam ba me leh da kaba rieh, hato mem pyrkhat ba kane ruh ka long ka jingjah-burom kaba kham palat ban ia kata?

Shemphang : (U la shu nguh ngun shapoh khyndew, ha-dien kata u ong pat). Nga sngew kumta shisha.

Syiem : Nangta pat kaei kaba la jia?

Shemphang : Ynda nga la kham peitmat na kata ka jing-kyndit buaid nga lap ba ka mied ka dang iaid suki ban pyndep ia la ka jingtrei jong ka. Kumta na kata ka madan khyndew ba kjap nga sdang kynrong ban shong noh ha ka ben jong kata ka basa sha bad ruh kham sha kyndong khnang ban kham syaid, nga la sdang ruh ban tare ruma ia la ka ryndia ba nga ju kup hynrei ngam lap shano-shano ruh. Nangta liak nga kynmaw ban tba sa sha la ka pla keiñ kaba nga la thep ia ki pisa, nga shem ba wat kita ki pisa ruh kim don shuh. Hangta hangta lei-lei nga la kylla ka dohnud bad nga la long biang kum uba iap im jiang shiphang.

Syiem: Nangta pat shano me leit?

Myntri Kyrtong : U leit shang wad tuh bad leit beh nong nga tharai......... shano pat?

Shemphang: (U la peit lieb sha u bad ka jingbitar artad.) Hadien ba ka bneng ka la sdang ban kynjat shai nga la sdang ban tba biang ia la ki pla ki pdok bad nga la shem ba tang katto katne ki pisa khutia bad katto katne de kiba hap hapoh madan imat ki hap ha ka por ba ki iasei kyrkieh tharai. Hapdeng jong kata ka jinglyngkhum jingmut kaba kat kata nga la poi kynmaw pat liak ia kawei ka basa ja i Kong Dap kaba nga ju smat leit bam ja man ba nga wan shane. Kumta shwa ba ki briew ka shnong ka thaw kin iakhie nga la poi tied ïng hangta. Namar ba nga la thngan eh nga kyrpad ia i Kong Dap ba in sngewbha ban ai shwa da ka ja-jah baroh tang ban teh kpoh malu mala ba ioh lap ka iap tyrsaw. I ruh hapdeng ka jinglyngngoh kaba khraw im pat nud ban kylli aiu ka la jia.

Syiem : Haba kumta me iathuh hi ne i da kylli shaphang kata kaba la jia?

Shemphang : Nga hap ban iathuh hi shwa ba in kylli namar nga sheptieng ioh kin tharai sniew.

Myntri Kyrtong : Me tharai ba men lait na kata ka jingshah tharai sniew haba dang saw ka tyngab me la leit tied ïng ....donbok ba hangta ruh kim shym lyññiar, hynrei te.........

Syiem : Ki sngi ki la leit la shi hat mynta bad shano me pynlut bad rieh ialade ha kine ki sngi, nangno ruh me ioh bam haba me la shah lute lut kumta?

Myntri Kyrtong : Shano pat Paiem phi tharai..........ieh yn nai da ia ong eh hangne.........phim la ioh kem hi?

Shemphang : Naduh kata ka sngi nga la kem pang khieshoh na kata ka jingkhriat imat, bad i Kong Dap i la

leh sbun shibun eh da kaba paiñ ingbasa ia nga haduh hynnin ka janmiet. Ynda nga la rkhiang ki jaiñ kiba nga sait nga la sdang ban mih na kane ka Hima jong phi mynhynnin hi ka janmied. Ynda nga la dep bam sngi, shwa ba ngan mih i Kong Dap i la ai ruh sa shiphew tylli ki tyngka pliah ban rah bai bam ha lynti. Hadien ba nga la iaid kumba shikyntien kwai ei-ei nga la leit poi ryngkhat ha iwei i lawbniap iba.........

Myntri Kyrtong : (Uda kynrup ktien kynsan). Paiem, ngi la shu iapynlut kai ia ka por ha kine ki khana phlan duman jong u, hato balei ba ngim shim noh ia ka rai kham kloi baba ngi la iohsngew katne na u ne ngin ia·thiah mied noh syndon hangne?

Syiem : Ngim pat lah ban rai mynta, katba ka jingbatai jong u Shemphang ialade kam pat kut. Wat pat kyrkieh eh namar kam dei kaba ktah ia ka iap ka im ka jong phi, hynrei ka jong une u nongwei. Ngim lah ban nguid pat ia la ka juban ba ngi la khlei kaba ngi dei ban ai lad haduh.........

Shemphang : (Uda kynrup ktien). Paiem, lada ma phi bad ka Dorbar phi la iabtai ban ap haduh ba ngan da dep nga iehnoh ha jingpyrkhat bastad jong ki hynrei.........

Syiem : (Kynrup ktien pat U Syiem). Ka kyrkieh ne kam kyrkieh, ki btai ne kim btai, ngi dei ban pyndep mynta namar ngi don sa kiwei pat ki kam kiba ngi la mang lupa ban iatai ha kane ka Dorbar. Lada ngim lah mynta kin hap wan haduh kawei pat ka taiew.........me lah ban bteng ia la ka jingiathuh tangba kham pynlyngkot noh.

Shemphang : Khublei shibun eh ia phi Paiem.........Nang-ta ynda nga la poi hamar kata ka lawbniap.

Syiem : (Kynrup ktien). Ka lawbniap aiu une u briew u mut bad hangno kata ka lawbniap ka don Myntri Kyr-shan?

Myntri Kyrshan : Lehse ka dei kato ka per syntiew jong phi kaba i Mukabon i khun jong phi bad ki para samla ki ju ïaleit kheit syntiew man ka janmied shwa ban sep ka sngi.

Sylem : Oh, u mut ia kato.........nang batai la jia aiu?

Myntri Kyrtong : (U da lam byrthlun, teh thylliej artad). Nga.........nga.........tharai u la leit pynma sa ia ki de sngewmat.

Shemphang : Hooid Paiem, ki la ialynñiar bad iaphet artat kumba don mano-re mano ba beh ia ki, bad nga tang shu iohsngew ia kata nga la rung shapoh kata ka lawbniap ban peit ioh dei u mrad kynsha aiu re-aiu, hynrei nga iohi pynban laingut ki rangbah kiba iakdong ia kawei ka thei samla, kaba u shñiuh jong ka u long uba iong synia bha.

Sylem : Me la ju iohi teng ia kane ka thei samla?

Shemphang : Em Paiem

Sylem : Te kumno me tip ba ka dei ka thei samla?

Shemphang : Nga shu antad ba ka dei, namar na ka dur khmat bad ka jingsting ka met ka phad ha ka por ba ka mareh bad ialeh ban lait na ki tyrsim jong kita ki rang-awria.

Sylem : To ñiuma, ngi pdiang hi ia kata ka jingantad jong me. (Nangta u phai sha ki Myntri.) Don ba bna sha-phang kata. ....Myntri Kyrtong.........phi ioh sabut ei ei shaphang kata kaba une u samla u iathuh?

Myntri Kyrtong : Hooid.........hei, nga mut em, Paiem.

Sylem : Don mano mano napdeng jong kiwei pat kiba tip shaphang kata?.........Ka Mukabon kam shym iathuh ne phawer ei-ei ia nga shaphang kata ka jingjia......... Balei kan set kat ia kata lada ka long kaba shisha. Ngi

dei ban da tohkit bha ia kata. (Nangta u phai sa sha u Myntri Kyrshan). Myntri Kyrshan, sngewbha ban phah briew ban leit shaw ia ka Mukabon bad ki paralok jong ka ba kin wan paw ha khmat ka ïngbishar kumne kumne.

Myntri Kyrshan : (U da ieng bad iaid shajan ka jingkbang bah bad kren ia uwei na ki shipai samla). Khie leit sha ing i Paiem bad pyniakynduh ia i Mukabon bad ong ia i ba ka ïngbishar ka kwah ia i bad ki paralok jong i ba kin iawan mardor sha kane ka ingbishar ba donkam eh.

Myntri Kyrtong : Paiem, ngim ju kynmaw ba ngi ju khot ban iabishar kam.........ia ki kynthei.

Myntri Pawang : Wa! phi ong kumno kumta... ...kane ....katba nga kynmaw ma ngi ka long kaba sawsien ba ngi shim bishar ia ki kynthei, lehse ka lah ban long ba phi dang don shabar na ka Hima na kano ka daw... ..... kam long kumta Paiem?

Syiem : Nga ruh nga sngewskhem halor jong kata ka jingshisha ba nga sa phah khot ia ki ruh ba ki dei ban wan paw ha khmat jong ngi ha kane ka por. Kawei ka long ba ngin ioh ia ki jingshisha baroh bad ngim ju kham ailad ba kin iasaid hynrei ban jubab tang ia ki jingkylli kiba ngin buh ha khmat jong ki kumba ngi juleh. Kata, kam ktah ei ei ruh ia ka rukom bad ka dustur jong ngi.

Myntri Kyrshan : Paiem, nga tyrwa ba phin sngewbha ban ailad haduh ba un da dep batai namar kumba phi ong ba ka pyrthei ka don ki shkor kiba nep bad ki khmat kiba shai bha ban bishar ia kane ka kam, kumta lada ngi la bakla nangne, ka ïngbishar jong ngi khlempep kan sah dak sniew baroh shirta.

Syiem : Nga mynjur eh ia kata Myntri Kyrshan. (Nangta u phai pat sha u Shemphang). Me lah ban nang bteng pat ia ka jingiathuh jong me.

Shemphang: Khublei shibun Paiem, kumta ynda nga la iohi ia kita ki rangbah nga la tur puk puk sha ki ban dumok ia ka kam be-ijot, hynrei ynda nga la poi kham hajan nga iohi pynban ba ki la spaiñ bha khop ialade bad ki pyllait sa tang ia ki pyllew khmat. Ngam lah ban ong ki dei kiei bad na ka jylla aiu ki wan?

Syiem: Lehse me lah ban ithuh na ka riam ka beit jong ki la mem lah ban ithuh ia ka dur khmat jong ki.

Shemphang: Ka long kaba eh wat ban ithuh ia kata ruh khamtam iei le. kum ha kata ka por, ba hadien ba kata ka Samla ka la lait phet na ka jingkdong da ka jingpynwit jong nga, ki la kynrup pynban sa ia nga puk. Shu donbok ba hamar ba kin sa pduh nga la ioh kynjut ia ka wait sum jong uwei na ki ia kaba u la suh ha ka saipan syngkai. Nga tang shu ioh ia kata nga la kynjut kynsan na ka sop bad talaiñ wur wur tangba kin iama, nangta nga la nang kynran artat artat ialade haduh ba ngan da kham lyngngop bad mareh artat bran napdeng jong ki. Dei ynda nga la lait bun phet kham pajih ba kine k'juh ki briew ki sdang pat sa ka pyrta shla nadien jong nga bad ka pharep artat ba nga long u nongtuh.........
Kumta ka Hima jong phi ka la khynwin jlang bad hangne mynta nga ieng ym shuh tang kum u nongtuh kumba ki la iapyrta iabeh artat hynrei u nongshohnohbriew namar ba ki la lap ia nga na kata ka ing ki briew ba nga leit rieh na ka jingthait kaba ngam lah kyrda shuh.

(Hamar ba u Syiem u mut ban dang kylli jingkylli shuh, ka Mukabon bad ki paralok jong ka ki la iapoi bad ki la rung hapoh ka'ingbishar hapoh ka jingielam jong uta u shipai samla).

Syiem : (Ki tang shu poi hajan ka rynsan u Syiem). Phi la iawan?

Mukabon : Hooid Pa, hei Paiem, khublei ia phi bad ia ki myntri ba donburom baroh. Ka kam mardor aiu Paiem kaba la pynlong ia ngi ban shah samon bakhmat kane ka ingbishar khamakha ?

Syiem : Ngi don katto katne ki jingkylli ban pynshai lem ia ka ïngbishar hadien ka jingtohkit ia une u samla uba la iathuhkhana shaphang kata ka Persyntiew ......Phi kular ban iathuh bad jubab khlem klet ia ki jingshisha kiba ngi kwah ban tip?

Mukabon : Ngi kloi ban leh ia kaba ngi lah Paiem.

Syiem : Mukabon, phi ithuh ia une u briew uba ieng hangne hajan jong phi?

Mukabon: (Ynda ka la peit shin ia u na khlieh ha kjat ka ong). Em, Paiem.

Syiem : Da peit bha, ioh phi kynmaw na ka dur khmat ka rynieng ne ka riam ka beit.

Mukabon : Ngam lah kynmaw, hangno nga iashem ne iakynduh ia u.........hei ia i.

Syiem : Mukabon, phin sngewbha ban iathuh ia ka ïngbishar shano phi wan mynhynnin janmiet?

Mukabon : (Ka da peit sha u Syiem). Ng...am.........shym ....wan shano shano.

Syiem : Phim shym leit ruh sha ka jaka ba phi ju leit man ka janmiet?

Mukabon: Em.........Paiem.

Syiem: Balei phi mut ban len kat ia kane ka kam?

Mukabon: (Ka da sheptieng bad dem artat shapoh khyndew). Paiem—......

Syiem : (U da kynrup ktien bitar artat). Iathuh ia ka jingshisha namar don ba iohi ia phi ba phi don ha kper syntiew bad la ki paralok kynthei jong phi.........Peit thuh bha ia une u samla, phi lah ne em ban iathuh ia ka ïngbishar ba phi la ju iohi ia une u briew hangno hangno?

Mukabon: Kumba nga la ong ba ngam lah ban batai ia ka durkhmat jong i lait noh tang ia ki jaiñ kiba i phong lehse.

Syiem: Kam pher ha kano kano ka rukom ruh tangba ka ïngbishar kan ioh ka sabut kaba biang kumba la pharep da une u samla ba u iohi ia phi hynnin. (Nangta u phai pat sha u Shemphang). Me pat peit thuh bha mynta hangne ha khmat bad iathuh ia ka ïngbishar ba kane ka samla kaba ieng hangne ka dei ne em kajuh kaba me iohi ha kata ka Persyntiew hynnin janmiet.

Shemphang: Hooid Paiem! (U da peit shin artat). Nga lah ban iathuh ia ka ïngbishar mynta ba ka dei kajuh ka rynieng, kajuh ka durkhmat, kajuh ka sur bad ujuh u ñiuhkhlieh wat la ki jaiñ kim dei shuh kijuh kiba i phong hynnin ka janmiet.

Syiem: (U la nang kham bitar). Balei ba ma phi pat phi mut ban len ting ting tang tang ia ka ïngbishar.........kaei ka daw ?

Mukabon: (Bad ka leh tieng artat). Paiem.........nga pan map na khmat jong phi ba nga la leh bymdei da kaba nga la kum len ia ka jingshisha kumba ka long. (Hamar hangta ka la jyrhoh shwa ban kren namar ba ka long kumba set). Namar ba kita ki rangbah kiba mon ban kem bad rah tuh ia ngi ki la byrngem lupa ba ngim bit ban iathuh hano hano ruh, bad lada jia ba kano kano ka khubor ka mih na ngi.........kin pjar snam ia ngi kat haba ki iakynduh. Na kata ka daw nga la len namar nga sngewsheptieng, hynrei mynta da ka jingshaniah ha phi bad baroh ba phin iada ia ngi na ki kti jong kine ki khlem dohnud.

(U Syiem um lait kren shuh shiphang).

Myntri Kyrshan: Ka khyllah sngi aiu kaba kum kata kaba la pynberbih ia ka Hima kaba shongsuk shongsaiñ kum ka jong ngi, kat haduh ban da pynduh ia ka jingshongshngaiñ ia ki kynthei khynnah da kita ki kam runar.

Ngi dei ban wad ha ban da shem bad ha kajuh ka por kum ia kita ki jait briew dei ban jylla kharit shisyndon ba kin nym iohi shuh iano iano ruh.

Syiem: Phi dei ban iathuh ne jer syndon da ki kyrteng ha khmat kane ka ïngbishar. Lehse ki lah ban nym don hangne.

Mukabon: Paiem.........Nga sngewsih ba ngam lah ban iathuh namar ia ka durkhmat jong ki baroh la khum da ka tdong jaiñspong, ha kaba ki la pyllait tang ia ki khmat pyllaw.

Myntri Pawang: Pa'em, ngim lah ban shu tda ruma ban pynkut noh ia kane ka kam hangne hi namar ngi sngewthuh ba kine baroh arngut kim lah ban pynsabut ia ki jingshisha kiba ngi kwah ba ngin rai ia ka iap ka im jongno jongno.

Myntri Kyrtong: Paiem, nga pat nga sngew ba ngan tyrwa ha khmat ka ïngbishar ba ngin iapynkut noh ia kane ka kam mynta hi kumne.

Syiem: (Kynrup ktien kynsan). Phi mut kumno haba phi ong kumta. Phim iohsngew ba ngi la jan iapoi sha ka jingiohkem ia ka jingshisha, da ka jingiathuh jong kine arngut. (Nangta u phai pat sha ka Mukabon. Mano, haba kumta ba la pyllait ia phi na ka kti kita ki riew runar ?

Mukabon: Une......... hei, ine i rangbah lada ngam bakla. (Ka la saw kyrang ki shkor ba ka la bakla kren).

Syiem: Ka ïngbishar kam ju pdiang ia kaba dang artatien. Mynhynne phi ong ba phim lah ban pynthikna bha mynta pat phi ong ba u dei une ......Kumno pat phi ithuh mynta?

Mukabon: Nga ithuh ynda nga la peit bniah bha mynta hangne haba i ieng.

Syiem: Phi la dei ban leh ia kata kham hynne.........To la katta ruh ngin nym pynlapmiet hangne.........Kata mynta phim lah ban pynshisha ia ka ïngbishar ba phi ithuh iano iano na kita ki riewrunar lait noh tang ia une u nongpyllait ne iada jong phi ?

Mukabon: Paiem, ia baroh te em.........hynrei tang ia uwei na kito lehse la kumno kumno nga lah ban iathuh hangne hi. (La khynwin ka ïngbishar baroh kawei na kita ki kyntien jong ka).

Syiem: (Um banse ban da ïeng bad ban ong). Sngewbha ban nym iawin than katta katta, to iasngap shwa kan da iathuh (Nangta u phai pat sha ka Mukabon). Phi ong ba phi lah ban iathuh ia uwei na ki ?

Mukabon: Hooid Paiem; tangba ngam tip la ma phi bad ka ingbishar phin sngew kumno lada ngan kdew mynta.

Syiem: Dei ia kata ruh, ba ka ïngbishar ka ap naduh mynhynne.

Mor : (Bad ka tieng artat). Kham iadem shapoh ho lih khynraw ioh ka kdew ruma rutit shibit kat uba ka i shankhmat.

Mukabon : Nga sngewsih shibun eh ba nga dei ban pynsngewsih ia uwei na ki khla-kawait jong phi.........Paiem. Hynrei namar kane ka kam runar ngam banse ban phla ha khmat ka īngbishar............. bad uta u dei u Myntri Kyrtong............

Paidbah : U Myntri Kyrtong ? ? ?

Syiem : U Myntri Kyrtong ? Ngam sngew lah mutdur.

(Ka ïngbishar ka la thnam dhawa da ka jingiawin bad iatuklar ka bymtip shuh).

Sngewbha ban nym iawin than, ailad ba ngin da ia-

kren suki ia kane ka kam. (Nangta u phai pat sha u Myntri Kyrtong). Ka long kaba shisha Myntri Kyrtong ?

Myntri Kyrtong : (U da ieng artat joit). Paiem, kata kam long kaba shisha. Mynne i ong ba im lah ban ithuh iano iano namar ba ki la spaiñ ia ki dur khmat jong ki, te kumno mynta in pharep pynban ia nga ?

Mor : (Uba kham shleiñ). U Myntri Kyrtong u mut ban kit tuh ia ka Mukabon..........u la phah kylli em mynshwa tangba kam treh ?

(Risa u paidbah shaw, la bitar u Myntri Kyrtong).

Syiem : (U la pynjar jar pat ia ka jingbishar). Sngewbha ban nym iawin than eh katta katta, haduh ba ym iasngewthuh shuh tang ban iakren ruh. (U da thap ia la ka shalangmat). Mynta ngim pat lah ban pdiang ia kata khlem ki sakhi kiba shai, wat pat iajam eh, kham pynjar jar ia ka ïngbishar khnang ba ngi lah ban pyndep kloi ia kane ka kam.

(U Myntri Kyrtong u la sdang ksaid hapoh ba shong bad u sngew kumba un tap da u 'pеisieh ia la ki khmat).

Myntri Kmet : Kata ka bym lah long (U da ieng bitar artat). Kiei ki sakhi kiba phi lah ban pynsabut ia kata ka jingpharep jong phi, phi dei ban kynmaw ba kane ka long kaba jler bad kaba lamler, phi tip ka ktah kumno ia ka ïngbishar u Syiem bad ia ngi baroh ?

(Kiwei kiwei pat ki la shu iapeit seh sa tang ki khmat khlem nang iakren shuh. Ka ïngbishar ka la sdang iatuklar biang. Don kiba sheptieng ioh ba ka Mukabon ka shu pharep, don pat kiba pyrkhat da kumwei. Hynrei hamar kata ka por, kynsan kynsan uwei napdeng kita ki nongiabeh u la ong). Kane kam dei kata ka waitsum i Myntri Kyrtong kaba ngi la ioh knieh na u Shemphang ? U da leit rah artat ia ka bakhmat u Syiem)

Myntri Kyrshan: Kumno me tip ba ka dei ka jong i Myntri Kyrtong haba me ong myntan ba me ioh kaieh na u Shemphang?

Nongiabeh: U Shemphang hi u iathuh hynne ba u la ioh kynjut na ka syngkai jong uwei na ki.

Syiem: (Ynda u la bat ha ka kti u la peit bniah). Kane kam dei ka waitsum kaba ka Hima ka ai Khusnam ia phi mynnymwei ha ka por ba phi la ioh pyniap ia uto u Labah uba la pynkiuh ia ka Hima baroh kawei......... Myntri Kyrtong?

Myntri Kmet : Wat lada ka dei ruh balei i da rah waitsum kum ha kata ka kam.........? Paiem, tangba lada ka long kumno kumno ruh ngi dei ban pynthikna bha shaphang kane.

Syiem : Nga iakubur shibun eh bad phi Myntri. Hynrei nalor ba ka Mukabon ka la kdew, sa unc u samla pat u nangpynshisha shuh shuh da kane ka waitlam. Mynta kaba sah ka long sa tang ba ka Mukabon kan iathuh ia ka ïngbishar ba kumno bad naei ka lah ban pynshisha ba i dei i Myntri Kyrtong iba leh ia kata ka kam be-aiñ. (Nangta u phai pat sha ka Mukabon). Haba kumta kumno phin pynshisha ia kata ka jingong jong phi ba phi ithuh shai ba dei ma i.

Mukabon : Paiem, ka long shisha kaba eh hynrei nga la kum iohi kumno-re-kumno ia ka dien mong kaba i ju don na ka ryndang khmut jong i, dei kane ka sakhi kaba nga lah ban pynshasha ia ka ïngbishar.

Shemphang : (U pasiaw ia ka Mukabon). Phi da sngew thikna bha ba dei i Myntri Kyrtong ne phi shu pharep ?

Mukabon : Nga da ithuh thikna bha.

Myntri Pawang : Ngi lah ban pdiang ia kata ka jingiathuh jong kawei ka briew khlem da bynrap bad kiwei pat ki sakhi kiba khlaiñ, Paiem ?

Myntri Kmet : Nga ruh nga artatien shibun eh ia kane, ym dei ba nga mut ban iashah, kan bha lada kiwei ruh ki paralok samla jong i Mukabon kin pynshai lem ia ngi ka ingbishar khnang ba ngin nym rai umdum kat ia kane ka kam. Sngewbha namarkata ban iathuh lem ia ngi la phi ruh phi iasakhi lem ia kane kaba i Mukabon i ong ?

Therlbon : Nga ruh nga pynshisha ia kata namar ha shwa ba ine i Bah in wan iarap ia ngi, i Myntri Kyrtong i la wan mih shwa na sha ka jaka bakheit syntiew ma nga, bad dei ma nga ruh ba la lynñiar nynekong eh, hynrei i la set ia ka shyntur jong nga bad ka byrngem artat. Dei ruh ha kata ka por na nga la iohi shynna ia kata ka dien mong kaba lehse i la klet ban buhrieh (Ka da wiat artat).

Myntri Kyrshan : Ka la kham pynshaiong shuh ia ngi haba ngi iohsngew ia kata bad kaei ka jingiada jong i Myntri Kyrtong halor kine ki sakhi ba la thad lyngkrang ?

Myntri Kyrtong : Ka long ka bym shisha.........

Myntri Pawang : (Kynrup ktien kynsan). Nga sngew ba ka long kaba dei kumba la iai ban da i Myntri Kyrtong naduh kaba sdang ba ngin kham pynkloi, ha kaba pynkut noh ia kane ka kam. Nga mut ban ong.........hadien ba ngi la ioh katne ki sakhi kiba shai ngi dei ban sngewshlur ban ai kano kano ka rai.........kam long kumta Paiem?

Syiem: (U pyrkhat shiphang shwa ba un ai ia ka rai, hadien kata u phai sha u Myntri Kyrtong). Nga nang tharai ba phi la klet ia kaba ka Mahadei bad ka Mukabon haba kim shym pdiang ia ka jingtyrwa jong phi ban iapynhiarsynjat bad ka. phewse, ngam ju phohsniew ba phi don kum kane ka mynsiem seiñpuh kaba dang pun ban kput da kaba pyrshang ban kit jubor kum u nongshohnohbriew. Mynta, ma nga bad ka ïngbishar ka la shemphang lut ia ka jingthmu barieh jong phi. Ka jingpyrshang

ban pynkit ia kane baroh ha u briew ba lui lui, uba la paw ruh mynta kum u nongiada ia ka ïng jong nga bad ia ka ijot jong ka Hima hi baroh kawei. Lymda dei da ka jingshlur jong u ka jingjah burom jong nga bad ka Hima kan long ka bym lah lape shuh lano lano ruh. Lada u la dei uba na kane ka Hima, ngin jin da la kyntiew kyrdan ia u shaduh ka kyrdan u khla kawait.

Myntri Kyrshan : Kaei namar kata ka rai jong phi, hadien ba phi la iohsngew na ki arliang mamla bad khamtam ia kane ka kam runar jong i Myntri Kyrtong kaba la pynbiar wat ia ka kyrdan jong ngi ruh shaduh ka kyrdan u riewmadan.

Syiem : Ngim lah ban leh palat na kaba ngi ju leh ia ki riew runar kiba hap ha kane kajuh ka kyrdan. Hynrei shwa ba ngan pynhap ia la ka ktien kaba khatduh nga kwah ban ioh shwa ia ka jingiamir lang ki jingmut jingpyrkhat ioh dang don kano kano kaba phi dang iasahnud ban ong bad hadien kata ka ktien kaba kut kan long kat kumba phi ia ai jingmut lang ......(Nangta u phai sha u Myntri Kyrtong). Na phi don ei ei ban iada ialade na kine ki jingpharep?

Myntri Kyrtong : Hiba ma phi bad ka ïngbishar phi la lap ia ka daw, (u da dem artat shapoh madan), nga sngew kum ban ong to map ia nga mynta shiwat bad ngam.........(u da leh myniam artat).

Myntri Pawang : (Kynrup ktien) Kum ia kine ki riewrunar nga shu pynkynmaw biang ia ka ïngbishar ba ngi ju jylla kharit sha ka * Hima ki Huleng ha kaba u Kon bad u Mit ruh ki la don lupa hangta. Nga ngeit ba i Paiem bad ka ïngbishar kin iamir jingmut lang hangta ba ia i Myntri Kyrtong ruh ngin phah shajuh.

Jingbatai :— * Hima ki Huleng ka dei kawei ka Lawbah ha ka Hima Mawtynrong hi kaba shait shong eh ki Huleng.

(U Myntri Kyrtong u la shu lehdiaw khlem lait kren shuh, hynrei hamar kata ka por uwei napdeng ki paidbah u la ong kynsan: Ka la bha eh shata.........ba un nym ioh mad shuh ia ka sngi, u slap.)

Sylem : Nga imat baroh baroh phi la iamynjur ba ngin leh kumta ia une u riewrunar, ne don kiwei ki ban ai jingmut da kumwei ne tip ei ei shuh shaphang kane ban sakhi ba u Myntri Kyrtong um shym long uwei na ki.

Myntri Kmet : Em Paiem, em Paiem, ngi mynjur ba phin jylla kharit ia u shisyndon.

Syiem : (U la kylli pat). Kata baroh phi la iamynjur lang ban leh kumta............mo ?

Paidbah & Kiwei : Hooid Paiem, hooid Paiem.

Syiem : (Nangta u la ai hukum ia ki shipai). Shipai, teh khum bad set shwa mynta shimiet ha along khnang ban ailad khadduh ba un iakynduh ia la kiba ha ïng ha sem shwa ban jylla kharit ia u...........

(Hadien ba ki shipai ki la wan ban patom ia u Myntri Kyrtong, ki paidbah ruh ki la mih ryngkat bad ki shipai nadien jong ki, sah sa tang u Syiem, ki Myntri, u Shemphang, ka Mukabon bad ki lok jong ka.........nangta pat kumba kyndit u la kyntu ia ki shipai kiba ap hajan jong u: Shipai............ot noh ia u jyrmi na ki kti u Shemphang). (Nangta u phai pat sa sha ka Mukabon). Mukabon, ialam ia u Shemphang sha ïng bad bthah ia ki nongtrei ïng ba kin pynphomen um bad kyllan umphniang ia ki kti jong u, da ai ruh ka bam ka dih kaba biang, ngi dei ban leh burom ia u, ne phi ong kumno myntri ?

Myntri Kyrshan : Ha ka jingshisha ngi la dei ban leh burom da ka Hima hi baroh kawei na ka bynta kane ka kam shlur kaba u la leh ia ka ïng jong phi bad ia ka burom jong ka Hima hi baroh kawei.

Syiem : Koit kam pher ia mynta shiwat, ieh ngin sa iapeit ia kaba lashai lashisngi. Khie, to khie leit ialam bak bak sha ïng.

Myntri Kmet : Ngi la dei ban leh ei ei de nalor ba i Paiem i la leh?

Myntri Pawang : Sa aiu pat? (U da phai artat sha u Myntri Kmet).

Syiem : Phi mut ka buskit ? Kata ka shong eh ha ka jingiapyrkhat jong phi.

Myntri Kyrshan : Hooid Paiem ....kum ban kyrshan artat ia uba pli, kum ka bai seng kaba u la shah lute noh ha kita ki nongtub.

Myntri Kmet : Nga sngew ban kyrshan ia kata kaba i Myntri Kyrshan i ai jingmut.

Syiem : Ka jingai jingmut jong phi ka long kaba dei. Nalor nangta nga mut ban ong ba ka khmat uto u samla ka long kaba ilub sai, phim ia iohi kumba nga iohi ?

Myntri Kyrshan : (U da leh kumba jyrhoh artat). Hooid keiñ Paiem.........ia nga ruh ka shat kumta te phi,......... tangba ka shong eh sa tang ka mon i Mahadei bad i trai kaba lah ban pynhap sawar ia ka mang jong phi.

Syiem: Kata ngin ieh hangta . ieh ki mat sa iapeit hi ia kaba sah...... (U da ieng artat na ba shong). Ym la biang ba ngin iapra noh, nga sngew kumba la pyrhut ka snier har te phi. Nga tharai ngin ialeit lang sha ïng jong ngi mo ha kaba ngi lah ban iapynkut nia syndon. (Ki la ka ieng lang baroh ban mih noh shabar ka rynsan ha kaba ka pyrda ruh ka la khylliap suki jai).

Ki Nongpeitkai ki la iathapkti shaid bad u Minister, D.P.I. bad kiwei ki la iakhublei ia u Principal na ka bynta ka jingialeh kaba itynnad, u Nonghikai uba la long u nongaibuit ia ki u la khublei bad ka phuhmut phuhmat artat, "Bravo! Bravo! U Principal u la phah ai khublei ia

phi baroh, namar ba hap ban iadon ryngkat bad ki jong u Minister bad D P.I. haduh ba kin da ialeit, kumta u la shu bthah ba phin sa ialeit iakynduh pat ia u ha kano kano ka sngi kaba un pynbeit."

"Ka long kumno Babu ?" kylli khlem lah ap shuh u Pyrkhat, "ym shym ikiuh ne bakla ?"

"Ka biang nadong shadong hynrei tang ka sur u Kyrmen kam da shai bha imat u bam kwai eh mo ade, tangba la katta ruh u la iaksaid bha ban pyllait ia u Myntri Kyrtong. Kawei pat ka jingleh diaw u Kyrpang kam da i long shisha than eh, hynrei kam da paw katta katta," ong u Babu.

"Sa kaei pat kumto ?" kylli u Shemphang, "hawto hangne kato ka jingpynbeit."

Ynda ki la iapeit, "Oh sa tang ka jingkhublei na u Principal, kata ngi la lah ban ialeit noh mynta ?" kylli u u Pyrkhat.

"Nga tharai em," ong u Babu, "namar ioh u Principal bad kiwei ki kwah ban iakynduh ia phi, da ap shwa sa shipor."

Hadien ba ka jingialehkai ka la wai u Principal um shym ioh lad ban da wan iakynduh ia ki hynrei tang ki paralok ki la iatyngnian ban ioh iakhublei bad iasin artat ia u Lovely ba pli haduh ba ki la shu iarkhie lynter.

Ha kata ka por ka samla u Kmen, ka samla u Kyrmen bad kiwei kiba bun ki la iadon lupa habar ban iakhublei ia ki na ka bynta kata ka jingialehkai. Kumta napdeng kiba la iadon hangta u Pyrkhat u la i iapmat pat ia kawei ka samla thymmai hadien ba u Kyrmen u la kylli, "Ine pat ngam pat ju kham iohi ia phi, phi dei iei ?"

"Ine," la jubab kyrkieh ka samla u Kyrmen, " i dei i Bakor, im ju don shane namar ba i leit pule Doktor sha Dibru, i shu wan shuti shane, bad i la jan leit."

Kumta u Pyrkhat u la tur sha khmat ban ioh iakynjut kti bad i, hynrei shwa ban leh kumta u Kyrmen u la ong, "Ine i dei i Paiem ka Hima Mawtynrong, hei nga mut ban ong i Bah Pyrkhat iba long ruh uwei na ki nongshna ia kane ka jingialehkai."

"Khublei shibun eh ia phi, ngan khot kumno ia phi naduh mynta ka sngi?" katba u dang iakhublei artat bad kata ka samla.

"Phi lah ban shu ong i Bakor," la jubab kata ka samla.

"Ka kyrteng bad ka dur ka la biang ia ngi ban sngewsarong na ka bynta jong phi, lehse ngin dang ioh lad ban iakynduh shwa ba phin leit, nga ngeit, i Kong Suba in sa iathuh ia ngi ia ka ïng ba phi shong ne kumno phi sngew."

"Salei, 'da phi iawan tangba da iathuh lupa keiñ ioh ngam don ha ïng," jubab kata ka samla.

"Ym dei tangba phim don hynrei ba phin ioh khreh jingbam dih sha de artat," ki da iarkhie lang baroh shait, hadien kata ka jingkren u Pyrkhat.

"U kwai ruh phin nym ioh, sa ka sha lei-lei wat iapyrkhat lupa ioh phi leit phai thylli kum i Koh Siang na ing ka Thring," danda sa ka Bakor.

"La phi ong kumno-kumno ia kaba ngin wan te ngin wan khlem pep," ong u Pyrkhat, u da phai artat sha u Kyrmen, "Tharai ha kawei pat ka Sngi U Blei ym la long Kyrmen ne lano ?"

"To ngin sa iapynbeit.........lano-lano ruh ka biang hi, nga tharai ngin nym iapynbyrngia shuh phi ba ioh ki iamiet sa kine kiba pli, ym dei Kong Bakor ?" ong pat u Kyrmen.

"Yn lei phi shisien-shisien," jubab ka Bakor, "tangba mynta te ngi donkam ban ialeit dukan artat khyndiat, te ngi kham kyrkieh. Lehse ynda phi la iawankai sha ïng te ngin sa iathuhkhana byrngia katba mon; kata ngin shu iaiaid noh artat mo wat iasngew ei-ei."

"To khie-khie nang iajam ma phi," ong u Kyrmen, "ngin da iapyndep kam khyndiat bad ki Nonghikai." Hynrei shwa ba k.n iaphai sha la ka lyoti, "Kata sa leh kumta mo Kong Bakor."

"Hooid, sa ialeit suk baroh ho," ong pat ka Suba, hynrei shwa ba kan iaid ka la danda, "I Kong Mukabon pat in leit lang shato ne bad ngi shane ?"

La saw kyrang ki skhor u Lovely, "Shane phi Kong Suba, khie nangialeit ma phi shato "

Ym shym slem hadien kata ba u nonghikai jong ki ruh u la wan da kaba phuh samrkhie bad u tang shu poi u la ong. "Ia keiñ samla, u Principal ula ai arphew tyngka ba ngin iadih sha, hangno ngin ialeit ?"

"Ha pyrshah Kelvin phi, Babu," kem ktien u Shemphang. Kumta shaid shaid ki la iaiaid bad ki khana iakop shaphang ialade lade ki la bteng khlem kut trai shuh haduh ban da poi ha ka jaka. Ki lok jong ki kiba dang ia ap bad iengkai shabar ka Cinema ki la shu iawiat katba ki dang iakiew ia ki mawkyrdon ka dukan sha, i kumba u nonghikai ruh u la iakylla khynnah lang ha kata ka por ba u iathuhkhana bad ki.

Hadien shikynta ei-ei naduh kata ka por, ynda ki la iadep iabam iadih sngewbha, ki la iamih lang khrui ban ialeit phai noh sha la ïng ha kata ka janmied.

BYNTA : 7

Ki taiew, ki bnai bad ki snem ki iai kylla ha kaba ki jong u Shemphang, u Pyrkhat, u Shaphrang ki la ialeit sha la ki jong ki jong ki jingpule bar-ri, u Pyrkhat sha Gauhati ha ka Law College bad kiwei pat sha la ki jong ki jong ki laiñ kumba ki la ia-angnud.

Ha kawei ka jingiakynduh ha kaba u Pyrkhat u la leit sha ïng u Shemphang ki la kum poi iakren shaphang ki kam pule jong ki .. ...

"Wa i Pyrkhat ! Mynno phi wan ? ....rung seh," la kren kyndit u Shemphang, ynda ki la iashong, "nangta kumno phi long, phi i bhamet du kata ka shong ri dkhar."

"Imat keiñ phi, nga tharai namar ba bam doi eh, nga la wan mynta shisngi arsngi tangba ngam pat ioh leit shano shano ruh, nga dang lapmied tang ha ïng ha kaba kiba ha ïng ki la iabteng wankai naduh dangstep haduh ban da mied syndon. Kumno phi ialong, ki shait em baroh ? La katno shisha kumto ?...... nga sngew kumba la slem jlang ym dei ? "

"Phi shu sngew kumta namar ba phi don shaïngai, hynrei dang tang khyndai bnai naduh ba phi mih katba nga lah ban kynmaw, te lano phin leit ? "

"Ngan da sah shwa sa katto katne namar nga dang shu dep ialeh eksamin bad sa artaiew ei ei ngin dang sdang plie klas."

"Haba kumta, kumno phi sngew shaphang ka jingpule ? "

"Ew, kaba la tasam shisha, tangba shu ong ba ka long kaba nga da kwah eh te ngam banse ban durut, wat ei te la lehraiñ artat.........Kumno ma phi pat ?"

"Nga te kumne hi, ngam shym ioh lad shuh ban leit pule shabar naduh ba khlad noh i Pa ha kine ki snem ba la lah."

"Te mynta phi leh aiu ?"

"Nga shu leit hikai thohmut thohmat ha kawei ka skul katba ym pat ioh jingtrei shane shatai."

"Kata hi kam la biang, ne ka rit eh ka jingsiew ?"

"Phi la tip hi katno eh kiba pli ki lah ban leh, hynrei haba pyrkhat ia kaba shadien te ym pat long phi Pyrkhat, ne phi ong kumno ?"

"Ka dei, tangba haba phi bynrap bad ka pynkhreh kot te phim la ioh shabneng sha khyndew !"

"Ñiuma, hynrei phi iohi ba ki kylla bai shun, thait teng teng pat, phin dait than ruh sngewsynei ia kiba pli kiba kyrduh shisha, nalor nangta ruh, ka por ban leit shane shatai ka la duh lut phim i ?"

"Kano kano ruh ka bymbit suda ym dei, sngewthait pynban ia kane ka jingim... ...bad kiba trei ia ka kam hikai kum ka jong phi te, imat lada kim long kiba da ieit ia ka kam te ym long ban shu iatynneng,"

"Kata kaba dei eh, nga sngew kumba kan khate ruh ia ka jingim, namar tang ka hylla ka kyrkait kaba la sngewjlep shisha; tangba la katta ruh ... " Hamar kata ka por i para u Shemphang i la wan rah 'Sha' ia ki sha kata ka kamra shongkai bad ka pyndkut kynsan ia ka jingiakren, bad u Pyrkhat u la ong........

"Wa ! phi da khreh 'sha' pynshitom ! "

"Shitom lei phi shisien shisien," jubab i para u Shemphang.

"To phi wat nangeh," ong sa u Shemphang, "ngin iabam aiu heit."

Katba ki dang iadih sha, u Shemphang u la kylli kynsan, "Oh shisha.........kumno phi shait ioh shithi na i Bakor ?"

La leit lad kynsan u Pyrkhat........."Hooid.........."

"Balei phi da iit lad jnang sha katta katta?"

"Tip phi kumno kumto.........Ha kine ki sngi ruh nga da ng shu ioh "

"Phin ong kumta," u da kham kren mian artat ioh iohsngew kiba ha ïng, "Kata te ka kam kaba ma du."

"Phi mut kumno kumta ?"

"Ngam mut sniew hynrei nga mut ban ong imat phin pynneh jingmut noh hangta lehse."

"Ki snem ki dang bun shakhmat, ki por ki kylla bad ki iai kylla man ka teng.........ban tyrwa bniat lupa haba u hati dang sha khlaw nga sngew ba kam pat dei ka por."

"Kaba dei, hynrei kaei kaba ngi puson bad pyrkhat ban im sngi ruh ban pyrshang kam ju long kaba lehnohei, nga hi nga ngeit ba kaei kaei kaba nga pyrshang da ka jingangnud kan wan urlong ha kawei ka sngi. Hynrei sa tang lada kata kaba ngi pyrkhat kam long kat kum ka jingpyniaid U Blei te ka long da kumwei pat."

"Nga pat ngam da ngeit eh ha kata kaba phi ong."

"Ka don ka por ba ngin sngewthuh ia kiei kiei baroh khamtam ynda ngi dei ne hap ban mad dalade, te lehse ngin da kham shemphang."

"Phi mut ban ong ba tang uba phong ia ka juti u tip ruh nangno ka shon ne thar ? "

"Hooid, ka long shisha kumta, hynrei katno ngut eh kiba sngewthuh ia kata, tangba ka por kam shah ha kaba ngin iakren lut ia kiba bun. Haba kumta kaei ka jingthmu jong phi ? "

"Kumba nga la ju ong keiñ, aiu pat ?"

"Kaei shisha kumta ?.........nga la klet noh."

"Wa ! dang mynno nga dang iathuh ia phi ba baroh kaba nga thmu imat kan long kam."

"Kaei kumto ?"

"Phim kynmaw ba ka jingthmu jong nga ka long ba ngan pynlong ka ïng kaba suk kaba saiñ Kumta lada ka kmie jong ki khun kan long lupa ka Doktor te tang katno ngan ioh ban tei ka Bangla kaba beh ha kaba ngan ioh ban shong aram wat ynda nga la shan diengduh ruh."

"Nga la kynmaw mynta,.........Dei na kata ruh pleng ba phim shym jubab shuh wat ia ka shithi jong i Sngur namar ba i long i khun ki kup shiliang ki semshiliang."

"Em ......, ia ito pat ngan ong kumno... .... ba ngam ieit te.........phi la sngewthuh nga ngeit."

"Nga la sngewthuh bha.........tip bym ieit ne bym don spah.........da sumar bha ho, Pyrkhat, namar ym don ka bneng ha ka pyrthei lait na ka jingieit; wat tharai ba ka spah ka lah ban thied ia kata baroh."

"Kumno ngan ngeit ia kata.........khamtam haba ka mih na phi uba tang shidana na kaei ka ban jia ia phi hi ruh, phim pat mad. Ñiuma lada dei ba ka mih na kiwei pat ngan jin da la kham ngeit "

"Nga shu ong keiñ ...... namar la ngam pat mad da lade ruh.........hynrei ngam long uba matlah ban peit ngor ia kaei kaba ju jia ha ki paramarjan ne ba ha ïng

........Balei ba mih ki jingiapher jingmut hapdeng ki ing ki sem jong ki briew, balei ki mih ki jingiapra khiewja hapdeng jong ki ? Ym dei namar ba kim don ka jingiaieit ?"

"Nga sheptieng ban ong ioh ka dei pynban ka jingduk," bun ktien u Pyrkhat ban pynksan, "namar haba la ban eh ka jingduk, ki mih shibun ki jingpyrkhat kiba sniew, kiba pynsniew mynsiem ia u briew, teng teng haba um ioh pynbiang u khuslai, u sngewsih, u iohpang bad kumta ter ter."

"Hangta keiñ ba dei lyngba kane ka jingieit ba lah ban spaiñ ia ka pangkhuslai, pang dohnud bad ka jingiaprat iapra hapdeng jong ki. Namar haba iaieit, ynda iabam daei daei ruh ka biang, hynrei ha bym iaieit, te to don ka spah katba phi don ruh kin mih da kiwei pat ki jingpynshitom jingmut kiba laiphew jait haduh ba phin da dkhoi lut u shñiuh...khamtam haba phi iakamai lang lashai phi nud ban kren baheh haba i kum leh liat ia kare ka:ai? ne ioh shah pynher krad pynban. Haw da pyrkhat pynshongnia bha."

"Kaba sngewdei, tangba kan long eh haduh ba ngan nym lah ban long kum u kpa jong ka ing te nga tharai ka la bha hi ba ngan shah kum ha kata ka apot sepsngi .... ai ka mat kynih lada ka shlan ha khmat jong nga."

"Kam shlan ?.........Ka juk mynta kam shlan? Peit ia kaba phi iohi baroh shikatta, wat kren ia kaba phim tip ....Don ki ïng kiba nga la leit lap tangba ngam kwah ban da jer kyrteng ha phi, kiba ki kmie jong kata ki pyniaid ia ka ïng ka sem, ha kaba ki nud wat ban mai ia u kpa ha khmat ki khun.........ha pyrkhat ma phi ......shano shuh ka burom u kpa ka ïng haba u hap ha kata ka apot, teng teng pat ka pynrem ia u kpa ba u shoh ia ki khun kiba lehrunar ha khmat jong ki hi, kumno lada kata kajuh ka apot ka jia ia nga bad ia phi ? Tangba ..shu iakren phi.........lada ka ausip jong ngi pat ka ..bha.. te ..la bha lada sniew te la sniew ym dei kumta, Pyrkhat ?"

"Kata pynban te ka sngewiahap, ka shong eh hangta, tangba ka ia iaid ruh bad ka jingpeitngor."

"Phi mut ban ong ba phi lah ban jied ia la ka nusip, kata te ka long kaba thymmai ha ka jingtip jong nga; ngam pat ju kynmaw ban don ba lah ban iathuhlupa aiu ka nusip ka long ne batai.........nga pat nga ju tip ba ka nusip jong ngi ka long kat kum ka jingai bynta U Blei em ?"

"Nga mut kumta kumta," la kulmar jingmut u Pyrkhat.

"Ka long kumta; phim ju kynmaw haba ki tymmen ki ju ong, ia uno uno ne kano kano kiba bha nusip, ia u ne ka kiba la thoh shun da U Blei,.........teng teng haba kita ki jaitbynriew ki khie spah ne ki kiew kyrdan khlem lap ba iohi ngi lyngngoh, hynrei ynda ngi la poi kynmaw ban pyrkhat ngi sa sngewthuh naei kata ka long."

"Tangba ka jingtrei shitom ruh ka long kawei na ki tynrai ban kyntiew ia u ne ka briew sha ka kyrdan, nga mut ban ong ruh ym dei tang ba nga pyrkhat ban roi spah da kaba nga iapoi bad ka Doktor, hynrei ngi dei ban da iatrei shitom ban long kumta, haba kumta ngi lah ban ong ba ka nusip ka iadon ryngkat bad kata ?"

"Ka don ha man la ki jaka, ka don haba ngi trei ngi ktah, ka don haba ngi khaïi pateng, ka don haba ngi seng ngi dang ia kano kano ka kam bad kumta ter ter, ka nusip bha ne sniew ka iaiaid ryngkat ryngkat bad kano kano kaba ngi leh.........phim shem ba ka long kumta ?"

"Hooid, hynrei um pat sngewhun." Hamar kata ka por u la syndong ia la ka kud ban peit baje, nangta u la ong pat, "Are, ka por ka la iaid haduh katne ?"

"Katno, shisha ?"

"Lah da sawduna shipawa, ngan ieng shwa phi Shemphang, ngan sa wankai pat ynda nga la jan leit......

sa wankai seh ha kano kano ka por ba phi lait......... tangba da pyntip shwa keiñ ioh nga dei ban leit shane shatai...............Mano ba don ha ïng? I kong i don ha ïng ?"

"Hooid.........ap seh ngan da khot ia i shiphang." Ym slem hadien kata i la wan mih, "Wa i Pyrkhat kumno phi long ?.........ka jingbhamet.........dang mynno phi jah...... phi la kylladur katne katne em.... ...Katno bnai phin sah khun ?" la kren ieit i kmie u Shemphang.

"Ngan dang sah sa katto katne.........phi khlaiñ bha em ialade ?"

"Hooid."

"I Bah pat ?"

"I ruh."

"I leit trei ne mynta ?"

"Hooid, sa pynaikhublei ia i mei i pa ho khun, sa wankai biang keiñ ba phi dang sah kumta.........sa iawan lang bad i kmie."

"Ngan sa wan seh tangba i mei te tip keiñ in lap ne im lap."

"Wan ha kaba i lap keiñ."

"To ngan da pyrshang kylli........ kata ngan iaid shwa mo.........nang iashongsuk baroh ho."

"Te to kata, khie iaid biang."

Katba u dang mih na ïng, u Shemphang ruh u la iamih lang ban leit on khyndiat ha lyndi.........bad shwa ba un iakhlad u Shemphang u la ong pat, "Kata, lano pat ngin iashem ? ne lano phin wankai sha ïng?"

"Ia kata ngam nang ban ong, hynrei lada phi lait te sngewbha ban wan sa ma phi.........kata, ngan shu iaid shwa ho, ngin sa nangiakynduh.........oh, shisha ha kane ka sngi U Blei phin leitkai ?"

"Hooid."

"Kata, sa ap ia nga ha ïng ho, ngan sa wan khot."

"Katno baje phin wan ?"

"Kumto hi keiñ, saw shaneng.........ym la biang ?"

"La biang phi nga tharai."

"To kata sa wan," u da leh kyrkieh artat, "to khie sa leit biang," u da phai artat sha la ka lynti.

Bynta—8

Ha kawei ka sngi u Pyrkhat bad kiba ha ïng ki dang iashongkai ha kamra pdeng namar ba don ruh ki paramarjan kiba wan iashongkai. Hamar kata ka por uwei u Dak u la wan rah kawei ka shithi kaba la thoh ha ka kyrteng u Pyrkhat Ki para u Pyrkhat kiba ialehkai ha phyllaw ki la pynshim ia kata ka shithi ban pynai pat na u Pyrkhat ....ki tang shu ai ha ka kti jong u n la ithub na ki dak ba ka wan na ka Bakor.........ka mynsiem ka la kyndeh da ka jingkmen bad u la ieng na ba shong bad ka wiat samrkhie artat u da kren ia ki,........."sngewbha nang iashong mo khyndiat."

"Ka poi naei khun ?" kylli i kmie.

"Na ki paralok," u shu ong bad ka iaid artat sha kawei pat ka kamra. Ynda u la pule u shem ba ka la iathuh ia u ia ka Eksamin ka ban sa long ha u bnai Nohprah jong ka kata snem. Mar kumta hi u la shim ia u khulom bad ka kot sada ban thoh jubab noh khnang ba ka shithi kitbok kitrwiang jong u kan lap ia ka ha ka por kaba biang. Bad hamar kata ka por i kpa u Pyrkhat i la wan

na ba trei, bad i la rung beit beit sha kamra pdeng ha kaba i kmie u Pyrkhat bad kiwei pat kiba ha ing jong i ki iadon lang.

U Pyrkhat tang shu mar iohsngew ba i kpa jong u i la wan u la lum pynkloi ia kita ki shithi baroh bad bań tynsat shapoh tynsok kaba u ju thiah bad u da leh kum u bymtipbriew ei ei, hadien kata u la leit sha kamra pdeng ban kren ia i kpa kumba u ju leh haba u iohi ba i la wan.

Shiteng kynta hadien jong kata u Pyrkhat u la khreh u la khrum ban leit sha ïng u Shemphang ban kylli thikna na u kumno ka Bakor ka long. Hynrei ha lynti u la iakynduh ia u Kyrmen ba u iaiaid bad kawei ka samla; kumta naduh na jngai u la wiat lupa bad tang shupoi hajan "Kyrmen, kumno phi long ? Shano phi dang wan ?"

"Ngi dang wan na Koliej, kumno phi long, mynno phi wan . ...phi khlain bha ?"

"Nga khlaiñ bha.........nga la wan katto katne sngi."

"Wat sngew ei ei ba nga klet ban pynithuh ia ine i paralok jong nga.........ine i dei i Kong Daplin.........bad ine pat I Bah Pyrkhat, iba pule mynta ha Kiewhati ha ka Skul Aiñ "

"Khublei shibun ia phi," ong u Pyrkhat, "nga ngeit phi ithuh ia nga "

"Ngam kynmaw ba nga la ju iohi ia phi haei haei," ong pat ka Daplin.

"Ka lah ban long, te wat sngew ei ei namar nga kham kyrkieh. sa ia leit ho."

"Te to kata," ong pat u Kyrmen, "sa wankai seh lada phi lait por."

"Ngan sa pyrshang," u iaid artat.

Hadien katto katne por u la poi ha ïng u Shaphrang bad u la leit tied ïng beit beit sha kamra pdeng. Shiphang la wan mih i para jong u Shaphrang......... "Wa i Bah Pyrkhat, rung seh sngewbha, phi wan wad la i Bah Bah ne ?" ka la kylli.

"Hooid, i don ha ïng ?"

"Em te phi, i la mih la kham slem."

"Shano mo i leit ?"

"Nga sngew kumba i ong ban leit shim ia ki jaiñ ba i phah sait... . ...nga tharai i la wan artat namar ba i dei ban leit bam sha ïng i San sha Jaiaw.........Sngewbha ap sa shiphang........nangshong mo khyndiat."

"Hooid."

Hadien ba ka la nang phah khreh sha artat ha ka khynnahtrei, ka la wan phai pat sha kamra pdeng ryngkat bad u shangkwai...... "Wat sngew ei ei ho ba nga la kum pynshong marwei ia phi..........nangta, lano pat phin leit.........ne phin sah shwa ?"

"Nga mut kumta, tangba imat ngan hap leit noh namar ba ngin plie klas kham kloi."

"Kumno phi sngew, shaphang ka jaka ka puta, phi juh ?"

"Shu juh hi haba don ei ei ban trei, hynrei te shano phi ka ri te ka ri la jong.........teng teng haba nga poi shane ngam ju kwah leit shuh, katba haba nga dei ban wan shane pat slem ka ktien ban ia ka khreh."

"Ia kata pat te phi.........kata phim pat thikna mo lano phin leit phai ?"

"Ngam pat nang ong phi ia mynta hi,.........lehse tang shu kut ka shuti."

"Sa katno snem shisha kumto ?"

"Kane ka long ka snem khatduh."

"Kloi mynno mo,.........haba dang mynno nga sngew phi dang leit, mynta pat la shu poi kaba kut khlem lap ba sngewthuh."

"Nga pat nga sngew kumba la slem jlang imat bym da bun paralok; kawei pat nga kynmaw ïng than. Imat ban da don lad te ngan ong.........ngam leit shuh."

Hamar kata ka por ki jingriew ki jingiaid kyrdem u Shaphrang ba phyllaw ïng dew bilat ka la pynsngewthuh ia ka para jong u. Kumta ka la ong, "Ita i Bah Bah i la wan," ka da khyngngoid artat shabar.

"Kumno phi tip ba dei i Bah Shaphrang ?"

"Tang na ka rukom iaid kyrdem jong i nga lah ban sngewthuh, ngi shait iadanda ia i man ba i wan, namar ba i shait iaid kyrdem kum ban ong, plie kloi ka ïng ....nga la wan."

Ym slem hadien kata u la rung ha kamra pdeng namar ba u sngew kumba don ba iakren bad u tang shu kyndat jem jai ia ka pyrda u la kren kyndit :

"Wa i Bah Pyrkhat, phi la wan slem ?" u da kynrup artat ia ka kti ban iakhublei . ..."nangta,.........mynno phi wan.........balei phi la iadep eksamin ?"

"Em ngin dang ia long, mynta nga shu wan shane ban khreh kot namar ba shit eh shathic.........nga dang shu wan mynta ar sngi lai sngi ei ei . ...kumno ma phi pat.........mynno phi wan, bad lano phin leit ?"

"Nga te nga dang shu dep ia ka Test bad kan long ha u bnai Nohprah." Nangta u phai pat sha ka para, "Phi la ai 'sha' ia i Bah Pyrkhat ?"

"Nga dang phah khreh keiñ."

"Khie khie, leit peit hi noh."

"Jin da iadih 'sha' eh, keiñ noh phi ynnai da iapyn-shitom," ong pat u Pyrkhat.

"Shitom aiu phi," jubab ka para u Shaphrang, ka da ieng artat.

Hadien kata u Shaphrang u la wiat samrkhie pat shuwa ba un kylli, "Kumno Bah Pyrkhat ?"

"Kaei ?" u da wiat lem, "kaei phi mut ban ong ?"

"Kata keiñ."

"Kaei kata ?"

"Kato te, wa i leh kum bymtip. Kumno phi dang iabteng iaphah kyrwoh hi bad i Bakor ?"

"Hooid," u da wiat artat, "mynta ruh nga wan khnang ban kylli na phi, jait ba phi iadon lang shato, kumno shisha i long ?.........i ju iakren ne iathuh ei ei ia phi shaphang kane ?"

"Teng teng. kata ruh tang ha ka por ba ngi lap iohi ba wan rah shithi u Dak."

"Kumno ka iaid ka ieng jong i pat ?"

"Kumto hi............nga imat phi te phi la iaineh hangne ym dei ?"

"Leit tip shano phi ....katba batai ka nusip lashai."

"Tang ha ka nusip phi ngeit ? ym dei ha ka jingieit ?"

"Baroh ar, ki iaiaid ryngkat ryngkat."

"Hynnin nga wan na sha Polo, bad nga taog shu poi ha kato ka jaka ba ngi ju ia ieng, nga nang kynmaw ia phi kum uba nga ju ialeit ryngkat ha kito ki por......... imat ba phin wan poi kai mynta, nga tharai."

"Ka lah ban long.........mynta pat, mano ba ialeh ?"

"Nga sngew kumba ki ong ka Nongthymmai bad ka Jaintia ne kumno .... nga tharai ka dei.........phim leit ?"

"Ia seh shisien shisien."

"Ngin iawan dihsba pat na ïng ka Mai ynda wan phai ?"

"Te, la sngewlebraiñ phi mynta ne phi dang nud, katba phi ong, lada phi ong ba ngin ialeit ruh long hi."

"Nga ruh nga shu kwah ban thied buit na phi ioh phi dang nud, mynta lei lei ynda nga la tip than shaphang ki khñiang jingpang na Skul Doktor te nga sngewraïkhoh hi riaw ; ban kum kito ki jaka ba ngi ju ialeit lei lei te ym long shuh."

"Katba bam sih.........hei, nga mut ban ong katba sbun mynsiem ma phi ruh phi la nang kumta mynta ?"

"Kata keiñ tangba ngam dei ban ai lad ba ioh ka pyniohpang pynban ...." nangta u phai noh sha kawei pat ka bynta........."Kata kumno ngin ialeh, ngin ialeit beit noh nangne em, ne phin da leit khreh sha ïng?" u da wait artat.

"Ka khreh aiu pat kata ......yn peit pat mano ? ne yn pynthaba pat iano ?"

"Wa ! kat kane ka pyrthei ruh !" u da rkhie artat.

"Phi pynban te lehse phi dang dei ban leh kumta namar ba........."

"Phi mut ban ong ba ngam pat don ?"

"Nga mut kumta, ne kumno ?"

"Wat tharai khoi ho ia u shira biruiñ.........ioh phi shaiong ynda nga pynithuh ia phi shibit"

"Sngewshngaiñ du haba kumta."

"Wa, kata pat te phi, haba iangat lang ha kajuh ruh te nym iashngaiñ."

"Kata phin pynithuh shisha ia nga la shibit ?"

"Iba lehraiñbieit eh phi, nga shait kiar teng teng ban leh kumta khamtam ia kito kiba ngam da iasngewtynnad eh."

"Phi tharai ia nga in lehraiñ ?"

"Ngam tip ia kata, ngam pat ju kylli ruh la i la ju iohi ne ithuh ia phi mynshwa."

"Lehse ynda ngi la iakynduh la shibit te nga la lah ban ong.........kata ban nym iaslem ia ngin ia ieng......... ne, phi kwah ban da bta khmat khyndiat shwa ba ngin iamih ?"

"Ym da donkam phi, nga tharai."

"Nga shu ong, jait ba phi dei ban iashem bad ita te ioh phi shu kwah ban da pynbeit lynt. khlieh malu mala"

"Long hi kata," u da ieng artad naba shong.

"Ym slem hadien ba ki la iapoi ha Polo, ki la iapynithuh ithaw iwei ia iwei pat bad ba ki la iawan phai lyngba ka Khyndai Lad ki da iarung ruh artat ha pyrshah Kelvin ban iadihsha. Ki nia ki la iai bteng khlem kut trai

wat haduh ba kin da iamib nangta ruh. Kynsan kynsan u Pyrkhat u la ktik jingmut ia ki baroh arngut, "Kumno, shisha kata ka kam kaba phi tyrwa ha A. G. phi la ioh jingtip ei ei ?"

"Hooid," jubab kata ka samla u Shaphrang. Nga la dep nadong shadong sa tang ba kin pyntip ba la jeid ia nga."

"Kata te kaba sngewtynnad ....ew ka leh kine......"

"Phi mut aiu da kaba phi ong kumta ?" kylli u Shaphrang.

"Nga mut ban ong ba phi long kiba donbok keiñ ba phi ioh ban iakamai nongkhynraw naduh mynta."

"Shano phi,' ong pat ka Kong Kreiñ.

"Haba kumta lano phin iapynrwai solo ia ki sniang ban shongshit ka shnong ka thaw ?"

"Nangshut bniah lupa ho ioh ka jingiawer ka poi kyndit wat haba phim mut ruh," biria sa ka Kong Kreiñ.

"Kat ha kata ka por te tip keiñ......kaba ma, ioh nga hap long ksiang pynban," ong pat u Pyrkhat.

"U Ksiang, ne i men suhsyntiew pynban kumba ong ki riew mynta," ong pat ka Kong Kreiñ.

"Ynda suh aiu pat haba katne phi la iathaiñ," danda pat u Pyrkhat. "Ym dei kumta, Shaphrang ?"

"Ki nia pda kharai suda phi iasei ka dohnud dang sha tharia, phi la da iakhreh jingshoh lupa.. .. phim iohi ba teng teng wat iba boh ha u khwai ruh i dang dkut haba phim nang pyllait ksai," jubab sa u Shaphrang.

"Ka lam byrdei kata ruh......tangba ngam imat te phi ba kan long kumta haba shu peitkai ma nga uba la kham iohi shuwa ia u Dr. Robert ruh," ong pat u Pyrkhat.

Kak ki la kum iarkhie ia kata ka jingong bad ryngkhat ruh ba ki la iapoi hamar ka lad ba kin iakhlad noh, bad u Pyrkhat u la ong pat, "Te wat nym iabynñiaw ia kaei kaba nga la ong hynrei pynskhem ia la ki saiiong saisaw haduh kata ka ïa......mynta nga la dei ban kdat sha kadiang na kaba phi dei ban iaid...... lehse ngin sa nang iashem pat," u da iaid artad.

Ka miet kynsan ka wan lap bad katba ka pyrthei ka dang iap iohthiah lyngngai, u Shaphrang u dang iai iaksaid lynga ha la jingthiah khum shi khum haba u pyrkhat ia la ka baieit. Slem slem hadien kata u la iohthiah jar.

Bynta : 9

Ki lyer ba suhsieng ka Aiom Synrai ki doh bad ki iai doh ieit ia ki ngab ki Rang bad Thei Samla kumjuh ruh ia ka pyrthei ka mariang kat sheba ka phai. U ngap u lwai, u dkhi, u shalyngur ki iaminot ia ki kam, ki khriang bad tyrthup wah ki kie bad ki lyngkin sak shi sak ban trei pyndep la ki kam. Ki bynoh ki jadak ba la paitpnai sa u thylliej baroh shi lyiur ki la sdang shim shuti, ban sheng palei noh na kaba pynkhynwin shnong khynwin pyrthei, ki dieng ki siej ki la sdang ban phong ban kup pher na ki rongksang synia, sha ki byrtem rongksiar. Ki lum ki them, ki iew ki hat, u briew u mrad ki sdang ban iaiaid kylluid met, namar ba la kham sting kam sting jam.

U Pyrkhat bad ka Bakor ruh ki la nang kham pynskhem pynskhem la ka ktien ka tylliej, la i saiiong saisaw wat la ka jingmynjur jong kiba ha ïng ha sem u Pyrkhat kam pat da shai bha ruh.

I kpa bad i kmie u Pyrkhat ha kawei pat ka miet Sngi U Trai hadien ba i kpa i la wan phai na jingiaseng ïng

ki la iashongkai kyrpang kumba ki la ju iashong ha kiwei kiwei ki por kiba mynshuwa. Hynrei ban pynpoi ia ki jingiakren sha kaba i kmie i kwah i la sdang kumne, "Phi kynmaw kpa, ba u Pyrkhat u la ong ia phi ha kato ka bnai shwa ban leit pynbit shuh shuh sha Kiewhati ba ngin iapynkha noh sa shi kamra na ka bynta jong u na katai ka baranda kaba phai sha Surok?"

"Hu ..... " la kylli pynhiar mynsiem jur i Kpa; "Hooid....... tangba ngan da peit por shwa ...... nga mut ban ong ngan da ioh iashongkai shwa bad i kpa ka Ket, kumno i ai jingmut shaphang ka jinglut jingsep.. ......la katta ruh ban shna ne ban nym shna ngam pat lah ban ong."

"Balei pat," kynrup ktien i kmie, "balei phi dang sngewkumta ?"

"Balei te ? ...... ngan da batai aiu pat ia phi."

Hamar kata ka por ka Swi, ka nongtrei jong ki ka la wan rah sha ia ki baroh aingut, namar ba ki la iamlien dih sha mied shwa ban thiah. Hadien ba ka la leit sha ïng shet ja i Kmie u Pyrkhat i la ong biang, "La kumnokumno ruh ngi dei ban da pyrkhat suki ia kata tangba ka ban shna ne pynkha ia kawei ka kamra ka long kaba idonkam, namar lada u banli u wan phai un shem ba ngi la pdiang ia ka jingkwah jong u u lah ban nang kham shaniah bad pyrkhat khia, wat lada u don kano-kano ka jingthmu kaba ngim tip. Hynrei lada jia ba ngim shym leh ia kaba u kwah haba u tip ba ngi lah, kan don ka jingpyrkhat kaba pher ha u........."

"Kum kaei phi tharai ?"

"U lah ban pyrkhat ba ngi sngewbciñ ia ka jingkyrpad jong u, kawei pat u lah ban ong ba ngi iakwah ba un mih ïng noh kham kloi."

"Ka pyrkhat kynthei ka lah ban long kumta, phi ki bym lur, ki bym thiew bad ki bym ot te phi pyrkhat ba kat kaba ki khun ki ong, dei ban theh lut, khlem da shong bad pyrkhat kumno kan long.........Nalor katne phew snem ngi la pynlut na ka bynta jong u........."

"Hynrei phim iohi pat ia kine ki jingkyrkhu kiba ngi la ioh katne lyngba ka jingkiew-heh kiew haiñ jong phi."

"Ka don ka por ia kiei-kiei baroh, ka don ka por ban ai ka don ka por ban shim, ka don ka por ban pdiang ka don ka por ban bret, kumta ruh ka don ka por ban sngap jar...... .nga sngew kumba nga dei ban sngap jar shwa katba ngam pat ioh jingmut na i Kpa ka Ket, lehse halor ka jingkheiñ kaba sani bha jong i ngi lah ban iakren pat ynda ngi la sngewthuh na i "

"Kata ka long kawei pat.........ngam mut ban iasaitlah ia phi haba nga ong kumta.........hynrei nga mut ban ong ba ka jinglut ka lah ban kham duna da kaba ngi pyndonkam ruh ia ki dieng ki siej bad kiwei-kiwei ki lyngkhot lyngkhai kiba don lupa."

"Kaba dei ....bad ngam kynmaw ba dang don ki dieng kiba ngi dang lah ban pyndonkam."

"Wa i Kpa, kito keiñ kiba nga la phah set sha khrum tang mar iadep thaw ia ka ing shetja, phim kynmaw shuh ?"

"Nga pat nga nang tharai ba phi la iathang dieng-iap ei naduh ha kato.........ka long kaba dei ba phi la leh.........bad pynkynmaw ia nga.........ka jingleh kunai jong phi ka la kham pynsting ia ki tyrpeng jong ngi."

"Ia kata pat te phi," la sdang ioh ksai i kmie, "katba lah nga pyrshang ban iatynrong lem ia ki jingkit ba khia jong phi ia ka ing ....namar lada nga leh kumta

nga i lyng-a ia ka jingbunkam jong phi haduh ba teng teng phi la klet wat ban sneng ia ki khun ruh haba ki leh runar."

"Nga la sngew long pop shibun na ka bynta kata hynrei ki kam ki pynbor ia nga ba ngan leh ia kata,........ nga tharai lashai ka sngi i Kpa ka Ket i la wan iakynduh ia nga, ngan sa pyni ia kita ki kam kiba phi ong lada i dang lah ban pynleit ka'n hangno hangno."

I kmie im kwah shuh ban da kylli la i la mynjur ne em ban shna ia ka hadien ba i la sngewthuh ba i la noh ka mon ban leh kumta. Kawei ruh namar ba ka la mied kim shym iabteng khara ei ei nalor kata.

Ki sngi, ki hat ki la nang iaid bad kumta ha kawei pat ka miet tang shu mih I Kong Kon, iwei na ki paramarjan iba la wan shongkai bad iathuhkhana ruh shaphang u Pyrkhat bad shaphang ka kam jong u, i Kmie u Pyrkhat ruh i la sdang ban plie ia ki jingiakren shaphang ka poikha poiman jong u. "Nga ngeit phi la tip la phim ju ong ei ei ruh shaphang u Pyrkhat bad ka Bakor."

"Nga tip...... ngam tip balei ? tangba ngam kwah ban iakren ei ei mynta namar ba u dang don hapdeng ka jingpule kaba iar kat kane, phi pat imat phim ju pyrkhat mo seh."

"Ngam pyrkhat balei.........wa i kpa........ ngam shym mut ban ong ba u la dei ban iapyndep noh kaba iapynhiar synjat bynrei nga mut ban ong kumno phi pyrkhat shaphang kane ?"

"Ngam pat nang ong ia mynta hi kumno nga sngew ...... tangba lada u bit ia nga te u la dei ban da pyrkhat rangbah bha shwa ba un pynhap ia ka ktien kaba khadduh."

"Ngam sngewthuh phi mut aiu.........Kpa, haba phi ong kumta ?"

"Nga mut kumta hi."

"Kumno keiñ ?"

"Nga mut ban ong ba ngam da sngewtynnad ne da hun eh haba nga pyrkhat.........." u da pynhiar mynsiem jylliew artad.

I kmie iba la sngewbha lupa ia ka im nang kren shuh shiphang hynrei im banse ban pyni ia ka nia, "Nga pat nga sngew ba u la leh kaba dei eh, ha ka jaka ba yn leit ia ki thap ki dap, ha kaba un hap ban durut marwei-marwei kum ma phi, phim sngew ne isynei ia la u khun ban iohi kum ha kata ka apot ?"

"Kata kam pher, ka shong ha ka nusib jong ka longïng longsem ha kaba u leit ......Lada ka long ; kumba phi ong te imat kato kaba phi iathuh ia nga la kham slem ka lah ban long na ka daw jong ka jingkhang lad jong phi."

"Kam long kumta..........nga.........nga shu pyni ia kaei kaba don hakhmat jong u bad nga ong ruh ba um pat dei ban pynlngaid ei ia ka por ka ia namar kaba bun ka dang don shadien, bad ha kata ka jingong ngam shym mut ban ong ba un leh kumba u la leh, hynrei u la jied hi ia ka lynti naduh kata hi ka por."

"Haba ka long kumne kumno phi sngew ? I Kong Kon i ong kumno........ ba i kmie i kpa ka Bakor ki la ialap bha sha ki briew baroh ba u Pyrkhat un sa iateh sai-iong saisaw ban iapynskhem ktien noh ?"

"Hooid keiñ.........nga ruh nga la sngewlyngngoh."

"Phi sngew kumno ia kata pat ne phi la iadon ktien ei-ei bad ki, ne u Pyrkhat pynban uba la leh ia kata ?"

"Kata ruh kaba ngi dei ban da iawad bha: namar kam long kaba sngewtynnad ba kaei-kaei ka bym pat long, kan long, ne phi ong kumno Kpa ?"

"Kaba dei keiñ tangba la katta ruh ngi dei ban sa iakren haduh ba u Pyrkhat un da iadon lang, kam bha kata ?......namar shwa ba ngin tda shabar ngi dei ban wad sh wa ia ka daw na ïng ioh long bieit pynban."

"Kano kano ruh ka bha hi, tangba ngi dei ban nym pyrkhing than shaba palat u pud......namar......"

"Phi mut kumno......phi mut ban teh lakam maphi ia nga ?" kham kren bitar i Kpa khyndiat, "kane ka long kaba nyngkong ba phi pynbor ia nga ban leh ia kaei kaba nga dei ban leh kum u Kpa jong ka ïng. Lada kane kan iai jia, nga sngewsih ban ong ba ngam lah ban iashim bynta lano lano ha ka jingiakren ne pynbeit shaphang jong u."

"Sngewbha map ia nga Kpa u Pyrkhat, ngam shym mut ban ong kumta bad ngam tip kumno kata ka mih ha ka por ba nga kren......wat nym sngew ei ei......baroh ka shong ha phi u Kpa ka ïng bad u Kpa nongkha bad ha phi ka shong ka em bad ka hooid baroh," sdang syrpai nat i Kmie jai," nga lei lei nga long tang ka khiew kaba tlot bad ka rwiang rnong ba shu sawa lymda phi hi u longkpa phi shim ia ka bynta kaba hakhmat kumno ma nga lei lei ngan ong."

La thanda jai u kpa, nangta u ong pat, "Nga imat kane baroh ka mih na ka tynrai ba phi la mon pyrsakurim eh ia ka Bakor, shu donbok ba ngi iadon hi tang para ma ngi; ban da iadon sa bad kiwei te ngam tip shuh kaei ka ban mih na kato ka jingkren jong phi."

"Nga ruh nga la sngewsih shisha ba nga la kum pyllait lan than ia la u thylleij khlem lakam kat ban pynmih ia kaei ka ban pynsngewsih sa ia phi. Tangba kane ka la dei ban al jingbikai ia nga ba nga dei ba kham sdkar noh lashai lashisngi."

"Kaei kaba phi la pun, ka mih hi wat la phi pyrshang ban buhrieh ia ka ruh.........tang teng teng ngi dei ban ia-

pyni la ki jong ki nia la ki long kiba kham eh ruh khnang ba kan pynproh ia ka jableng jong ngi, ym dei kumta Kmie u Pyrkhat ?"

"Kaba dei, tangba........."

"Tangba... ..." kynrup ktien noh i kpa, "kan nym long ha ka rukom hukum ne pynbor... namar lada kano kano ka jia kan long kaba bieit bad lehraiñ haba nga ne phi ngi shu iapynbor... ...ym dei kumta ?"

I Kmie i la shu sngap bad hadien kata i la ong, "Kam la mied katta ? Nga tharai ka la biang katto, ngin sa nang iabteng pat ynda la wan syndon u Pyrkhat...... .."

"Kano kano ruh kajuh hi," u da ieng artat na ka shuki ba u shong ha kaba u da kyrbeit artad shwa ban rung sha kamra thiah.

Bynta : 10,

Sa shibnai shwa ba u Pyrkhat un wan phai na Gauhati, i Kmie u Pyrkhat i la iakynduh ryngkhat ia i Kmie ka Bakor ha basa die dohsniang, kyndit kyndit i Kmie ka Bakor i la kren.........

"Wa i .. Kmie i Pyrkhat," i la jan kum ong kiaw, "kumno phi long kumno phi man ?"

"Kumne hi, phi pat ?" jubab kylli i kmie u Pyrkhat.

"Kumno i Kpa pat ? ...i leit trei ne........."

"Hooid, ito te im ju kham ioh por ban pep wat haba i la kwah ban pep ruh sha ïng ki wan iawad.........haduh ba teng teng la i lynga sa sha nga . ..."

"I bapli... . ...tangba kiba long heh te kumta hi."

"Nangta kumno pat i Kpa i Bakor ?.........i Bakor shisha i la ioh trei hangno hangno ?"

"Em, keiñ phi.........toi, i la leit ha Aspata u Doktor Robert shipor tang ban kham pynbit ialade hangta hynrei imat bym don jaka pat i la hap shong ing biang."

"Balei phim phah in pyrshang ha Sibil Aspata baroh."

"I dang mut keiñ, tangba mynta i dangap jingtip sa na Jowai, namar i kham kwah ban shakri ha kine ki Aspata Balang, ngam tip balei."

"Ban da lah pat te phi.........ka da bha eh hi keiñ tangba lada ym ioh hangno hango i ruh ka biang hi in pynshlur ba in seng noh la ka jong ha kano kano ka jaka ....nga tharai ban da i leh kumta ruh in kham bit pynban "

"Hooid keiñ phi.........wat mynta ruh i la sdang bunkam bha ba ki iawan shaw pynkha khunlung tangba myumiet myniong te ngam banse ban da phah synran da i Kpa .nga tharai ngin da iapynbeit noh da kata ka rukom ruh ka bit pynban keiñ "

"Nga tharai dei sa tang da kata ka lad kaba kham bha, khamtam lada im ioh ha Aspata u Doktor Robert, hynrei te........."

"Kaba dei," kynrup ktien i Kmie ka Bakor. "Nangta, shisha i Pyrkhat pat iano in wan.........phi ioh jingtip ei ei ?"

"Hooid, ngi la ioh jingtip ba in pyndep ha kaba kut jong une u bnai, bad......... lehse ha u bnai u ban wan te khlem artatien i la wan."

"Sa iawankai seh.........iawan lang bad i Bakor, la kham slem ngam ju iohi shuh ia i.........nga tharai i la kham sngaid mynta."

"Kham ibhamet keiñ mynta shisien wan..........tangba ha-kane-ka-bym don nongiarap te iba pli i la hap ban peit ia ka ïng ka sem ..... mynta lei lei haba baroh ki para ki la jan ialeh eksamin te im lait kti shuh.........."

"I bapli, haduh mynta ruh phim pat ioh khynnah ia-rap ?........phi la dei hi ban iabunkam, phi lei kiba bun briew lupa...... kata ngan da pynsngap lem shane shatai ....ngan sa iathuh ho."

"Shisha keiñ.........sngewbha seh.........ni ka jinglyng-khum te phi.........phi tang shu ioh sa iathuh khnang ho... ...Phi dang bun jingsiew.........nga te sa tang u kwai u tympew........."

"Nga te dang bun bha phi, tip lano ngan dep la shibit .... Kata ngin shu iapra noh shwa mo . wat nym sngew ei ei.........namar nangne ngan hap beh sa ka shet ka tiew .. phi la tip hi," i da thew artad ban kiew sha basa doh masi, "kata to ho Kmie i Bakor, sa pynai khublei ia i Bakor de ho...... ..sa da iawankai keiñ."

"Ngin sa iawan keiñ.........to khie khie ioh phi lap ba mied shibit ....sa pynai khublei lem ia i Pyrkhat ynda phi thoh shithi sha i ho."

"Hooid........." i da iaid bad wiat samrkhie artad.

Ki kynta ki la nangiaid, i Kmie u Pyrkhat ruh hadien ba i la dep siew dep tda i la nangiaid kyrkieh dar-dar ban khynrad pat sa ka shet ka tiew ba ioh lap ba poi i kpa ...... Hynrei hamar ba i mut ban noh na i lynti rit na surok bah Mawkhar sha Riatsamthiah i la iakynduh pyn-ban ia i Nonghikai u Pyrkhat mynshwa. ba i dang kiew sha Mawkhar, Hamar kata ka por i la kren, "Wa i Babu, shano phin leit kumne ? Phi khlaiñ bha ?"

"Wa i Kong..... ...phi wan iew ? Nga te shu kumne hi.........phi pat kumno ?"

"Ngi ruh kumne hi, ia ialeitkai noh sha ïng, phim kyrkieh em ?"

"Kumno i Pyrkhat i la dep ka Jingpule ?"

"Ale seh sngewbha ngin sa iakren. phi la jah slem eh, phim ju wankai shuh balei ?"

"Phi la tip hi ia ka jingbunkam jong nga, ngam da donkam ban iathuh pat...... i Kpa tharai i la poi katta ?"

"Lada im leit shano-shano te nga tharai i la poi."

"Ia ia.........jait ba phi la kynnoh eh," i da rkhie iaiaid artat.

Ym shym slem hadien kata ba ki la iapoi ha ïng i Kmie u Pyrkhat. Ynda ki la iapoi ha ïng, i Kmie u Pyrkhat i la plie ia ka jingkhang jong ka kamra pdeng bad i da ong artad, "Sngewbha rung keiñ Babu... ... Sngewbha nang shongkai khyndiat mo, ngan da leit buh shwa kine ki jingsiew jing-jang........." i da iaid artat.

Ynda i la wan phai na ïng shetja bad u shangkwai ha ka kti i la ong, "Kumno phi long, ki khun ki kti kumno ki ialong ?"

"Ki iakhlaiñ baroh."

"I Kmie pat kumno i long.........ngam ju kham iohi shuh ia i la kham slem."

"In lei... ..kumto hi, tangba ha kane ka shakri ing te phi la tip hi, ki kam kiba shu mih khlem kut trai."

"Kajuh hi.........wat ngi ba la kham iaheh ki khun ruh dang lyngkhum teh, sa i bapli lei-lei iba dang rit khun te phi.........iba rit eh i la ioh katno kumto ?"

"In dap ar snem ha ka khathynriew tarik u Jylliew."

"Kloi mynno mo, dang mynno nga sngew ngi dang wan ha kato ka sngi ba phi pynbaptis, mynta i la heh katta-katta em, kata te nga ruh nga la jah la kham slem du."

"Kata kein phi pat phi kynnoh tang ia nga," u da rkhie artat.

Hamar kata ka por wan rung sa i Kpa u Pyrkhat, i tang mar ia rung i la kren kyndit, "Wa i Babu," i da kren burom na ka bynta ki khun. Phi la wan slem, shano jlang ngam ju iohi shuh ia phi ?" i da shong artat ha ka shuki kaba phai pyrshah sha i.

"Nga don hi teh, tangba la ka kam ka kam, ka lynti ruh ka bym iadei iakynduh..... ...mynta ruh namar ba nga wan artat na ing i kiaw na Mawkhar te nga sa iakynduh ia i Kmie u Pyrkhat, sa artat ba la kynnoh eh ba ngam ju wankai shuh la slem te nga wan la ka wan noh."

I Kmie u Pyrkhat iba la ieng kynthuit naduh ba rung i Kpa u Pyrkhat bad iba ap ruh haduh ban da dep kren i Babu, i la ong pat, "Nang iashongkai noh bad i Kpa mo Babu, ngan da leit peit noh sha ing shetja jing-jang."

"Hooid, hooid ym lei lei." Nangta i kren pat sa ia i Kpa u Pyrkhat, "Balei phi wan katta ? Bunkam eh ne ?"

"Ka kam jong ngi te phi la tip hi, imat ban da trei naduh dang khie haban da thiah ruh ym lah."

"Kata pat te phi.........ynda la long heh."

"Kaba sngewthait pynban phi.........ynda long eh kum ma ngi."

"Ynda la khia than eh te la dei hi ban sngewthait . .... . nangta ....u Pyrkhat shisha kumno ....phi la ioh shithi ....lano un dep ?"

"Ha une u bnai un wan, u la thoh shithi ba u la dep nadong shadong, nga sngewtmat u la leit iabudkai bad uwei u Plidar Rangbah khnang ba un kham ioh jinghikai shuh-shuh."

"Kata kaba sngewtynnad, nga sngewkynmaw bad nga iaroh shibun ia ka jingneh jingmut jong u ban pyndep ia kaba u la angnud naduh klass ten, nga ngeit un neh jingmut ruh ha ka kohnguh kpa kohnguh kmie kumba u juh leh."

"Tip keiñ Babu, ka juk ki khynnah mynta te ngam tip shuh la kin dang long ne-em kumba long ma nga ma phi."

"Haba shu peit ia ka pyrthei te, ka long kaba eh ba kin pyndem ha ka jingpyniaid ki kmie ki kpa, hynrei nga pat nga iohi ba ka shong ruh ha ka shlem jong ka ïng ka sem kaba ki mih. Bunsien na ki ïng kiba don ka sneng ka kraw, ka kyntu ka kynpham, bad ka jing-iasyllok ia ka tipduk tipsuk, ryngkat bad ka tipbriew tipblei, ka kham pyllait ia ki na ka iaid kylluid met, tangba kata ruh kan nym palat than keiñ ioh ki poi noh tang sha ka shu myllen bad kheiñ sting pat."

"Kata kaba dei eh, nga ialade te nga la kham duh kum kata ka kabu ban iashongkai ne iakren iakhana, ia ka duk ka suk, ka ioh ka kot bad teng teng nga lap ba ki khun ki tieng khla ia nga bad kim ju kham mon ban iashong ne iakren ei ei........."

"Dei na kata ka daw keiñ ba haba ngi kheiñ sting ban leh ia la ka kamram kum ki kmie ki kpa ba,........ ynda ki long kumno kumno pat lashai ngi ong, ki khun tamsneng,.........khlem da pyrkhat pat ia la ki jingleh la jong."

Lehse ka jingsngewthuh jong nga kam pat dier eh, ha kaba ngan sdang ban pyni kumno ba ki dei ban leh

da kaba sdang noh ruh ia ka jingiasyllok man ka step man ka miet,.........ki para rangbah ruh ki la ju kylli ia nga shaphang ka jingbymtista ki khun sha ki skul pynpaw bad ki Jingiaseng baroh . .. nga ju sngewrem shibun eh ha kane ka liang ruh, nga sngewthuh mynta ba ka jingsmat jingiaseng jong nga marwei kam ai jingmyntoi ei-ei ruh ia ki khun jong nga, ne kumno phi ong ?"

"Kata kaba dei eh.........ka jingbymieid jong ki ia ka Jingiaseng ka long na ka daw jong ka jingtlot ka jingiasyllok ha ing ... kawei pat ka long na ka daw jong ka jingduna ka jingpynsngewthuh ia ka jingmyntoi kaba kin ioh khamtam na ki skul pynpaw, ka jingkheiñ sting ban poi sha ki Jingiaseng man ka por khlem da kheiñ ia ka Sngi U Trai ka long ka jingduna ka jingbikai na ing ba kin ieit ia ki ....Ka jingpule bad ka jingpynmlien ia ki khun heh da ka jingpynbeit ba kin pule kylliang kylliang ia ka man ka step tang shu khie bad shwa ban iadihsha bad mynmied pat shwa ba kin thiah kan pynmlien ia ki ba kin poi biang por sha ing na kano-kano ka kam kaba ki don ruh, kane kan khate shibun na ka jingshang makia ne ieng lad surok."

"Khublei shibun eh ia kane ka jingai jingmut jong phi, mynta ruh ka don teng teng da ka jingsdang jong i Kmie hynrei ngam pat ju kynmaw ba ngan iadon ryngkat bad ki...... ..katba nga kynmaw."

"Phim dei ban leh kumta.........haba phi la iohi ba i Kmie i la sdang kumta.........phi dei ban pyrshang ban iadon ryngkat bad ki bad phi dei ruh ban sdang syndon noh da ka jingpynbeit da kaba shu ong iano iano......... 'shibit ka mied phin sngewbha ban nang khreh lupa ia ka bynta na ka Ktien U Blei ba phin pule ha ka por jingdwai mied..... ...' kata kan iarap ia ka jingtip ia ka Ktien U Blei, kan iarap ruh suki-suki ba kin bang ban pule ia ka."

"Nga ruh nga long kumba nga long.........ka dei namar ba nga la san ha ka ing kaba tista bha ia kane,

hynrei kaba nga sngewsih ban ong ba naduh ba nga ioh kyrdan pyrthei na kawei ka snem sha kawei pat...... kaba la bynrap ruh bad ka bunkam artat nga la jan ñiewsting wat ia la ka ïng bad ki khun ki kti..........ki khun bapli imat la shu pynneh jubor da ka bor Blei ba kin long kumne kumba ki long da ka jingiaiminot eh jong i Kmie u Pyrkhat ban sneng ban kraw."

"Kata ruh ka biang hi, tangba donkam shibun eh ka jingiatrei lang, kaba don ruh bad ka jingkitkhlieh kaba khraw na ka bynta ka lawei jong ki.........bad........." Hamar kata ka por i Kmie u Pyrkhat i la wan rah sha noh ki la iasangeh kynsan ka jingiakren baduh ba in da mih, hynrei shwa ba in mih i la ong artat. "Iadih noh Babu, ioh lap ba dait that," i phai artat sha kamra shetja.

Hadien kata, ynda i Babu i la dep ainguh, ki la iadih bad ka iabteng biang artat ia ki jingiakren, ha kaba i Kpa u Pyrkhat i la ong kynsan, "Nga tharai phi la tip ba u Pyrkhat u la jan........"

"Hooid hooid," kynrup ktien kynsan i Babu, "I Kmie u Pyrkhat i la iathuh ba kane ka kamra kaba phi dang pynkha thymmai ruh ka long ba un ioh ban kham pynbit jingmut na ka bynta kata."

I Kpa u Pyrkhat i la shu wiat ia ka jingsngewthuh bakla jong i Babu bad i la ong pat, "Kata ka long kawei pat, hynrei kaei kaba nga mut ban ong ka long kawei pat ....nga nang tharai ba phi la bna ba u Pyrkhat hadien katto katne ynda u la thikna bha ka kam ka jam un sa iapynskhem ktien noh bad ka Bakor."

"Ka Bakor !" kren kyndit i Babu, "Ka Bakor ka khun i kong He ....i dei ito iba leit pule Doktor ?".

"Hooid.........Kumno phi sngew ?"

"Sngew kumno..........ym don ei ei kaba nga sngew

da kumwei pat nalor kaei kaba phi la iamon. Hynrei..."-im shym nud shuh ban ai jingmut ha khmat jong ki.

"Phi mut ban ong aiu, Babu ?"

"Nga mut ban ong," i la leh ban kylli noh ba baroh ki kñi bad ki meinah meisan ki la iamon lut ne sngewbna lut ia kata.

"Haba shu sngap ımat kim don ei ei ban ong, tip sa tang i kynum rangbah te ngam tip kumno in ong."

"Kata lada u la wan, ngan sa wankai pat ne sa phah wankai sha ing........."

"Phi don ei ei ban ong ?"

"Khyndiat khynsoit," jubab lyngkot i Babu, "te wat sngewei ei, ngan shu leit noh shwa, lehse ngin dang iashem pat ha kano kano ka por. Nga ngeit phi la kynmaw ban phah ia u Pyrkhat ba un wankai sha ing........." i da ieng artat.

"Te to.. ....to kata hynrei te ngin da iabam noh syndon seh watei..... ..." ong i Kpa u Pyrkhat.

"Koit, koit, ym lei lei. Ngin sa iabam pat lano lano," nangta ynda i la mih ha baranda i ong pat, "I Kmie u Pyrkhat pat shano kumto ?" i da khongoid artad shaphang ïng shetja.

Markumta i Kpa u Pyrkhat i la phai bad khot artat ia i Kmie u Pyrkhat "Ko Kmie u Pyrkhat...... .. i Babu in leit noh."

I ruh, na ba bunkam bha i la mih sha baranda, bad i la ong, "Wa ! phin shu leit noh seh, nga ong katta ngin da iabam syndon em... .....Babu, da shongkai shwa seh sa tang jing-jang........."

"Koit, koit ym lei-lei naman nga kham kyrkieh, khublei shibun eh.........ngin sa iabam pat.........

"Nga ruh nga la ong keiñ tangba i ong ba i kham kyrkieh........." jubab bynrap sa i kpa u Pyrkhat.

"Kata ngan shu iaid noh shwa mo.........to nang iashongsuk, sa pynaikhublei lem ia u Pyrkhat ynda phi thoh shithi lano lano ho," u da iaid artat.

Katto katne por hadien ba ki la iadep kam dep jam ki la iashongkai biang khyndiat shwa ba kin iathiah, hynrei kaba kham pynphylla ia i Kmie u Pyrkhat bad ia ki khun baroh ka long ba i kpa i la phah khot lut ia ki khun shynrang bad kynthei, hadien ba i la sei ia ka Kotbah na ka jaka buhkot bad i la ong, "Nga sngewsih ba baroh shikatto nga la kham bunkam eh bad ngam ju kham ioh lad ban iadwai lang bad phi, hynrei nga ngeit ba i Kmie te i ju pynlong man ka step bad man ka miet...... Naduh mynta ngin kynmaw ba mynstep shwa ban iadihsha bad mynmied pat shwa ban thiah ngi dei ban ioh shwa ia ki jingdwai bad ki jingpule na ka Ktien U Blei katto katne.........Mynta ka mied ngan sdang ma nga lashai mynstep in sdang sa i Kmie bad ynda mied pat ngin sa iapeit mano ban pule bad dwai, sa nang iabuh jingmut lupa........." Baroh ki la shu iasngap bad ym don ba nud ai ktien.

Hadien kata i la sdang ban pule na ka Kitab Salm ka Lynnong XXIII baroh kawei bad ynda i la dep i la dwai.

Ynda la leit iathiah lut, ki khun ki la sdang ban iakren pasiaw para ma ki ia kata ka jingleh i Kpa kaba la pynkyndit ia ki baroh, bad i Kmie ruh ha kata ka mied i la sdang ban kylli, "Kaei kaba la pynlong ia phi ban sdang ia kane ?.........nga tharai i Babu i la ialap tyngeh ia phi mynta ka janmied."

"Balei ! phim iahap jingmut ?"

"Ngam mut ban ong kumta, nga da sngewbha eh hi keiñ, bad naduh mynno nga la khmihlynti ba phi ruh phin iadon ryngkat ha ki por ba ju iadwai hynrei phim ju i don por satia, nga sngewnguh eh ia U Blei ba U la kyntu hi ia phi, da ka jingsngewthuh jong phi hi.. ..... bad ym da ka jingpynbor jong nga ne jongno jongno. Nga ngeit ba ki jingkyrkhu jong U Blei kin sa nangiaituid ha ka ïng jong ngi, ha ngi bad ha ki khun ki kti."

"Nga ruh nga khmihlynti kumta na U Blei, ba kaei ba ngi pyrshang kan iong ruh lyngba ka jingkyrshan bor jong U."

"U Pyrkhat ruh un sa sngewbha lada un tip bad iohi ia kane."

"Kawei nga kwah ban ong ba man ka Sngi U Trai phi la dei ban kham khie step noh, ban pynbiang ia kane katai khnang ba ki khun kin ym ioh daw ban pep jingiaseng, namar ki tang ioh daw kin kylla jaituh noh......... nga ruh ngan khreh ngan khrum ryngkat bad ki khnang ba kin sngewlehraiñ ban ong ba kim leit jingiaseng lada nga pat nga khreh ban leit, kam dei kumta ?"

"Shisha kein," bad hamar kata ka por ka baje thanat ruh ka sdang ban tied shiphew baje...... ..mar kumta hi i Kmie i la ong, "Ym long shuh ban dang iabteng khana ioh ym lah khie step shuh lashai."

"Hooid keiñ," u da pyllip artat ia ka sharak.

.. ..

Bynta : 11.

Hadien ba la kyan pat u 'nai bneng jong u 'Nai Wieng u Pyrkhat u la bunkam bha-da ka jingiawan iaieit jong ki nongialeh mukotduma kiba khlem kut trai shuh, haduh ba i Kmie u Pyrkhat teng teng i hap ban da pynkynmaw wat ia ka por bamja jong u. Ki paralok ki paramarjan, kim ju kham ioh lad ban iashongkai bad u. Kumta i Kpa ha kawei ka sngi i la ong, "Khun phi la dei ban kham tyngkai ia la ka bormet bad bor jabieng, bad wat nym leh kumne ioh ka ktah ia ka jingkoit jingkhiah jong phi."

"Ngan leh kumno.........haba ki wan hi, shano ngan beh ia ki ? Lada ngam iakynduh bad ki ha ka por ba ki wan kata ka mut ba ngam kwah kam........"

"I Kpa im shym mut kumta nga tharai," kynrup pat i Kmie, "nga ruh nga la sngewpisa mynsiem shibun ba phi la klet wat ia ka por bam, mynta phi lah ban nym pat sngewthuh ia kata hynrei hadien katto katne phin sa shem ia ka jingktah ia ka met jong phi."

"Dei na kata ka dawba ... ." u kynmaw kyndit noh ba i kpa ruh i don hangta bad u la sangeh kynsan jiang.

"Phi mut ban ong kumno khun?" kylli pat i Kmie da kaba wiat samrkhie artat.

"Nga mut ban ong ba baroh kaba phi iapyni jingmut ki long kiba dei..... . te kaei ka jingai jingmut jong phi halor kane ?"

"Nga mut ban ong ba phi dei ban da buh noh da ka por kumba leh ki Doktor ne kumba leh kiwei..... ..lehse kata kan iarap shibun bad ki briew kiba wan ruh kin ialeh ban kiar na kaba wan kloi ne dier ia ka por ba la buh, da kata ka rukom, phin ioh shibun ka por ban shongthait, ban pule, bad ban bam ha ka por, bad iashongkai bad ki lok ki jor ne kiba ha ing ha sem. Ki ruh ynda ki la tip ia kata ki la nang ban antad ia ka por wankai jong ki."

"Kata kaba dei eh.........wat tang mynta ruh nga shem shitom shibun ban leit iasaid haba ngam shym ioh por thikna bha ban pule ne wad ia ki kyndon kiba iadei bad ki jait kam kiba iapher kawei na kawei pat ....Tharai kaei ka por kaba bit eh mynstep, bad kaei pat ka por kaba bit eh janmiet?"

"Tang mynstep kam la biang?" kylli jingmut i Kmie.

"Em phi Kmie, namar teng teng ym lah biang; ki lah ban don ki kam kiba najngai muluk kiba iawan janmied bad ba ki dei ban leit phai noh mynstep na ka liang ka jingduna pisa ne na kano kano ka daw."

"Ki lah ban don kum kita, tangba tengkhat eh, kum kita, nga pat nga mut ban ong ba tang mynstep ruh ka la biang eh namar lada phi pyrkhat bha, baroh shistep phi la trei, nangta tang shu dep bam pat phi la dei ban leit sha Ing Kashari baroh shisngi, nangto pat ynda phi la wan phai, ha Ing la ap lypa sa ki briew, te hangno phin ioh pynhiar mynsiem shuh?" ong i Kmie.

"Kata ruh kaba sngewdei." ong pat u Pyrkhat.

"Sngewthamula shirukom haba iapoi iakren shaphang kine kiei kiei . ... nga sngew," i Kpa i da wiat artad, "nga sngew kumba ngi la pynsngewkhynnah than ia la u Khun Rangbah uba la wan klang ruh ia ka dkhar ka kliang. Ki ban iohsngew ia ngi...... ngam tip shuh kumno kin ia ong?" Nga sngewba kam dei ba ngin tuklar than shaphang kane, ngin ieh ha phi katba phi sngewbit, khnang ba phin sngewthuh ban san hi ha la ki kjat, ym dei ban shu iapynkohja sah kumne... .....ym dei?" u phai artad sha i men Kmie.

"Sngewdei kein kumba ong ma phi." ong sa i Kmie, "Tangba kan lei ....kane ka long tang ka jingiakren ba ha Ing te nga ngeit kam pynsngew ei ei ia phi mo khun ne phi don jingsngew?"

"Oh em em, ngam don ei ei kaba kum kata, nga ruh nga la myntoi bha na kane, nga sngewbha shibun, ba phi la pynkynmaw ia nga ha ka por kaba biang eh, hynrei te nga la shu trei lymmuh khlem por phim iohi .... haduh ba sha ing i Babu ruh ngam pat shym ioh leit haduh mynta..... I Pa naduh mynno i la bthah ia nga...... da kane ka rukom nga ngeit kan sa ai lad ruh ia nga ba ngan ioh ban leit shane shatai ban pynthymmai jabieng ne pynpyngngad jingmut jingpyrkhat."

"Shisha keiñ khun," kynrup ktien pat i Kmie, "sha ing i Babu te phi la dei ban leit mih noh ha kine ki sngi khlempep namar i la kwah eh ban iakynduh ia phi, phi dei ban leit khnang."

"Nga ruh, nga la sngewbieit bha ba naduh be nga la leit khatduh ha kane ngam shym pat iakynduh ia i...... lehse i lah ban ai jingmut shibun shaphang kane ka kam kaba nga la trei."

"Ka lah ban long," jubab i Kpa. "bad...... ..." Hamar kata ka por katto katne ki briew kiba na nongkyndong ki la iawan bad la pyndkut ia ka jingiakren jong ki baroh. Hadien kata u Pyrkhat u la mih na kamra pdeng ban iakynduh bad ki, u la kylli donakor, "Phi donkam iano ?"

"Ngi kwah ban iashem ia i Bah Pyrkhat te," la kren uwei na ki, u da leh artat kumba trud ia ka kblieh, "ne dei ma phi ?"

U da wiat artat. "Dei ma nga. Hooid...... .. sngewbha ale sha kane ka kamra," u da talam ia ki lyngba ka baranda sha ka kamra. Ynda la poi u la ong lang ia ki, "Sngewbha iashong.........ialade pat u leit sha la ka shuki ha kaba u ju shong, kaba don ruh ka miej kaba shlei da ki kot ain suda. Nangta u la ong pat, "Jarkerg malu mala mo."

"Koit, ym lei lei," la jubab biang ujuh.

"Nangta.........ka kam aiu phi don mo ?"

Baroh ki la iapeit sha uta u rangbah uba la kren naduh mynshwa, nangta u la ong, "Ngi don kawei ka kess jong ine i para arkmie," u da phai artat sha kata, namar ka don hangta.

"Balei mo ?"

"Mynhakane ka Sngi Ïew Langstih, u briew jong ine i para, u kynum hi, u dei uba ju bam ju dih hi. Te ynda u la wan sha ïng u la wat kynroi laiphew ka jait, ngi la sdang ban iapynjem naduh kaba sdang hynrei um koh-nguh.........khatduh u sdang ban ktahkti ia ine i para bad........."

"Kaei ka daw kaba u wad kynroi kumta ?"

"Nyngkong u sdang kynroi ba i leit die hi ia u phan sha Ïew Langstih khlem da iathuh ia u nangta pat u ong, ba un iakhlat noh ha khmat jong ngi ha kata ka miet, hynrei ngi la tem ia u ba un sa leh ia kata haba pangngat, ynda la iapyniakynduh ia ki arliang kur, ngi shu leh mynnong kumta tang ban ioh lad ban pynjem ia u, hynrei u nang leh kyrtong pynban.........hadien hadien lei lei u ong ba um lah ap shuh haduh mynstep ruh bad mar kumta hi u ong ia ine i para ban law noh ia ki sohshkor bad kawei ka sahti ksiar kaba........."

"Mano.........nga mut ban ong ba kita ki sohshkor bad kata ka sati ki dei kiba shna uta u kurim jong phi ?" u phai artat sha ita i briew.

"Ki sohshkor te iathaw lang ha ka jingshisha hynrei ka sahti te ka dei ka sahti ba iapynhiar synjat," jubab ita i briew.

"Kaei kaba jia hadien kata ?"

"Nangta, ynda ine i para ruh i la iapynphai nia ba ia sa ai ha ka por ba u pangngat, u la kiew pynban ka jingbitar bad u la kynrup da ka jubor ban kynjut ia ki sohshkor haba i dang thum ruh ia ine i nahlung.........ynda u la sdang leh kumta te ngi la mehding laiñ bad baroh kiba don hangta kim lah shah shuh, ngi la iapatom ia u sha shakiar ïng bad ngi iashoh ia u ha ban da um lah ieng shuh bad ngi la iapatom pat shabar phalor jong kata ka ïng........."

"Haba kumta u im ne u iap haduh mynta ?"

"Sngewmat u dang im.........la wan shaw da kikur jong u hi ha kata ka miet nangta na phalor."

"Ki kur jong u ki tip ia ka daw jong ka jingiakajia ?"

"Ki la bna hi tharai ba ki sa wan shaw ruh namar ba ka ïng jong ki ruh kam pat da jngai eh na kata ka ïng."

"Don dak mong ei ei ha ki shkor jong phi na kata ka jingkynjut jong u."

"Khyndit khynsoit, tangba ka la tyrkhong," ong ita i briew.

"Balei nga kylli kumta namar lada ym don kano kano ka dak ban pynsabut ba u leh shisha kumta ka long kaba eh ha khmat ka aiñ ban pynkohnguh, nga ngeit phi sngewthuh ia kata." Nangta u da ieng na ka shuki bad leit shajan jong i ban peit ia kata ka shkor. "Hato ngan peit katno ka heh kata ka jingmong?" Ynda u la dep peit u la ong pat. "Nga ngeit phi sngewthuh balei kane ka long kaba donkam, namar ha khmat ka aiñ kam biang tangba phin shu ong ba u la leh kumta lymda la pynsabut ia kata ka jingong da ki sakhi kiba biang, khamtam mynta katba nga lah ban kem na ka jingiathuh jong phi phi iadon tang kiba iashah sha ka liang jong phi bad ym shym don mano.

mano na ka liang jong u. Kaei kaba nga mut ban ong ka long ba une u kynum jong phi uba la pharep ia phi ha kata ka iashoh iadat bad kumta ter ter......u lah ruh ban pharep sa kiwei kiwei de, phim iohi?"

"Haba kumta phi mut ban ong ba kaei kaba ngin iathuh ha khmat ka aiñ kam biang, haba ngi baroh ngin sakhi ia kata kaba u la leh."

"Kata ka long kawei pat, hynrei ha bym don pat kano kano ka dak kaba kham khlaiñ ban pynsabut ia kata ka nia jong phi ka lah ban nym ieng..... ......tangba la katta ruh ngan pyrshang..... mynta phi la sngewhun kumba nga la batai ia phi shaphang kane ka kam?"

"Hooid, ngi la hun bad shaniah ha phi ba phin sngewbha ban pynleh ia kaba donkam baroh," ong uta u hymmen ar kmie......"Ngi la iakren ruh ba ngi la kwah ban pyniakhlad noh bad une u kynum da ka jingmynjur jong ine i para namar ba um long uba ngi da sngewtynnat eh ; u long kum u lambieit baba u la dih kiat te uba lapmiet tang ka kynroi kum u men aiksuit..... ...te lano pat Babu ngin ia wan?"

"Kata, ka bym donkam eh........ wat lada ngin thoh ruh ka biang hi......... ...Shu wan mih hadien shitaiew ei ei.........lehse ha kata ka por te nga la lah ban iathuh kumno ka long."

"Te kata ngin ialeit noh shwa," ki da ia ieng lang baroh....................bad ynda ki la iamih baroh uta u hynmen ar kmie uba mih khatduh eh u la tyrwa pisa ia u kum ka rukom, "Shim kine sanphew tyngka, khnang ba phin ioh ban nang pyntrei kam," u da ai artat.

Hynrei u Pyrkhat um ju pynmlien ia lade ban taneng ia la ka kti sha ka pisa khlem pat da pynpaw shwa da ka kam ha khmat. Kumta u la tai long ruh, bad ha kata ka por u la ong, "Ngam pat donkam pisa ei ei mynta

bad nga tharai kan da iaid shwa kumto bad lada jia ba la donkam ban thied ia kine kitai te ngan sa ong ynda phi la wan pat. Khie ialeit biang."

U ruh um shym kwah ban pynbor hadien ba u la sngewthuh, u la shu ong, "Kata khublei shibun eh ia phi Babu, ngin ialeit shwa mo Babu," ki da iaiaid artat.

U ruh u la shu ong. "To khie, khie ialeit biang."

U Pyrkhat u la slem shiteng kynta ei ei na ka por ba ki ju iabam ryngkat bad ha ka por ba u leit sha Ïng shetja i Kpa i la dep khreh bad sa tang ba in mih leit trei noh, u la kylli. "Phin leit trei noh ne Pa?" Nangta u peit sha la ka baje kti bad ka khyndai shiteng ka la nangiaid.

"Hooid......phi pat phi la iadep kam bad kito ki briew......kiba naei?" kylli i Kpa.

"Sngewmat kiba na Mairang."

"Ka kam aiu ki don?"

"Ka kam iashoh iadat shiïng shisem," u la shu jubab lyngkot.

"Shatei te la sngewthuh hi tang kita ki jait suda," la kynrup ktien i Kpa.

"Kata ngan da leit bam noh shwa ho Pa, ba nga ruh ngan ioh leit pat sa sha Ïng Shari, na ka bynta kane bad kiwei de kiba mymshwa."

"Hooid, hooid khun, khie khie, nga ruh kumne nga la mih artat." Ynda i la dep phong kud bad juti i la kylli pat ia i kmie na khmat Ïngshetja, "Hangno uto u kwai, phi la pynthep ha kato ka tin kwai?"

"Hooid.........phim pat ioh ? kato ka khynnah kam wan ai ha phi ?" i da ieng artat ban peit ioh ka kum kiet ai, " Wa ! naduh hynne nga la phah ai... .....shano kumto kato ka khynnah ?" Ynda i la pynshad bha ia ki khmat shane shatai, i la iohi pynban ba ka dang don hajrong almari buh pliang bad i la ong bad ka rkhie artad, "Wa kane hangne pleng; naduh ha phi la dep bam phim pat ioh kwai ?"

"Yn ioh naei ha bym don ba wan ai," i da wiat artat, katba ka ktien pat ka la saw hain, "Nga la leit artat ho."

"To hooid" ong i Kmie.

"Hooid Pa," ong sa u Pyrkhat.

Ynda u Pyrkhat u la dep khreh nadong shadong bad u la leit kren shwa ia i Kmie na sha Ingshetja, " Mei, nga la leit ho, ong ia ito i kong ba in sa pynkhang bha ia ka kamra jong nga ....mo Mei."

"To khun... ...phi la rah uto u kwai na almari ?"

"Hooid Mei "

"Oh," ong pat i kmie, "ko khun. sa da kynmaw ho ban leit khnang sha ing jong i Babu."

"Hooid Mei, nga la buh lupa ha ka kot thoh jingkynmaw jong nga ruh."

I Kmie u Pyrkhat i la kynkhrad ka trei kam namar ba sa tang shiphang ki khun kiba leit skul ha skul kynthei (K. J. P Girls' High School) kin sa wan wad sha, bad kumjuh ruh kiba leit ha Mawkhar Christian High School. Katba u Pyrkhat pat tang shu poi ha Ing Shari u la leit beit beit sha uwei u Phdar tymmen uba ju iarap ia u ban iapyrkhat lang ia kata ka kam bad bun kiwei de. Hadien

bun kyntа ba u la iathoh iatar bad u da kaba iakhyllie artad ia ki kot Aiñ kiba don ha khmat jong ki, u Pyrkhat u la sngewhun jrut bad u la mih shabar ban iakynduh sa ia kiwei pat ki kynhun kiba u la shimti ban iasaid kiba la buh tarik ha kata hi ka sngi. Kaba kham pynphuhmat ia u ha kata ka sngi ka long ba u la lah ban pynksan wat ia kata ka kam shahtuh dieng na lyngkha kaba u la iasaid na ka liang jong ki nongshahtuh.

Da kata ka jingsngewkmen kaba la pynpalei ia ka jingmut jingpyrkhat jong u baroh shisngi u la buh jingmut ruh ban sa leit sha ïng ka Bakor hadien ba u la wan phai na ïng i Babu.

Shwa ban dap sawshiteng janmied, uwei na ki parariewsaid samla u la wan rung hapoh kata ka kamra kaba u dang iadihsha bad uta u tymmen riewsaid uba la iarap ia u, bad u la ong kynsan, "Khublei, khublei, phi la pynkhynñiuh ia ka Kashari baroh kawei da ka jingjop ba donburom jong phi."

"Phin ong kumta, na ka bynta kata nga hap ban ai sha noh ia phi,.. ..... shong seh sngewbha........." Ynda u la shong, "Nangta kumno shisha kato ka kam ia pyniapbriew ha Umsaw kaba phi shim ma phi, lano phin iasaid ?"

"Ha katai kawei pat ka Sngi baar."

"Sngewmat kumno ?"

"Te, kaba jwat phi."

"Balei ki trai u nongiap kim lah ban pynsabut ei ei..... ...kaei ka kyntien na ki pulit pat ?"

"Kato ruh kaba ngin dang hap iakhmih, kumno kan long, ngam tip shuh."

"Ym lah ban ioh sabut ei ei na kito ki briew kiba ki la kem ?"

"Em, namar ba kato ka ing die kiad ruh ka ong ba kam tip ei ei ba ka jingiashoh ka long sha lynti kaba la kham pajih ruh na kata ka jaka.. .... shano phi ..—... ynda ki la tip lei ka ban ngat ha la ka met wat kiba iohi ruh ki len, sa katno tam lei lei kane ka riew kynthei kan leit nud ban phla."

"Kiwei pat ki ong kumno ?"

"Kita ruh kumjuh hi ....ki ong te ki ong kein ba ki iadih lang, ki iamih lang, hynrei tang poi ha surok ki la iakhlad la ka lad ka lad bad kim iatip shuh jia aiu hadien . .. hynrei kata kam pat kut shisien ba la kem dei ban don kano kano, kata ka long ka rukom.........ngan sa wan sha ing ban iasyllok bad phi shaphang kiwei pat kiba dang thymmai . .....mo," u da ieng artat naba shong bad ktah artat ia ka met u Pyrkhat.

"Sa wan seh, tangba wat leit wan mynstep namar ba nga la tikna ba ngan nym ioh lad ban ia kren ei ei bad phi... .....wat lada ym don ba wan ruh nga hap ban pule pat shwa banleit,... .....phim ju leh kumta ?"

"Kata ka long ka bymbit ieh.........to tangba phi la ai jingmut kumta ruh ka biang hi.. .. .. te janmlet pat katno baje phin don ing ?"

"Hapoh ka phra baje ei ei."

"Te, to kata ho.........ngin sa nang iakynduh."

Ym slem shuh hadien ba u la iadep kam bad uta u tymmen ba u Pyrkhat ruh u la mih na Ing Shari bad hamar ba u la poi ha surokbah, ban ap taksi kynsan kynsan u la iohi ia uwei u Nonghikai Economics uba la khawoit kti lupa na shillang surok. U tang shu iakynduh u la kylli, "Kumno phi long...... ..phi don shane mynta ?"

"Hangne teh Babu."

"Phi la trei baroh ne kumne ?"

"Nga dang shu sdang."

"Kumno phi shem ?"

"Shu bit hi, kawei ruh bym pat da iakynduh eh ia ki kam kiba kyllaiñ"

"Katno tylli kiba phi la pynksan naduh ba phi sdang ?"

"Baroh imat."

"Phi iadei bha,.........kata kaba sngewtynnad du."

"Nangne shano phin leit Babu ?"

"Nga mut ban leit pynpyngngad noh sha Polo."

"Mano ba ialeh mynta ?"

"Ka Eighty Second bad ka R. A. F......... ia ialeit...... phin duh kum mynta te phin nym iohi shuh lano lano ruh."

"Shisha keiñ, tangba kane ka lynruh lynram pat ngan buh shano ?"

"Wat khuslai ...nangne ngin ialeit shwa sha pyrshah Kelvin bad ngan sa phah buh ma nga .... long em ban leh kumta ?"

"Long hi tangba ngan da hap ban song bha shwa ba ngan phah buh ioh ki sakma, namar ki don ki kot ki sla kiba donkam bha, nga tharai kim lei lei mo Babu ?"

"Ym lei lei te, u trai dukan u dei u lok jong nga," uba don ka almari kaba kyrpang ha ka jaka ba um ju shong."

"Ym la slem eh katba ngin da iadih Sha ?"

"Slem lei....... ngin sa iashim da ka taksi baroh keiñ, wat khuslai ngan sa siew ma nga." u da danda artat.

"Ia kata ngam ong."

Kumta ki la iaiaid pynstet haduh ban da poi ha pyrshah Kelvin... . ...nangta pat sha Polo.

Tang shu wai ki la mareh pynsted haduh ba kin da poi ha pyrshah Kelvin nangta pat da ka taksi haduh Motphran ha kaba u'a u Nonghikai u la dei ban hiar noh. U Pyrkhat, namar ba la kham dum, u la leit beit da kata hi ka taksi shaduh ïng i Babu kumba u la buh jingmut baroh shi katta.

Katto katne por hadien kata u la poi ha ïng i Babu hynrei namar ba um shym ai ktien ei ei, im shym ar lupa .. ... i ruh i la leitkai sha Polo. Kumta u Pyrkhat u hap ban ap shipor. Ym shym slem hadien kata ba i Babu ruh i la wan poi bad da kaba kmen i la rung ha kamrapdeng ban iakhublei bad u Pyrkhat. U Pyrkhat da kaba ieng joit na ka shuki u la ong, "Babu, phi la poi ?"

"Wa i Pyrkhat, phi la ap slem ne kumne ?"

"La bit hi," iarap jubab i menkmie i Babu.

"Nangta, nangta pat.........shong ... .. shong seh, nangta kumno ? i Mei ? ...i Pa i leit trei ?"

"Hooid Babu...... Phi pat phi wan skul hynne ?"

"Hooid nga wan."

"Phi te phi iabunkam bha mo, Babu ?"

"Kumto hi, mynta lei lei, ka skul ruh ka la nang kham heh, ki khynnah ruh ki la nang kham bun, phi la sngewthuh.........tangba ban iapyrshang bad ka jong phi

lehse ngam pat nud ban ong ba nga kham bun ma nga.........ne kumno ?"

Ka ktien sngewsynei kaba ki ju sngew shaphang jong ngi ka long kumta borabor.........hynrei kaei pat ka jingpyrkhat shaphang jong ngi.........ym don; tangba ynnai iakren than shaphang kata ioh paw bieit pynban ne kumno phi ong ?"

"Shisha keiñ Babu, haba shu peit te imat ym idon jingpyrkhat ei ei ruh ia ki Nonghikai nalor ba ki la theh lut bad bormet, bad bor jabieng bad bor mynsiem ban saiñdur ia ka longbriew manbriew........ ha kaba ka lawei jong ka Ri bad ka jaitbynriew ka shong tylli ha ki, ynda shu sngap ha ki por ba ki pynlong ia ki jingialang te sngew kumba kin kyntiew ha khlieh ia ki bapli, hynrei ki kam pat........ kumjuh shi kumjuh."

"Ba kumta keiñ ba nga sa ong, ka kut tang ha ka pynkiewskong katba ka pla pat ka nang synjab.. .. .. Don ruh kiba ong, ka kam te kaba idenburom sat, kata ka long kaba shisha hynrei kumno ngi lah ban pyndonburom ia lade haba ka khmat pat ka nang tyrkhong, ki jaiñ kiba jot bad kumta ter ter kumba phi iohi, mynta kumno phin sngew haba phi iohi ka ïng jong ngi bad ki khun ki kti jong nga haba ki long ha kane ka rukom, shu iapyrshangkai tang bad ka jong phi khlem da iakren ia kiwei pat........ Hato kane kam ktah ia phi bad ia kiwei haba kiei kiei ki kham bha ki jong ki khynnah skul jong nga ban ia ki jong nga, kumno kin sngew ?....... La dei keiñ ba ha ki jingialang ha skul ne habar ki briew ki ju ong ba ki long ne ki dei ki budlum jong ka Ri bad ka jaitbynriew namar ba ki Nonghikai ki long baroh ki baduk, na ka jingsiew ka bym iaryngkat kyrdan shuh badno badno ruh. La kop bi keiñ ba ka pyrthei kaba peit shin bha sha ki nonghikai ka iohi lut ia ki shyiengbudlum bad ki rengngab kiba mih shabar na ka daw jong ka jingbymlah ban thied ia ka bam ka dih kaba biang kat ban pyndep pat ia ka duna kaba u la seibor baroh baroh shisngi."

"Phi la kren ia kaba dei eh.........hynrei ban khampyndap ia kata, phi ia ioh pat na kaba phi shim khynnah khreh kot."

"Ñiuma, kata ruh ka kham iarap shisha... .....hynrei ryngkat bad ka jingsngewpyrshah kaba jur."

"Kaei kata, Babu ?"

"Ngam da sngewdei eh ban leh ia kane, namar da kaba ngi pynmlien ia ki khynnah ba kin wan ne leit khreh kot ngi pyniap noh ia ka jingsngewkitkhlieh jong ki ia la ka kamram kaba ki dei ban leh.........Bunsien ki khynnah kiba leit khreh kot ki kham luiñ ban ia kiwei pat. Balei nga ong kumta namar ki la shaniah ia la ki kam jong ki ba ki Nonghikai, khlem pynshitom ei ei shuh na lade pat. Kumta, kata hi ka pyniap noh ia ka jingpynlut por, bad ka jingtreishitom kaba da lade kaba ki dei ban ioh katto katne la ym baroh ka nongrim ia kaei kaba ki la dep... . ...ka jingleh i Kpa jong phi ka long kaba dei eh . ... phi nud ban ong ba lada phi la leit khreh kot.........ngam mut ban ong ba phin nym pass hynrei phim da don nongrim eh katba phi don mynta da ka ka jingtrei shitom jong phi hi."

"Ka dei...........hynrei ka long artat la ki jaitbriew jaitbriew bad ngam shym shem du kat kiba mih na ka kti jong phi kin long ki bym shym longbriew............ym dei ba nga pynroh ia phi........"

"Hynrei ym baroh...........ia ka passed te ki passed hynrei lah leh aiu haba iapyrshang bad kiwei kiba da ieit bad trei shitom bad kiba da ioh nongrim na lade, ngam iohi du ba kin ia sule kam ei ei mynta."

U Pyrkhat u la shu sngap jlang kum uba la pyrkhat jylliew shaphang kaba ki la iakren baroh.

Nangta i Babu i la sdang ban ialam noh sa sha kawei pat ka phang jingiakren, "Te...........kumno ka kam ka jam mynta............phi ioh kam bha ?"

"Shubit hi phi Babu, tangba dang sdang eh imat ki briew ruh kim pat da ithuh bha."

"Kam pher.........suki suki ynda ki la ithuh phin nym lah shuh tang ban trei ruh."

"Tip keiñ, Babu."

"Wa...........ka ju long kumta shisha.......te mynta phi la sngewthuh katno ka long kaba khia ba phin da la kham parum pareh lei lei iasbai te ngam tip shuh, kumno phin leh ?"

"Ngam da khuslai thàn shaphang kata namar nga la pyrkhat lupa shaphang ialade naduh mynta."

"Ngam sngewthuh phi mut kumno haba phi ong kumta ?"

"Nga mut ban ong ba nga la jied ia ka nongsumar ing ruh kaba lah ban iarap bha ia nga bad ia ki khun jong nga...........nga ngeit ba kata kan ailad shibun eh ia nga ba nga lah ban pyndep lut ia ki kam khlem pyn-wit..........."

"Nga lah ban tip iano phi mut ?" u da leh kum bym pat tip ei ei ruh.

"Nga nang tharai ba phi la tip."

"Ngam tip nano phi tharai ?"

"Na i Mei ne i Pa keiñ."

"Ngam kynmaw ba ki la ialap ei ei shaphang kata ne tip...........ngam lah bat shuh lehse, namar ba la bun eh ki jingiakren shaphang ka jingpule bad ka kam kaba phi trei, kumta ngam kynmaw shuh...........nga lah ban tip ? Nga mut......phim sngewbha ban pynkynmaw ia nga?"

"Nga mut la i Bakor, te."

"Oh !......Oh !......Oh !......nga la kynmaw.........."

"Nga ngeit phi ithuh."

"Wa, ym ithuh balei............te ki kmie ki kpa jong baroh ar ki la iamynjur............?"

"Hooid, Babu."

"Mynshwa".........u sangeh shiphang, "mynshwa nga sngew kumba phi la ju leit kai sha ïng ka Aiti ym dei ? ne bakla ma nga ?"

"Hooid, Babu".........u la jan jnang, "phi ithuh......... ne phi ju ialeit iawan bha bad ki.........nga mut ha ïng jong ki ?"

"Wa borabor hi keiñ.........te balei pat.........kim ia-sngewbha ha ïng ne balei ?"

"Kim da katta katta eh.........tangba ki shu don hi ki jingkren shane shatai khamtam na ka liang i San Heh ha kaba i ong ba lada ngan leit hangto, te ngan sa hap ban durut trei shitom bad mied bad sngi, bad ngan nym ioh shuh wat tang ban iakynduh ia ki briew kiba wan ai kam ruh."

"Phin ong kumta .... ita i San Heh jong phi i long iba la shong skul ? ....wat sngew ei ei ba nga kylli kumta, ka daw ka long ba i kren kum i bym pat shong skul keiñ."

"Phi mut kumno, Babu ?"

"Nga mut ban ong ba ia thew pylla lupa kumta ia ... kai bapli te ngam sngewdei keiñ, ka briew alu kata ka ... nym ailad ia u kurim jong ka ban iakren ne iakyn-duh bad ki briew kiba wan aikam ia phi.........bad ka

kam mrad sla kaba hap ban trei naduh dang štep haduh ban da miet..........ka ruh ka dei kaba la nang la stad."

"Tip seh............"

"Wat sngew ei ei ho Pyrkhat, ngam mut ban pynbakla lynti ia phi na kaei kaba phi la thmu............khamtam haba ki arliang kur baroh ar ki la iamir ha kawei ka jingmut; nga shu sngewlem ia ka bapli, nalor ba ki long kiba kham duk............nga sheptieng ba ioh phi kiar hi namar ba phi ibeiñ ia kata, bad lada ka long kumta............nga sngew kumban ong ba kam long kaba dei, tangba nga ngeit kam dei lehse na kata ka daw, ka lah ban don la ka jong pat ka daw kaba ngam dei ban tip."

"Ym don ei ei kaba kum kata," u da pynbiar mynsiem jur artat.........imat ka don ei ei hangta tangba um nud ban phla. "Kato ka por ka long lehse kaba ngam pat poi pyrkhat ne pyrkhat rangbah kumba nga pyrkhat mynta.........hynrei ym don ei ei kaba pher na kata katba nga la sngewthuh haduh mynta."

"Ym dei ruh namar ba phi la pyrkhat lupa ban suk ban saiñ lashai lashisngi bad kham aram ruh ha ka trei ka ktah."

"Em....................ngam mut ruh kumta."

"Kumba phi tip ba u briew um lah ban kiar na ki jingeh kiba u dei ban iakynduh ha ka jingim jong u wat lada u don kyrhai ka spah ka hajar ruh.........namar kata baroh ka shong ha ka jingpyniaid ba stad jong U Nongthaw......Ngim lah ban iohi hynrei u don ka lad ban pyntngen ia ngi............ngi lah ruh ban kmen, hynrei wat ha kata ka por ruh u lah ban pyniam ia ngi lada ngi klet ia ki jingleh bha jong u, bad kumta ter ter."

"Kata ka lah ban jia wat haba u briew ne ka briew ki long kiba trei shitom bad kiba kamai ia ka hok?"

"Haba ka mon ban wan ym don phud ne pyrton kiba lah ban khang ia kata, bad haba ki jingkyrkhu jong u pat ki dei ban wan, ym don lhuh ne kharai, ym don lawbah, ym don lumbah bad ym don jingat phyllung kiba lah ban khang ia ka."

"Kata kaba dei............tangba kata ka dei ban laiaid ryngkat bad ka jingtrei minot."

"Ia kata mano bym tip, wat u bieit u them ruh u tip hynrei kaei kaba nga mut ban ong ka long ioh ba ka jingpyrkhat jong ngi ka lah ban nym iadei bad ka jingpyniaid Uba na jrong............kam eh ba phin sngewthuh ia kata nga tharai."

"Nga sngewthuh, hoold."

"Ngan kitbok kitrwiang ba ka jingthmu jong phi kan iadei bad ka jingpyniaid jong Uba najrong kumba nga la ong. Uei u bym pyrkhat na ka bynta ka lawei la jong, u ei u bym kwah ban suk, uei u bym angnud ban manbha ha kane ka pyrthei............satang ki bym don shuh ka jingtipbriew kaba paka ne la tap ia kane ka pyrthei ne kumno phi ong ?"

"Kaba dei."

"Haba kumta lano phin iapyndep ?"

"Ngam pat nang ong, ia mynta hi namar na ka liang kynthei kim pat pynkyrkieh."

"Kumno kumta ka lah ban long, phi mut ban ong ba lada kim pat kloi sa san snem ruh phin hap ban ap ?"

"Em.........em ngam mut kumta, nga mut sa tang katto katne bnai............"

"Phim pat iapynbeit ktien ruh ?"

"Em............, hynrei ka jingiasngewthuh jingmut shaphang kata ka la don lupa hapdeng jong ngi."

"Kata kam biang ho............tang ka jingiasngewthuh jingmut jong ki kam lah ban wallam shano shano, ne phi ong kumno."

"Ngam tharai ba kan lei lei kat kum ka jingsngewthuh jong nga, namar nga sngewthuh da kumwei pat."

"Kata ruh ka dei............nga ruh nga shu ong, ioh ka long da kumwei pat. Lada phi la iapyrkhat te phi la dei ban iapynbeit tang ban shu iatehktien noh shwa khnang ban biang ka kam ka jam, ngan kitbok kitrwiang ba phin iapoi parum pareh ryngkat bad ki jingmanbha baroh."

"Khublei shibun Babu.........nga la sngew ia phi kum uwei na kiba ha ïng. Tharai ha ka sngi iatehktien te sa pyllait por khnang keiñ Babu."

"Tip seh............phi la iabun hi em, ban lei ban leit pyniabun khlieh than, tang ki kñi bad kiba ha ïng te ym la biang ?"

"Kita ki long kiwei pat hynrei ma phi phi long kham kyrpang na kita, i Mei ruh i la bthah lupa ia kata namar ba i Pa lehse im pat ju da nang eh ia kane ka kam."

"Te mano heit ba nang, nga ruh hangno ngan ioh jingtbit ha kane ka kam, tang ha ka sngi iateh la jong hi kaba i Kpa jong phi ruh i la mad teng............to to ngan sa pyllait por khnang, la katta ruh."

"Kata, ngan shu leit noh shwa phi Babu, ba la mied,"

"Wa, balei kumta......ngin da iabam ja syndon em ?" Nangta i la pyrta ia i Kmie ki khun, "Ko Kmie ka thei............phin ai ja noh em ia ngi ?" u da rkhie artat.

"Hooid keiñ.........sa shiphang ho, ynda la dep shwa kine ki puria dap shang."

"Em em, phi Babu 'jia ynda iabam ja eh te la nangmied nangmied shibit, la biang hi katto ngi la iadih sha mynhynne."

"Biang shano phi, yn iabam aiu heit, namar naduh ba phi leit pule shabar-ri ngam pat ju kynmaw ba ngin ioh kum kane ka lad ban iashongkai............ngin iashongkai sahuh mynta keiñ, namar lashai lei lei ynda phi la bunkam bad la ka ing ka sem bad ki khun ki kti, te shano pat, la kham shitom keiñ."

"Balei.........ka teh katta katta Babu ?"

"Phin da la mad phin sa shem,.........teng teng ha ka por ba nga dang samla nga ju kynmaw ba ba ka tlang katno katno ruh ngam ju iohi thah, bad haba ki lok ki ialap shaphang u thah, nga shu sngap namar ba sngewlehraiñ.........nga tharai phi ruh phi mad ia kata."

"Ban da ioh lad te ka long keiñ hynrei i Pa jong ngi haduh mynta ruh im ju aili ba ngin leh kumta."

"Kata kaba dei eh, lada phi la long lupa uba ju pynmlien ba kata ka rukom, phin shem ba ka met ruh ka kham sting bad khiah krat."

Hamar kata ka por i kmie ki khun i Babu ynda 'i la dep pynbiang nadong shadong i la khot lang ia ki.

"Ale keiñ Kpa........ Pyrkhat........wat sngew ei ei ho ba nga la kum pynap slem ia phi."

"Phi ba la pynshitom ialade."

"Shitom aiu phi.........ka kam jong ngi te kumne hi te."

Hadien kata ynda u la dep bam kwai kumba ar kyntien ei ei u la ai khublei shibun eh ia i Babu, ia i Kmie-ki khun jong i Babu bad ia baroh shwa ba u mih.

Bynta : 12

Hamar u nai Nohprah jong kata hi ka snem, u Pyrkhat u la iapynbeit bad la ki kmie ki kpa, ki kñi bad kiba iadon jingiadei baroh ban iapyndep noh shwa kaba iateh ktien hadien ba u la ioh ia ka jingmynjur jong ki. Ka jingthmu jong u bad kiba ha ïng jong u baroh ka long ba kin ioh ka por kaba kham 'kylluid ban pynkhreh ia ka sngi pynhiar synjat kaba ki la mang ba kan long pat ha u Kylla Lyngkot, kaba long imat kaba kiba ha ïng ha sem jong ka Bakor ruh ki la iakubur, namar ba kin pyndep ia kata ka kam ha ka por kaba rang kaba rkhiang, khnang ba ki lok ki jor najan najngai kin nym shitom.

Ynda ki la iakubur kumta, u Pyrkhat u la leit ai ktien sha ïng ka Bakor. Ka sngi ha kaba ki la iamynjur lang ka long ha ka sngi Saitjaiñ ka taiew kaba nyngkong eh jong u nai Kylla Lyngkot jong kawei pat ka snem.

Hadien kata i Kmie bad i Kpa u Pyrkhat ki la sdang ban iakynmaw ia ki kñi kur kiba kham iajan bad jngai nalor ki kñi trai la jong, nangta ia kiwei ki ar de. Nalor nangta u la leit iawer katto katne ki paralok khlem da leh klet ruh ia i Babu iba u la phawer la kham slem ba kin ialeit synran pynshngaiñ lem ha kata ka janmied.

Ynda la dap ka por ba ki la iabuh, kata ha ka por hynriew baje janmied baroh, kiba dei ban leit ki la iapoi lut lait noh sa tang iwei na ki kñi kur jan ibym da khlaiñ bha ha kita ki hat i la phah shem ba in nym lah ban leit.

Ym shym slem hadien ba ki la iapynlong jingdwai shwa ba kin iamih da uwei na ki Tymmen Basan Balang Mawkhar, ba ki la iamih lang prim. Namar ba kam shym da pajih than na ka jaka ba u Pyrkhat u shong, ha Laban ha ïng ba sah ka Bakor, ki la shu iaiaid da ka kjat.

Naduh ba ki mih na ïng, tang ka rkhie ka kmensuda, Ryngkat bad ka khana biria artat la artat lyntihaduh ba kin da iapoi. Ki tang shu poi ha phalor, i Kñi Rangbah eh jong ka Bakor iba la ap lupa hangta i la leit tan, ia ki bad i da iakynjut kti nyngkong eh ia i Kñi Rangbah u Pyrkhat, hadien kata ia i Kpa hangta sa ia kiwei ter ter. Khyndiat por hadien kata ki la iarung ha ïng hapoh ka jingialam jong ita i Kñi ka Bakor. Ynda ki la iarung ki shem ba baroh kiba ha ïng jong ka Bakor, ki synran ban pynshngaiñ lem ia ka, ki kñi bad arngut ki Tymmen Basan na Laban ruh ki la iadon lang hangta.

Shwa ban sdang ia kata ka kam kaba don hakhmat jong ki iwei na ki Tymmen Basan Rangbah na Laban i la ieng bad ong, "Nga sngewbha ban ieng hangne ha khmat jong phi baroh, da kaba ainguh shibun eh ia U Blei ba U la wallam lang ia ngi hangne ki arliang kur ban pyndep ia kane ka kam kaba khraw bad kaba kyntang. Kum u nongmihkhmat jong ka Balang ha kaba kane ka samla ruh ka long ka dkhot jong ka, nga wan ban iakmen lem bad phi ki arliang kur kiba don kane ka kam kaba khia ha khmat jong phi. Ngam don shibun ka por ban kren, bad kam dei hi ruh ka por ba ngin iakren ei ei ha kaba kum kane ka jaka ne ka por, lait tang ban ong ba kum ki khun ka Balang phi la leh kaba dei, kata ha kaba phi la lah ban ri ia ka burom jong phi shimet, ia ki kmie ki kpa, ki kñi, ka kur ka jait, ka shnong ka thaw bad ia U Blei khamtam. Kumta shwa ba ngin iapoi sha ka jingiapynbeit ia kiei kiei baroh ha ine i por iba khyndiat ngan khot shwa ia iwei i Tymmen Basan ban buh ia ka por ha ka jingpyniaid bastad jong U Blei khnang ba baroh kaba ngi pyndep kan long kat kum ka mon jong U."

Hadien ka jingdwai jong i ki arliang kñi ki sdang sa ka iatai iathir la ki don ne em ka jingiadei kat ban nym lah ban pyndep ia kata ka kam ha ka janmied. Hadien bun kynta ba ki la iathir bad pynshai bym don kano kano ka jingiawoh iathaiñ u Pyrkhat u la pyndeng ia ka sati synjat ha ka kti ka Bakor da ka jingbthah jong iwei na ki Tymmen Basan Balang Laban. Nangta ita hi i Tym-

men Basah i la khot pat ia i Tymmen Basan na Mawkhar iba la wan iasynran ia u Pyrkhat, ban sneng ban kraw khyndiat. Kumta i la ieng ban ong, "Nga ruh ngam don ei ei ban kren shibun ha kane ka por, hynrei kaei kaba nga kwah ban shon eh ha ka jingmut jong phi ki trai kam khamtam ka long ba naduh kane ka por ka jingiadei jong phi la phi la sngewthuh ka long kaba iakhamjan ban ia kaba mynno mynno, pynban phi dei pat ban kynmaw ba phim dei ban iajan than. Balei nga ong kumta ? Ka daw ka long namar ba phi dang dei ban ri sotti ialade haduh kata ka sngi bad phim dei ban pynbakla ia kane. Ka iaid ka ieng ka dei ban long kaba adkar bha namar shisien ba phi pynbakla ia kata, ka jinglehraiñ kan nym long tang ka jong phi shimet, hynrei ia ki kmie ki kpa, ka jait ka kynja, ki long-kñi bad ia ngi lang baroh kiba iadon ne iashim bynta ha kane ka sngi. Nga kyntu namarkata ba phin bat pyrkhing bha ia kane ka kam kaba kyntang shisha. Da kaba leh kumta, ka sngi iakyntiewkurim jong phi kan long kaba ishongkun shisha........."

U Pyrkhat bad ka Bakor ki la shu iasngap dà ka jingsngewkhia baroh katba i dang kren.

Kaba bud nangta ka long ba i Tymmen Basan iba ialam ia kata ka kam i la pynwai ia kata ka kam da ka jingkyrkhu pynwai. Ynda la dep nadong shadong kiba iadon hangta baroh ki la iakhublei ia kita ki arngut ki samla ryngkat ki jingkyrkhu kyrdoh.

Khatduh shwa ba kin iapra i Kmie bad i Kpa ka Bakor ki la kyrpad ia ki baroh ba kin da iabam iadih shwa namar ba ki là iapynkhreh lupa. Ym slem shuh hadien ba ki la iadep iabam iasa ba baroh ki la iawan phai noh sha la ïng.

Ki shalyntem ka por ki tyllun khlem sangeh, ba ym pat lap ba sngewthuh sngewthaw bha, ka por ban iapynhiar synjat ki long sa tang artaiew ei ei. Ki nongwan nongleit ki lok ki jor jong ki ki la iarung iamih khlem kut trai

ki nongpynriam ïng riam sem ha ïng jong ki ki la iabunkam man la ka mied. Ki samla kiba iathaw dara thaw khilon bad kiwei ki la iatalat la ki kam ki kam kiba la pynshet halor jong ki......

Ka Bakor ryngkat bad ki kmienah kmiesan ka la leit iathew sapti bad ban bishar bniah shwa ba ka nongsnh kan pynkut ia kaba sah. Katba u Pyrkhat pat u la iabunkam bad la i Kmie ban leit phah pyndep noh ia ka sati kaba u dei ban pyndeng ha kata ka sngi ha Ïngmane.

Sa tang shi hat shwa ban poi kata ka sngi kaba khraw jong ki u Pyrkhat u la leitkai khatduh sha ïng ka Bakor ryngkat bad i Kpa ban ia pynbeit ne bthah ia ki katto katne ki kam kiba ki dei ban leh ha kato ka sngi kat kum ki por ba ki la iapynbeit lait noh ia ki katto katne kiba ju tip lyngba ki kñi jong ka hi.

Baroh arliang kuŕ ki la iamynjur lang ruh ba i Pastor na Mawkhar iba dang shu dep pynskhem Pastor shen in pyndep ia ka ban pyniathoh ia ki.

Baroh artylli ki dong ki la sdang shongshit da ka jingialeit iawan ki briew parum pareh, ki kha ki man, ki lok ki jor, kiba ha ïng ha sem bad ki marjan marpa baroh. Ha kata ka sngi ka step ba tap lyoh malu mala ka la jan pynartatien ia ki hynrei hadien ba ki la iadep bam jastep pat, ka sahitbneng ka sdang ban shat rongksiar ha ka Mariang ban iakmen lem bad kine ki khun samla khiathew ki briew.

Ym slem hadien ba u Pyrkhat u la dep taw sa shikyntien arkyntien ka ja ka doh kaba la wanpoi na ïng ka Bakor, ba u sdang pat ban khreh ban khrum ioh lap ba poi sa ka por ba kin iamih.

Ynda ki Rangbah Balang, ki Tymmen Basan, ki la iapoi lut khrui i Kpa u Pyrkhat i la pynkyrkieh ia kiba dei ban ialeit on ba kin iarung lang shwa ha kamra pdeng ba kin ioh iapynlong jingdwai shwa ba kin iamih. Khyndiat por hadien kata u Pyrkhat mar ia dep dihsha u la mih sha-

bar ryngkat bad ki nongshong synran ban iashondur, bad ban iakhublei ia ki meinah meisan, ki shnong ki thaw kiba dei ban iadon ha ïng bad khatduh shwa ba un mih u la piam ia i Kmie na ka ryndang ban doh ban dait ryngkat bad ki ummat ba ki ngab jong u. Hadien kata u la pyneh ia la ka dohnud triang da kaba u phai noh sha kiwei pat kiba ha ïng ban iakhublei.

Hamar ba dap shibaje duna shipawa, i Kñi Rangbah u Pyrkhat iba la kieng lupa la ka pla kwai ban iasong kylliang ia ki nongwantan ha lynti i la pynkyrkieh ia baroh kiba dei ban ialeit synran ba kin iamih noh sha surok. Wat la i la leh kumta ruh pynban lynghai shi lynghai ki iatawiar, ki iaswait haduh ban da jan dap sha ka shibaje shipawa.

Ki arliang surok ki la khapngiah da ki nongkwah peit kai ia u Pyrkhat, ki kmie ki iehnoh ia la ki ïngshet-ja ki da`rah ia la ki khunrit ban mih phyllaw bad katba ki dang iakhmih bad bishar ia u Pyrkhat, kiwei ki dang ia iapmat ia ki thohphewiong ha ki ngap jong ki, ki khynnah na ki phyllaw ïng ki iehnoh ia la ki jingialehkai bad ki iaprong na ki diengkper 'wat klet ia nga' ban bishar-tamsa ia uta u paidpah khlem jingmut, ki kynton kper ki la shlei da ki khynraw tapkhmut b d ka lapasiaw katba ki dang iabishar ym eh ia u Pyrkhat hynrei ia ki synran jong u, ki nongleit nongwan ki ia iasahngeh shiphang ban iapeit khyndit lem ia kata ka kynhun bad ia kita ki rangsotti katba ki dang iaid lait na kata ka lynti. Ki kali ha surok Mawkhar ki la hap ban iasangeh teng teng ban ailad ia kata ka kynhun ban iaid kylluid mynsiem, kawei ruh ba ki nongshong shnong bad ki nongiew nonghat kin ioh ia lorni lem khyndiat haba ryngkat kum kata ka kabu. Don ruh napdeng ki thei samla pule kiba la iakynduh ryngkhat hapdeng ba ki dangiabunnia bha khlem poi pyrkhat, ki la iarieh sha kyndong ki dukan ki da iasawkyrang shkor laiñ, la katta ruh shiphang ki ia en jar ban iabishar lem katto katne haba dang ioh kum kata ka lad. Ha Motphran ruh shiphang ka la pynwit ia ka leit ka wan jong ki briew bad ki kali. Don ruh

napdeng kiba la iaieng peitkai kiba la iatuklar pynlap. miet kai ia ka por, ha kaba ki la shu pynkut jyndat pat tang ha ka jingtharai suda.

San minit shwa ban dap arbaje, u Pyrkhat bad ka kynhun jong u ki la iapoi ha Ïngmane, bad ha ka por arbaje tam khyndiat minit pat ka Bakor bad ki kynhun jong ka ki la iapoi ha Ïngmane.

Ka jingpyndep ia ka jingiathoh kam shym shimpor than eh ha kaba u paidnongap jngohkai ruh um pat sngewthuh btai ba ka kam ka la dep. Ynda baroh kiba ia-wan sha kata ka kam ki la iatuid lut sha ïng ka Bakor ban iadih iabam, ki samla ka dong Laban ki la iabunkam ban iatalat lem katba shah ka kam lait noh kiwei pat kiba ki la aiti kyrpang ia ki kam kiba kham khia.

Hadien ba u paidbah babun u la ialeit sha la ki ïng ki sem ki samla kynthei bad shynrang pat ki nangialum ialang bad ia ap kyrpang ruh ban iohsngew ia ki sur jing-tem jingput da ka kynhun ki samla ba pawnam ka dong Jaiaw kaba dang shu poi shen hangta ryngkat bad ka tem ka put shikali smam.

Ym slem hadien ba ki la dep iadihsha ki la sdang ban iapynbeit ksai ban ioh tem noh shwa kawei ar ban pynbyrngia ia ùta u paidbah. Khyndiat kynta hadien kata kiba ha ïng ka Bakor ki la iawer bamja noh shwa ba kin ioh iasdang sa da kiwei pat ki sur kiba sngewthiang. Katba ki samla ki dang iashongshit sha kata ka kamra iatem iaput, i Kmie bad i Kpa ka Bakor bad i Kpa u Pyrkhat ki dangiashongkai byrngia, bad iakhublei ruh khlem sangeh ia ki ban ialeit phai noh sha la ïng, tat haduh ba i ruh in da dei ka por leit phai.

Hadien ba ki tamasa bad ki jingialehkmen leh sngew-bha ki la wai ka pyrthei jong ki ruh ka sdang ban palei jai. Ki arliang kur ki sdang sa ka ialeit iawan haba kylluid kti kylluid kjat na ka por haba ki pyntip ne wat haba kim shym pyntip ruh.

.Nalor kine u Marbud, u paratrai jong u Pyrkhat uba bud ryngkhi, u la kam trai syndon ia ka kamra kaba u Pyrkhat u ju pyndonkam baroh shikatta, hadien ba u Pyrkhat u la leit lum lut ia ki tiar ki tar, ki kot ki sla kiba u la thied da la ka kamai na ka bynta ka jingdon-kam la jong hi.

Hadien ba u la pynpoi lut ia kita ki tiar sha ïng khun, i kiaw u Pyrkhat i la ong ha kawei ka janmied katba ki dang iashongkai, "Ko Pyrsa, kine ki tiar kiba phi wan rah shane na ïng i Kiaw ki long ki jong phi hi ne kiba pynthied i Kthaw ?"

"Em, kine baroh ki long ki jong nga kiba nga thied hi da la ka kamai jong nga hi.........balei Kiaw ?"

"Nga shu ong.........namar kam long kaba dei ba phin pynpoi lut ia ki tiar baroh wat la ki long ki jong phi makna ruh,... ...nga sheptieng ioh i Kthaw ne i Kiaw ki lah ban sngewthuh bakla ia kane, nga tharai phi dei ban da iasngewthuh jingmut bha bad ki ha shwa ba phin leh ia kane."

"Ym lei lei, i Pa i Mei ruh ki la tip ia kane bad dei ma ki ruh kiba la pynlum pynlang ia ki, namar ba ki tip ba ki long kiba nga ju pyndonkam man la ka sngi."

"Ñiuma, ia ki kot ki sla ka long da kumwei pat hyn-rei la ki jaiñ ki nep te ieh noh ia i Pyrsa Marbud."

"Ka long kaba dei bad ngam ju tip ba ki briew ki sngew kumta........."

"Wa ine i Pyrsa teh.........nga ruh mynnymwei ia i Kpa ngam shah ba in wallam lut ia ki jaiñ ne ki tiar kiba i la thied bad buh ne pyndonkam ha ïng kur, kawei nga sheptieng ioh ki Meikha ka Bakor ki kynnoh ia nga ba nga khlong lut na ïng kur jong i, bad ia kane la hikai da i Meirad ia nga. Toi, ngam dei ha ka jingshisha ban da ong eh ia phi ia kane hynrei ngam banse, khnang ban

sah ka jingiabha junom. Kaba phi kamai hadien te manoban ong ia phi.........nga ngeit phi la sngewthuh ia kata, nga ngeit phin nym sngew ei ei ia kaba nga la ong.''

I Kthaw ruh ban tyllep ia kata ioh ka pynthut ia u Pyrkhat i la shu ong, "Nga ngeit i Pyrsa i la tip ia kata shwa ba phin ong lehse, hynrei ka jingpynkynmaw ka long kaba donkam iano iano ha kano kano ka por, ne phi ong kumno Pyrsa ?"

"Hooid keiñ, ka long ruh kum ka jingiatei ba ngi ruh ngin tip lashai lashisngi."

Hamar ba kawei na ki nongtrei jong ki ka wan rah 'sha' sha kamra pdeng ka la iathuh artat la ka Bakor, "Kong Bakor, don arngut ki briew kiba wan wad ia phi."

"Kiba naei ? Ki donkam aiu ?"

"Ngan leit kylli ?" ong biang ka nongtrei.

"Em, em ym donkam ma phi," ong pat i Kpa, "khieleit iakren hi seh khun ioh don mano mano ba shitom."

"Nga ruh nga shu tharai kumta, shu pynong phi kong ba kin ap shiphang," ka da phai artat sha ka nongtrei.

Hadien kata ka la rung na kawei ka kamra kaba mih sha baranda ban iakynduh ia ki. Ynda ka la ia kynduh ia ki ka la kylli, "Phi donkam ia nga Kong ?"

"Dei ma phi i Doktor Bakor ?" kylli kawei na ki.

"Hooid.........phi donkam aiu ?"

"Ngi ong ban wan shaw ia phi ba don kiba ba ing kiba shitom eh."

"Hangno phi iasah ?"

"Hangne hi ha shnong," jubab biang kajuh.

"Phi lah ban batai ia nga khyndiat, i long kumno, bad naduh mynno i la sdang shitom ?"

"Ka la don hi mynta shisngi arsngi tangba i dang iaid dang ieng, ha kine ki sngi, hynrei kynsan kynsan ka la ring pynban imat ba jur eh ka jingshit."

"Ka jngai ne ka jan ?"

"Kam da jngai eh phi Doktor."

"Kata ap shiphang ho, ngan da shim ki tiar khyndiat," ka da iathuh artat ia ki baroh ba wan shaw k i briew ia ka.

Mar kumta i kmie i la ong ia i kpa, "Nga tharai ka bha ba phin ialeit lang bad phi ne bad i Pyrsa."

"Mano mano ruh long hi," la jubab sngewthait lupa i kpa.

"Ieh ieh ngan leit ma nga phi Kthaw," jubab pynstet sa u Pyrkhat u da ieng artat na ba shong ban leit sha kamra ban shim ia ka kud.

Katba ki kmie ki kpa ka Bakor kin iakhreh thiah, u Pyrkhat bad ka Bakor ruh ki la iawan phai na kata ka jingleit ai dawai.

Kumta ruh ki sngi ki hat, ki taiew ki bnai ki iaid hapdeng ka suk ka kmen suda, ha ïng, shabar bad wat sha ki lat ki tied. Ka khia ka shon ne ha kano kano ka por kim ju don kano kano ka ktien tohmet ne kren khlem akor hynrei ki iashong palei kynthop ryngkat bad ki jingiabunkam ha kaba iaphet shane shatai.

Ka jingialeit iawan jong kine ki arliang kur ka la iai bteng man ka teng bad u Pyrkhat tengkhat u hap ban

leit iasaid wat shaduh Kiewhati ruh haba don ki khep-kiba um lah kiar. Hynrei u shngaiñ ka mynsiem bad palei ka jingmut jingpyrkhat namar ba ki kiaw ki kthaw jong u ki iadon lang ban iatynrong lem ia ka khia ka shon ha kaba iapeit lem ia ka Bakor ha ing bad teng teng pat haba ka dei trei mied ne dei leit shane shatai' haba wan shaw ki briew.

Teng teng u la kum pynkheiñ wat ia ka Sngi U Blei haba wan ki nongaikam ia u haduh ba i Kiaw bad i Kthaw jong u ki la ibitar ia kata ka jingleh. Khatduh ynda kim lah shah shuh i Kiaw ha kawei ka mied i la ong, "Nga tharai kan bha ba phin wah noh da ka Tin thoh kyrteng ha baranda ba ki briew kin tip, kam long kaba itynnad man ka teng ba ki briew kin wan donkam ia phi ha ka Sngi U Trai, i Kpa ruh i la sngewsih shibun ia ka jingpynduh lad jong ki briew ia phi, wat haba phi la khreh ban leit sha ki Jingiaseng ruh; i Kthaw, i Kiaw, ynda kin tip ia kane kin sa kynnoh ia ngi lashai ne phi ong kumno ?"

"Kaba dei keiñ Kiaw, nga ruh nga la sngewbieit pynban, kawei ruh nga dei ban pyrkhat ia ka burom i Pa bad i Kthaw. Teng teng kiba dang iong riewpyrthei ki da i kumba ki da leh khnang ban wan donkam ia nga ha ka Sngi U Trai, nga la pyrkhat la kham slem ia kane, ngan da leh noh kumba phi ong."

"Wat sngewei-ei, ho Pyrsa, nga shu ong ba ngam lah ban shah ia ka jingkhlemakor jong ki briew, khnang ba kan nym long shuh ka jingmlien, nga tharai phin da leh noh kumba nga ong ruh ka biang."

"Nga ruh nga la sngewkhlemakor ialade ba naduh ka sngi iathoh nga dang leit Jingiaseng dang tang saw ne san sien. I Bakor ruh i la ong ia nga shisien, hynrei . ... tangba ym dei ba nga leh khnang ne leh jaituh...... ..."

"Nga iohi ia kata... .....nga ruh ngam mut ban ong ne kdew kti ia phi, hynrei ia ka jingkhlemakor jong ki nongwan aikam."

"Nga sngewthuh ia kata, nga ruh ngam shym mut ban ong ei-ei ia phi......."

Mar kumta hi ka Bakor ruh ka la wan poi na Aspata da ka kali Aspata, baroh ki la ialyngngoh namar ba ka la iathuh ba ka dei trei mied ha kata ka sngi. Ka tang shu rung ha ïng, i Kmie i la kylli kyndit, "Wa ! balei phi lah da wan dang katta khun ? Nga sngew kumba phi ong ba phi dei trei mied, ne bakla ma nga ?"

"Hooid keiñ," jubab ka Bakor, "tangba ngam sngewlah shuh ban shah ia kata ka jingsuhkhriat kaba la par baroh kawei ka met."

"Kata te phi la thapñiun," ong pat u Pyrkhat.

"Nga imat... . .. kato ka khynnah ka la pynbuh ding mo sha kamra thiah ?"

"Imat em," ong pat i Kmie.

Kumta kumta hi ka Bakor ka la khot ia ka khynnah trei ïng bad kyntu ia ka, "Ko Kwir, khie seh leit pynkhreh ding noh ha atoskhana ba nga sngew suhkhriat eh."

I Kmie, u Pyrkhat bad ka Bakor ki la iarung lang sha kamra thiah ban iakylli kham bniah.

Hangta i Kmie i la ong pat, "Phin buh noh da u buiam umkhluit na ki kjat, khun ?"

"Ngam tharai ban da donkam, ieh ngan da sngapthuh la shibit ynda la ioh ding. Lada ki la syaid te ym donkam."

"Ynda leh aiu phi ynda la syaid ka kamra te ioh shit eh pynban..................phi la wan rah dawai artat ?" kren pat sa u Pyrkhat.

"Hooid..................! Pa pat shano kumne ?"

"Tip ei, shano kumto ; ki jaleit bad ki Rangbah Balang naduh hynne............... nga tharai i la jan wan hi."

"Phi la pynai kato ka shithi i Pa ba wan ai uto u khynnah hynne ?"

"Hooid............nga tharai dei kato ka shithi kaba ki kut leit jingleit mynta ka janmied..................nangta phin bam aiu, khun ?"

"Ngam sngewkwah ei ei phi mei, lehse kham shibit ynda nga la kham syaid."

Ynda la rhem bha ka ding hai, ka Bakor ka la tur kham shajan u atoskhana, katba u Pyrkhat pat u la shim syndon da ka kombor kaba ki ioh sngewbha ha ka sngi kyntiewkurim bad u la pyntap syndon ia ka met jong ka Bakor khlup Baroh laingut ki la shu iarkhie, hadien kata ki para ka Bakor ynda ki la iadep khreh kot ki la ialum harud u atoskhana ban iapynlong jingiadwai mied shwa ba kin leit iathiah. Arkyntien kwai ei ei nadien kata i Kpa ka Bakor ruh i la tied jingkhang bad i tang shu rung i ruh kumba kyndit i la kylli ia ka Bakor bad hadien ba i la tip ia ka daw baroh ki la sdang ban kylli..................

"Phi iawan na shaei Pa katta ?"

"Ngi iawan kylleng kylleng tangba kaba nga kham iapynlut por te ka long sha Lumparing ha kawei ka ïng kaba kwah ban iathoh bad uwei u Samla Khristan uba na Mawsynram hynrei ialade pat kam pat long Khristan."

"Haba kumta lah hi ban pyniathoh ?" kylli biang i Kmie ka Bakor.

"Leit lah shano haba baroh arngut kim pat long Khristan."

"Te phi iapynbeit kumno Kthaw ?" kylli pat u Pyrkhat.

"Kat kum ki rukom pyniaid Balang jong ngi te ka long ba dei ban da rung Balang shwa, hadien kata la lah ban pyniathoh ha ka niam ka rukom Khristan, ban duna ia kata te ym lah long."

"Haba kumta ki iamynjur ?" kylli biang i kmie.

"Wa, phi mut kumno............ka la pyrshang la kham slem bad kam long kaba eh na ka liang jong ngi ban leh ia kaba dei ban leh."

"Te lano kin iapynbeit ?" kylli biang u Pyrkhat.

"Ka dang shim por imat, haduh ka synrai katba nga sngewthuh."

"Te balei dang mynta ki la da iakyrkieh ban phah khot ia phi ?"

"Wa !.........phi tharai kaba dang shu ong mynta kan long noh lashai seh ?............kata te phi............"

"Te kumno heit ?" i la rkhie artat, "ew ! nga ka bym ju tip te nga tharai ba tang shu iapynbeit ma phi te ka la long keiñ............ym dei kumta, Pyrsa ?"

"Nga ruh nga nang mut kumta keiñ," ong pat u Pyrkhat.

"Ew ! ha phi kine, tangba ym don por ban batai ia ki kyndon kiba don ha kane ka kam, hynrei te ngan batai naduh ba sdang haduh ba phin da sngewthuh shai syndon..............mynta phi la iapyndep pynlong jingdwai ?"

"Hooid, Kthaw."

"Kata nang iashongkai ma phi mo............nga te ngan leit dem kai noh khyndiat ba la sngewthait eh kata ka shang shnong."

"To to, Kthaw."

Hynrei shwa ba in rung sha kamra thiah, i la ong pat, "Bakor, khie khun, ma phi ruh wat nym shong than hangne, khie, shu thiah noh ban kham aram ka met. Nga tharai phi la trei radbah than ha kine ki sngi bad sngi bad mied, khie ym lei lei nga ngeit."

"Hooid Pa........................nga la sngew khambit pynban naduh ba nga shong hangne, imat ki dawai ruh ki la treikam bha."

"Ngam lah ong ia phi hynne namar ba phi la trei shitom than.................kane ka long tang namar ba phim shym pynshongthait shuh ia ka jabieng bad ia ka bor."

"Ngan leh kumno, ka kam hi ka dawa ba ngan leh kumta.........bad ym dei tang ma nga, hynrei baroh kiba iatrei kum ma nga."

"Ngam mut ban ong da kumwei pat shaphang ka jingtrei jong phi, hynrei ym dei ban pynpalat than namar kaei kaei kaba than eh ka long kaba ma."

"Nga sngewthuh ia kata..... ...hynrei........"

"Im ju ngeit te phin iapynong lem ruh," kren bynñiaw sa u Pyrkhat........ "nga lei lei nga ong ym dei ban pynshitom than kane ka leit jngoh briew shane shatai khamtam mynmied myniong, ha ka slap ha ka lyer, hynrei im ju sngap te ngin ia ong kumno.........imat ban da don ba wan mynta ka mied ruh in leit," u da rkhie artat katba u dang phai sha ka.

"Naduh mynta te ngan da kham aste noh phi."

"Phi la dei ruh ban da trei sting bha bad kaba dei lei lei shaphang ka rah ka rong ka long ka bym bit eh, phi dei ban kynmaw ba phi la jan dap bnai," kren sngewkhia i Kmie.

"Ngam ju leh kumta; wat haba nga dei ban leh ruh ki Nos ki la kynrup shwa ba ngan leh kumta........ kaba nga khuslai mynta ka long ba ha une u bnai u ban wan kan don ka jingjied ia u Doktor u ban shimti ia ka kam Doktor khynnah namar ba uba don mynta u la dei ban shongthait noh."

"Kata, ka don jingiadei aiu bad phi..........ka dei ka kamram jong ki bor nongpyniaid ban iatuklar ia kata."

"Nga sngewthuh ia kata hynrei ki nongwan iathuh kiba ngam sngew nang pyrkhat shuh."

"Kaei kata..........ki wan iathuh aiu eh mo ?" kylli i Kmie.

"Don kiba ong ba ka kyrteng jong nga ka long kaba nyngkong eh ha ka list bad kaba ar pat ka dei kaba ha ing hasem jong u Doktor Rangbah uba thymmai..........ka la don ruh ka jingkyllan umphniang ba ngan ailad ia ka ba kan wan sha khmat, wat na u Doktor Rangbah hi, ngam tip shuh kumno ngan leh ?"

"Phi la jubab ei ei ia u ?" kylli pat u Pyrkhat.

"Em ngam pat khlei ei ei ruh, kumban ong ba nga la mynjur ne kyntait."

"Kaei kaba nga mut ban ong ka long ba phim dei ban shah ia kaba kum kata, ioh jem noh ka rngiew. Phin leit liat kum ha kata ka buit kyllanumphniang te ym dei, wat nym aili kum ia kata ka buit.. ......haba phi sngewthuh ba ka dei ka hok jong phi, wat shah ba kiwei pat kin iuh ia phi."

"Nga ruh nga pyrkhat kumta.........namar lada nga duh mynta lano pat ngan ioh lad ban kiew, kiba ap ia kane ka kabu ki long da ki phew ngut, bad shisien duh kan shim por haduh shiphew ne khadsan snem ban ap ..... na kata ka daw ngam banse ban iakhun dukhi ban ioh kynrup ia kane ka kabu katba ka dang plie lad."

"Nga sngewkhia ia kata ka jingong," kren pynhiar mynsiem jylliew i Kpa katba i dang ieng bad sngap ia kata ka jingiakren la i la dei ban leit thiah noh ha ka jingshisha ha kata ka por.

Baroh ki la shu iaphai sha i bad khlem iakren ei ei shuh, u Pyrkhat u tharai ba i kren jyndat samthiah bad u iakylliang ktien donakor wat ia kata ruh, ..."Hynrei kam da long eh kaba khia phi Kthaw haba ngi iakren ia kaei kaei kaba dei ka hok jong i Bakor. Kane kam dei ka jingkyllan khi kyllan khleiñ jong i iano iano ruh, hynrei ka jingshwa ia ka kam ia kaba ka rukom trei kam ha ki kam sorkar ka ju leh kumne.........ka tang pynbakla ia kane kan wan rah shibun ki kynrum ki kynram kiba ka sorkar hi kan shem jingeh ban pyntrei kam Ym don ba lah ban bat ia uba dei hok ban ioh ia ka hynrei lada kwah pat ban shu pynthut ne pynslem ia ka, te don hi ki lad da ki riewjakhlia jingmut kiba kwah pisa, kiba khwan myntoi, ki bishni rhah ia ka bym ilong iman ruh. Kum kine ki riew kuhiw jingmut ngi ju shem kynrei eh wat para Khasi ruh. Teng teng eh ngin shem napdeng ki Khasi ne ki Dkhar kiba sngewthuh ia kane"

"Ia kata te phi.................peit tang ha ki kam Ophis jong ngi seh, nga uba la dei ban ioh kyrdan naduh mynno, hynrei nga dang ioh mad dang shisnem mynta, tang namar ba ki kwah ban wan rah da kiwei pat ki parajait ha ka jaka kaba nga dei ban ioh kiew, haduh ba ngam bansa ban leit ud ha uwei na ki Rangbah Khasi ban iarap iem ia kane ka jingleh bym dei ne shilliangkhmat. Bad uta hi ujuh u briew uba mut ban si et ia nga ynda u ioh, ba u la ngat ialade ha ka shrip u la wan panmap ba un lait na kano kano ka jingsheh pynshitom," jubab i Kpa ka Bakor.

"Ym la mied katta," i da pynjrong artat la u ryndang naba shong ban peit ia ka baje kaba don halor u atos-khana.................."to ngin sa iabteng pat lashai.. ... ...khie khie khun thiah noh..... : ....ia ia noh kpa," la ieng artat i Kmie naba shòng.

"Ia la keiñ, nga lei lei uba la ieng lupa ha ka jingkhang," i da rkhie artat, "nang thiah suk ho khun, nga tharai phim lei lei shuh. To ho Pyrsa............lada i long kumno kumno te sa kyrsiew."

Hamar katá ka por ka baje sdien kynroh ka tied shiphew syntied, ha kaba u Pyrkhat u dang sdang. pule kot namar ba u la ju pynmlien ban leh kumta shwa ban thiah, baduh ba kawei pat ka step ba shai phyrnai kan da pei pat.

Bynta : 13

Shibnai shwa ba ka Bakor kan shim shuti kha khunlung u Doktor Rangbah thymmai u la iawer ia baroh ki para Doktor bad ki Nos ka Aspata ba kin leit iadih sha sngewbha ha ïng jong u, namar ba u kwah ban ai sha sngewbha ia ki na ka daw jong ka jingiohkiew kyrdan jong u kum u Doktor Rangbah ha kata ka Aspata.

Baroh ki la ialum lang shijaka ha kata ka sngi bad ki la ialeit lang hapoh ka jingialam jong uwei u Doktor Samla uba la ithuh bha ia ka ïng u Doktor Rangbah.

Napdeng kiba la iapoi, kaba lphuh eh napdeng jong ki ka long kata kaba ha ïng u Doktor Rangbah Ki tang shu poi, ka la leit tan ia ki na phalor ban ialam ia ki sha ka kamra kaba la pynkhreh lupa na ka bynta jong ki. Ynda ki la iashong riang ha la ki shuki u Doktor Rangbah ruh ym slem hadien kata u la wan poi bad u la khublei ia ki. Ynda la pyndap la pynbiang ia ka miej baroh kawei da ki jingbam, u Doktor Rangbah u la ieng ban kren pdiang sngewbha na ka liang jong u shimet bad kiba ha ïng hasem ruh kumjuh. Ynda u la dep kren bad shong baroh ki la ia kyntuit ia ka Bakor ba kan kren pat na ka liang jong ki. Ka Bakor ruh kam banse ban kren katto katne wat la kam pat ju mlien ruh.

Ki la iabam iadih sngewbha bad la ki khana khadiañ kiba shu iabteng lynter baduh ban da janmied syndon. Ynda ki la iapra la ka pra, ka pra katto katne ngut na ki

ki la leit beh kyrkieh sha Aspata namar ba la shu iehnob ia ka kumto tang ha kiwei pat ki Doktor kiba dei lait jin-haduh janmied.

Ka Bakor bad kiwei kiba iadei ban iatrei mied ki la nang leit noh da ka kali jong u Doktor Rangbah katba kiwei ki la leit noh la ka lad ka lad.

Ki hat ki taiew ki iaid, ka kylla mied ka kylla step ha ki kam jong ki ruh ka iai tyllun kumba la pynbeit la ka kylla, la ka don hangne hangtai ka jingkylla hi da ka jingiasngewthuh jingmut.

Kynsan kynsan ha kawei ka janmied katba ka Bakor ka dang leit sha kamra ba don ba kham shitom bad ynda ka la wan phai nangta ka shem ba ka bek kieng kaba ka ju wah ha uwei u prek uba don ha kynroh, ba kata ka por ba tang shu rung ka la lap pynban ia ka halor ka miej. Kata ka jingshem ka shu kut tang ha kaba ka shu ong halade ba kam da kynmaw bha la ka buh hangta ne sdien ha u prek namar kata ka jingkyrkieh. La katta ruh ka la shu tba ban jngoh ia ka ioh la jah ei ei. Hadien ba ka la leh kumta ruh ka shem ba baroh ki tiar kiba la thep na ïng ki biang lait noh tang ka tin kwai kaba ka ju thep ha kawei ka kamra jong kata ka bek kieng ka shem ba ka don lang bad kita ki tiar ki tar kin bun hangta. Ynda ka la dep peit bad bishar ka shem ba wat kata ruh kam don jingipher ei ei. Kumta ka la shu pynkut bad ka ong ba ka bakla hi. La katta ruh ban kham pynangewhun bad kham pynthikna, la ka bakla hi ne don mano mano ba la wan lushia, ka la mih shabar ban kylli na kawei ka nongsar ïng kaba dang sar ia ka baranda... .....
"Kong."

"Oi Doktor," ka da wan artat hajan.

"Phi iohi mano ba wan rung ha ka kamra jong nga khyndiat minit mynshwa ?"

"Em, Doktor."

"Don mano mano pat ba iaid shane ?"

"Hooid Doktor."

"Mano kita ?"

"U Doktor angbneng bad ka kur u Doktor Rangbah."

"Kam shym rung ha ka kamra jong nga ?"

"Ha ka por ba nga dang sar hangne te nga iohi tang ia ka kur u Doktor Rangbah ba ka plie ia ka jingkhang bad ka khongoid shapoh bad nangta ngam tip shuh namar ba ha kata hi ka por la wan shilymbung ki briew kiba la wan iarah ia uwei u briew uba la hap kali sha Sohrarim."

"Ka shu khongoid nabar, phi ong ?"

"Ha ka por ba nga iohi ma nga, hooid, bad nangta te ngam tip shuh."

"..........Ka shait wan man ka sngi ban leh kumta," ka la kren bad pyrkhat, bad kam shym ktah ei ei ruh ia ka Ha kata ka sngi kam shym lah pyniakynduh ialade bad kata ka kur u Doktor haduh ba kan da leit phai syndon sha Ing.
Ki jingbam ba la rah ruh ki la lut, u kwai uba khyllliap na ing ruh u shu ia biang bad jan tam pynban.

Ynda ka la poi ha ïng. ka la bam ka la dih bad syaid ding shiphang, kata ka sngi ruh ka la dei ka sngi Balang bad katba i Kpa ka Bakor bad u Pyrkhat kin wan jingiaseng ka Bakor ka la thiah namar ba ka ud ktha khlieh Ynda ki la iawan ki la shem ba i Kmie i dang pynjyllud umphniang ia ka khlieh jong ka.

U Pyrkhat u la kylli ? "Phi sngew kumno ?"

"Tip phi baroh shisngi kam shym lei lei, bad mynta pat nga tang shu dep bam nga sngew khia kynsan kynsan."

"Kata te ka thap balongkhlieh pynban ne," ong pat u Pyrkhat.

"Nga tharai..........." ong pat i Kpa. "Haba kumta phi la dih dawai ei ei."

"Hooid, Pa."

"Nga tharai ngin nym iakren than, ieh imat thiah jah-thait shwa," ong pat i Kmie.

"Shisha keiñ," u da iaid artat shajan atoskhana ban taneng ruh ia ka mula kaba don shajan shata.

Katto katne por hadien kata ka la iohthiah jar. Bad sa katto katne por ynda ki la iadep dih sha mied bad pyn-long jingdwai ki para ka Bakor baroh ki la iohthiah lut, kynsan kynsan ka la krenruma........ ....—

"Mano ba rung ha kamra jong nga ?...........Ka don hangne ha kata ka por ?"

Ki la shu iasngap jlang bad i Kmie mar mar i la kren, "Phi kren iano khun, ngi iadon hi tang ma ngi," i da jyl-lud artat ia ka khlieh jong ka.

"Imat ka la ban khia eh ka jingtrei hynne ka sngi, ngam ju kynmaw ba in ruma kumne," ong u Pyrkhat.

"Nga tharai," la ong i Kpa.

Hadien katto katne por pat ka la ruma biang, "Ka shait wan khongoid kumta man ka teng ?"

"Mano khun ? Mano ba shait wan khongoid ia phi khun ?" kylli pat i Kmie.

Hynrei ym don ba jubab, hangta te baroh ki la sdang iapynieng shkor jriang.

Sa shiphang nangta ka Bakor ka la sdang ksaid shane shatai bad ka ud artat. Bad i Kmie ha ka jingkyndit i la ong, "Ko kpa, ko Pyrsa, ale ale shane."

Ki la ia ieng pynstet bad leit shaba thiah ma ka hangta. Ki la iohi ia ka jingpisa mynsiem ka bym bit shuh, ka la shu ksaid shane shatai bad ka ud artat, haduh ba ha kata ka mied kim shym nang iohthiah shuh baroh.

Shwa ban dap shiteng synñia ka la iohthiah jlang, bad ki ruh ki la shu ioh iakhapbrip lem mar mar shikhyllipmat tang ban ioh pynaram khyndiat por ia ki thied khmat kiba la jrem bad sakhrai tyngeh. Hynrei arkynta hadien jong kata, hamar ba dang iohthiah bha ka khmat jar, ka Bakor ka la kyndit ruma biang..

"Shuh shuh wat da bat ia nga .... lada pha kwah te shim........................ ia ka hok jong ki briew ruh pha da kwah rhah, shim shim" ka da kyriat bniat artat de iat shi ïat.

"Iano phi mai phi tim khun ?" kylli biang i Kmie iba la bat na ka shyllang.

Hynrei jar jar kam jubab satia. Hadien katto katne por ka la ruma biang, "Khun ka nongtuh, pha bishni sa ia ka hok ki briew... . " Kynsan kynsan nangta pat ka la ong.. ...."khang khang ka ing, khang te khang, wat shah ba kan rung, ka wan ialam badno kumtei........... Pyrkhat, ap bha na ka jingkhang wat shah shuh ba kan rung ?" ka da phai artat wak sha kawei pat ka dong jong ka kynroh.

Baroh ki la shu iakynjik kynjak bad i Kmie i khlem da lah kan shuh khlem da jaw ummat brip. U Pyrkhat ruh ha kata ka por u la sei ia ka rumar ban ñiad ia ka khmat bad shong artat ha kjat thiah jong ka.

Ynda la jan shai bad kynih syiar arsien ka khie pa khie biang bad ha kata ka por ka la kyndat kynsan ia ka nep bad khot, "Pa, Pa, shano phi don ?"

Ynda i la wan hajan, "Hangne khun."

Ka la kynrup ñiat ia i bad ka long, "Rap! bat skhem wat pyllait, shano i Pyrkhat, i la khang bha ne-em ia ka jingkhang ?"

"Hooid, hooid, nga la khang," jubab shaiong ngaiñ u Pyrkhat.

Ynda lashai phlait, ki para marjan ruh ki la sdang ban iawan iajngoh. Ha kata ka por i Kmiesan jong ka ruh iba shong mar-syndah ïng i la wan bad dei ma i ba la ithuh ba dei ban pynkit noh sha Aspata i da ong, "Wa ! katne katne ka khynnah ka la long ruh phi dang iapynslem, khie, khie Pyrsa, leit wad kali bak bak, balei......" i da phai artad sha i Kmie ka Bakor "phim ithuh seh ba la noh ka khmat ka briew katne sa ban kha ruh."

"Ngam tip briew shuh namar ba ka la shitom baroh shimied."

"Te balei phim phah khot lem, phi te ka briew kaba la iaw sat," ong i Kmiesan trai ka Bakor.

"Ngam kynmaw shuh iano iano ruh," jubab leh diaw i Kmie.

Kat ban da wan u Pyrkhat naba leit wad kali ka Bakor kam i don jaka shuh, kumta i Kmiesan i la leit khot hi noh da i Kong La-er iba ju pynkha khunlung hadien ba i la bthah ia ka nongtrei jong ki ba kan nangbuh umthnam lypa ha ding.

I la ap haduh ba in da iawan ryngkat syndon bad i. Ym shym slem shuh hadien ba ki la iapoi bad pynbeit nadong shadong ha ka jingtbit jong i Kong La-er ba ka Bakor ruh ka la kha suk kha bha da u khun shynrang uba la pynlong ka jingsyrpud syrpai pat ia u Pyrkhat hadien ba u la pisa mynsiem bad peit mied.

Ka long kaba phylla ba ha kata ka por bad hadien jong kata ka por kumba shi Hat ei-ei ka leh tipbriew biang-biang, ka bam ka dih bad ka kren ka khana ia ki lok ki jor, kat kiba wan baleit. Ka ing baroh kawei khamtam u Pyrkhat u la sdang wan dur biang kumba mynshuwa. Ki Kmie ki Kpa jong u ruh ki la iapoi naduh ka sngi ba kha, bad i Kmie u Pyrkhat lei-lei i la sah pynshngaiñ shimied tang ban iarap lem ia ka jingiabunkam jong ki. Baroh ki para Doktor bad katto katne na ki ki Nos Rangbah ki la iawanjngoh ia ka ha ki por kiba pher ba pher laitnoh tang kata ka kur u Doktor kaba khlem da wan ha kaba ka la shu phah iathuh ha kiwei pat ba kam da khlaiñ bha.

Ha kawei ka sngi kaba kham duna nongwan nongleit, i Kmie i la kylli ia kita ki jingkren ruma jong ka bad ka dei kaei kata kaba ka sheptieng eh ha ka jingruma jong ka.

Ka la iathuh, "Ka dei kata ka kur jong u Doktor Rangbah, nga ruma shaphang jong ka?" ka la kylli

"Shibun kiei kiei kiba pynsngewngiew ia ngi baroh. Ka la leh aiu ia phi khun?"

"Kam shym lei lei, ha ka jingshisha, hynrei nga shu sngewsalia ban iadei kam ei ei bad ka."

"Ka dei kata kaba la khroh ia phi ba phin ai noh ha ka ia kane ka kam kaba phi bat mynta?" kylli biang i Kmie bad ka shoh saham artat.

"Hooid.........nga tharai ba nga la pyrkhat than shaphang kato bad ka la pynlong ia nga kat huduh ba ngan da ruma syndon."

"Nga tharai ka bha ba phi pynklet noh ia ka, khnang ba kan palei noh ka jingmut jingpyrkhat," pyntngen pat i Kmie.

"Bad hamar kata ka por ki paralok ka Bakor ki la iawan poi namar ba dang shu iatip pateng nawei pat."

Artaiew ei ei imat naduh kata ka sngi, ha kawei ka mied katba ki dang shongkai harud atoskhana ha kamra pdeng, kynsan kynsan ki la iohsngew ia ka jingud kaba wan biang na ka ;kamra ba thiah ka Bakor. Mar kumta hi i Kmie t la leit khongoid bad i la shem ba ka la sdang ban bat biang ia la ka khlieh. Ha ka por ba i poi ha jingthiah jong ka i shem ba i khyllung ruh i la iap op ei kha ma kha bad mar kumta i la shim jynthet bak bad kumta kumta hi i la lait ban iam. Nangta i la khot ia u Pyrkhat bad ia. i Kpa, donbok ba i Kmiesan ka Bakor ruh i iadon ryngkat hangta ha kata ka por. I Kmie ka Bakor i la ai noh ia i khunlung ha i hynmen la jong ba in kynoi sha kawei pat ka kamra, katba ialade pat i pynkhem biang ia ka khlieh jong ka.

Ka la long biang ka jingpisa jingmut kaba khraw ia baroh khamtam ha kaba kum kata ka por kaba ka met jong ka hi ka dang tlot. Shu donbok ba ka jingsumar ha ka liang ka bam ka dih, ka dawai ka dashin ka long kaba biang nadong shadong hynrei te la jakhom pat. Ha kata ka por kaba ki iapyrkhat eh ka long ia u khunlung ....la kan dang ailad ne em ba kan aibuiñ ia u.

Ki jingpuson jong u Pyrkhat ki la sdang ban tynrah, bad hadien kata ka sngi u la phah da u Kynum jong u hi ban leit shem ia i Kmie bad i Kpa jong u ba kin iawan kyrkieh. Naduh kawei pat ka mied kaba bud, bad ka jingkren kulmar lamwir lamtham ka la sdang don pateng pateng. Ha kawei ka mied lei lei ha kaba uwei u Tymmen Basan bad katto katne ngut ki Rangbah ki la iawan khnang ban pynlong jingduwai kyrpang hadien ka jingkyrpad i Kpa ka Bakor bad hapdeng ba ki dang ia duwai bha ka la ong kynsan, "Katai katai ka la wan, khang kloi ia ka jingkhang wat shah kan rung, Kpa u Lung wat shah mo kan rung." Shu donbok ba u Pyrkhat ruh u don hajan hangta, bad ka jingduwai ka la jan thut khyndiat hynrei kim pat shym pyndkut ia ka haduh ba kin da pynwai hi Hamar kata ka por ka la iohthiah shiphang jlang. Ki ruh ki la iamih mian mian ban iashongkai noh sha kamra pdeng. i Tymmen Basan i la kylli......................"I ju ruma kumto mae ka mied ?"

"Hooid," jubab i Kpa ka Bakor.

"Phi la phah sumar hano hano ?"

"Yn phah hano phi.........sa tang ban iaphah law phah loit hi keiñ........."

"Hooid, tangba tip seh," jubab pyrkhat artat i Tymmet Basan.

"Phi iadon lad lem shano shano kiba ju ai dawai ia kiba kum kine ki jait jingpang ?" kylli i Kpa.

Ka dawai beit te kam lah iaparpain bad kane ka jait jingshitom; nga kynmaw ia iwei i paramarjan jong nga shisien ruh i la ioh ia kaba kum kane ka jait jingshitom tangba kiba dang long Khasi paka ki shu iaphah peit phah jngoh ha ki nongshat nongkheiñ."

"Ki iajem haba kumta ?"

"Hooid,.........ne kumno kumto ngam kynmaw shuh," ong pat i Tymmen Basan.

"Te ngi pat kumno ngin leh ?"

"Sa iapyrkhat.........ngam sngewnang ban ong kumno-kumno ruh," jubab biang i Tymmen Basan. "Hynrei nga kwah kylli, lano i kren sheptieng katto katto ? Ioh dei pynban ka Taro ka Shwar ne ?.........Haba shu sngap te sngew kumba dei ka Pang Ksuid Pang Khrei.........ne kumno phi ong ?"

"Imat keiñ, i Kmie i la iathuh ia nga ba ka kren sheptieng ia kawei ka para nongtrei kaba bishni ia ka jinglong heh jong ka."

"Haba kumta ki iabam iadih ei-ei bad ka ?"

"Em sngewmat.........ne tip", jubab i Kpa, "ia kata

te ngam shym poi kynmaw kylli, ka lah ban long ha kano-kano ka por kaba kam kynmaw shuh lehse."

"Kata ruh ka lah ban long, ew ban ladei kam bad kane ka jait briew te kaba ijakhlia shisha phi. Wei ka bym tieng shuh ia U Blei te imat kam kheiñ wat ban dkhat ia ka jingim ki briew ruh."

"Imat keiñ phi," ong pat i Kpa.

"To to ym lei lei nga ngeit, bad aiti ia kiei kiei baroh ha U Blei, yn nai pynkhih jingmut shane shatai. Te ngi ruh ngin shu ia ieng shwa ba la kham mied ngin sa iawan pat, to ngin kit tang ka bok ka rwiang ba in khlaiñ noh."

"Hooid keiñ, to khie ialeit suk, khublei shibun eh ia phi na ka bynta kiei kiei baroh."

"Koit ym lei lei," i da ieng artad, "kata, to ho."

"Hooid......khublei shibun."

Shiteng kynta hadien kata ynda i la leit rung pat sha kamra thiah hadien ba i la dep bam, i la kylli....."Kumno pat i long?"

"Wat pat jam eh, ka iohthiah......ki la ialeit baroh?"

"Hooid . ...i Pyrsa i la dep bam?" i da phai artad sha u Pyrkhat.

"Em Kthaw, phi pat phi la dep?"

"Hooid......khie leit bam sa ma phi ngan nang ap sa ma nga......phi pat phin leh kumno?" i da phai artad sha i Kmie ka Bakor.

"Ieh in da dep shwa i Pyrsa ba in leit khot artad ia i San," i da mut ia la i hynmen la jong.

Kumta i Kpa i la ring ia ka mula shajan u atoskhana i da shim ruh ia ka kot khubor kaba don hajan jong i.

Ynda la wan sa i san ka Bakor, u Pyrkhat um pat i kwah kren hi, namar ki jingpyrkhat ba kthang ki sdang ban khura. Ki kam kiba bun kiba u dei ban leh hynrei um iohlad satia; u peit myllung sha la u khun rit uba la dei ban shaniah tylli ym ha la ka Kmie hynrei ha ka pneh ki nongsumar.

Teng teng u kynmaw ia la ki jingpuson kiba u la mut bad mang lupa mynshwa, ha kaba u ong ba un long uba kham don por bad palei ban trei ia kano kano kaba u mut bad angnud. Hamar ba u dang shaniah lyngeh bad khapbrip ruh ia la ki khmat ha kynroh biar hajan atoskhana, kynsan kynsan ka Bakor ka la kyndit, ka da khih pisa shane shatai kumba mynshwa, bad ka kren ruma rutit biang. Ha kata ka por ka la lap sa ka kyndeh shadem, kaba la peh kyndeh kumba kan mih noh.

Baroh kiba iadon lang sawdong kata ka jingthiah jong ka ki la shu iapynher sa tang ki jingdwai ba un sngewbha ban weng ban law ia kata ka jingshitom kaba la bat ia ka bapli. Hynrei naduh kata ka mied ka jingshitom ka la nangiaiban tyngeh pynban haduh ba ka la iwit wat ia ki nongwan nongleit jngoh ia ka; teng teng lei lei wat ha bym don ba wan mano mano ruh ka ong, "Balei kitei ki paidbah ki wan iajngoh ia nga, ngam treh ban leit iakynduh ia ki, khie ong ba kin ialeit noh." Kane ka jingsheptieng briew ka la iaibteng jan man la ka sngi da ki bnai lynter, haduh ba u Pyrkhat u la klet wat ia la u jong u khun uba ki la shu shaniah tang ha ka nongsumar. Teng tengkhat eh haba u khun u iam ba la dei ka por bam, u Pyrkhat u leh lyngngoh shiphang shwa ba ka jingtipbriew kan wan pynkynmaw pat ia u.

La dei ban da pynbor ia u wat ba un sum un sleh ne ban pli jain da i Kthaw jong u. Um ju kham iohi shuh ia ki surok, ki lynti ki syngkien, wat ka miej kaba u ju dem ban trei kam ruh ka la sah kynjah kumto da ki bnai.

Ka jingtngen kaba u ioh ka long tang ha ka por ba u ioh lad ban rung sha ka kamra kaba iam u khun uba bha-briew jong u uba la sdang ban ithuh snap kpa ha kata ka por ban iaraiñ wat la teng teng bad ki ummat kiba iaid lyngba ia ki ngab jong u.

Ka Bakor ka la rit ka la raikhoh, bad ka la kylla bad dur bad dar. Kiba ha ing hasem, ki lok ki jor kiba la ioh lad ban leit khongoid ia ka haba ka iohthiah tlot ki la dap da ka jingphylla ba kim lah ban pyniakop shuh bad ka por ba ka dang iaid dang ieng.

Kumta hamar u Lber jong kawei pat ka snem hadien ka jingshitom kaba la ban lynter khlem ai khiekhlieh shuh ia ka bapli ki tyrsim khriat jong ka jingiap ki la wan shaw soit ia ka napdeng u Pyrkhat, u kurim ba ka ieit thepmyn-siem, bad hapdeng u khun bym pat bthei ummat uba kam shym iohi shuh naduh ba la jur eh ka jingshitom, napdeng ki Kmie ki Kpa kiba ieit eh, napdeng kiba ha ïng hasem kiba ju ieit eh ia ka, napdeng la ki jong ki para kiba dei ban sdien ia ka jingshaniah jong ki ha ki tyrpeng jong ka ha ki snem ki ban wan, napdeng ki lok ki jor, napdeng ki para ba iatrei lang, napdeng ki marjan marpa bad ka shnong ka thaw.

Ka pait dohnud bad ka kthang mynsiem u Pyrkhat kaba kat kata kaba la ktah haduh ba um lait iam shuh shi-por bad kaba u lait ban ong ka long, "Shish, jik, jik, jik, jik," hadlen ba ki la iapoi sa kiba ha ïng hasem, u Pyrkhat u la rung noh sha ka kamra kaba la pynthiah ia u khun. U ruh u la kyndit rot naba iohthiah lyngngai ha kata ka jingiaiam kyrkait jong i Kmie, i Kiaw, ki para bad kiba ha ïng hasem. Donbok ba u la lait iam kynsan kynsan hangta ha ka jingiam kynjat nep u khun. Tang U Blei Uba tip la u iam ba khlad noh ka Kmie ne ba la pynrot ia ka jingiohthiah lyngngai jong u da kiwei pat.

Shiteng kynta ei ei hadien kata, ka ïng ka la khap-ngiah da ka jingwantuid jong kiba ha ïng hasem, ki kha ki man, ki lok ki jor, ki marjan ki marpa. Hadien ba u

khun u la iohthiah biang ha ki ksangkti u Pyrkhat bad kata lehse ka lah ban long kaba nyngkong eh ba u khun baieit eh jong u u ioh ban iohthiah ha ki ksangkti u Kpa. Ynda u la dep pynthiah ia u halor la i jingthiah iba u ju thiah, u la bsuh la ki kjat tang ha la ki slipar phong ing bad ring ia ka ryndia na jingwah ban klum ialade shwa ba un rung biang sha ka kamra kaba la pynthiah ia ka met ka Bakor.

Kiba dang kham tip briew da ka jingkyrda ia iap khnang ban beit ka kam ka jam ki long tang i San bad i Kiaw ka Bakor. Hynrei kiwei kiwei lait na ki te ym iohi kumba ki dang iapei ka kren ka khana ne ha ka jingiabatai kam batai jam. Dei kine baroh arngut bad ka jingiarap lem ki kñi ka Bakor ba ki la lah ban iabthah lut ia kiba ha ing hasem, ki kha ki man, kiba sha jngai bad hajan.

Ynda la mied ha kata ka sngi, ki kñi bad kiba ha ing hasem ki la iapyrkhat lang bad ki Rangbah ka Balang shaphang ka sngi ban tep bad kiwei de ki jingdonkam, kat knm ka jingkwah kiba ha ing jong ka Bakor.

Khyndiat por hadien kata, u Doktor Rangbah bad kiwei pat ki para nongtrei kiba ialait ha kata ka por ki la iawan kai sngewlem bad na ka hynta kiba ha ing hasem bad bun ruh ki paralok u Pyrkhat, ki para nongtrei i Kthaw u Pyrkhat, ki paralok i Kpa u Pyrkhat bad kiwei kiwei ki bym lah shuh ban da ñiew tang ki la iatuid paidbah ban iasngewlem na ka bynta jong ki.

I Babu iba u ieit eh iba la poi kham ha shwa ban ia ki baroh hadien ba i la ioh jingtip lyngba i Kpa u Pyrkhat i la iatalat kam lem ha kaba iapynpeit korbar ia ki nongleit tihthliew, ki nongleit ai sha sha lum, kumjuh ruh ia ki nongiashna synduk ha ing haduh ban da dei syndon ka por leit ontep.

Namar ba ka ing ka long harud surok, kumta shwa ban poi ka por leit ontep, ka phyllaw ing, hapoh ing haman la ki kamra, ha baranda bad ha surok la khapngiah shoiñ

da ki nongleit ontep ryngkat bad ki khmat kiba khia haba ki iohsngew lei lei ia ki jingiam lynniar i Kmie, ki para bad kiba iadon jingiadei baroh haduh ba i Kmie lei lei tang mar iarah ia ka synduk ha phyllaw i la iapler jlang, haduh ba ka la kham shimpor ia u Pastor ban pyndep la ka niam ka rukom na kata ka jingjia. La katta ruh ynda u la iohi ia kata u la pyndonkam ia la ka jingstad ban pynkloi katba lah khnang ban kham pynklet ia ki, u paidbah nongleit ontep u la iaid syrtap haduh ba u khang lut ia ki lynti ki syngkien.

Ynda ki la wan phai nangta, kiba ha ïng hasem, ki lok ki jor ki la iawan ban iashongshngaiñ pat ha ïng sa katto katne por shwa ba kin leit iaphai sha la ïng la ïng. Bad ki la iai bteng ruh ban leh kumta jan man ka sngi ban iapyntngen bad pynshngaiñ lem ia kiba ha ïng hasem baroh haduh ba kin da kham palei ki jingmut jingpyrkhat.

Bynta : 14

Shibnai hadien kata ka jingjia i Babu u Pyrkhat i la leit kai biang hadien ba i la pep shitaiew kynthih ei ei, bad kata ka la jia ryngkhat ha ka janmied Sngi U Trai hadien ka jingiaseng Jingkhawai U Trai. Ka la jia ryngkhat ruh ba ha Laban ruh kim shym ialong jingiaseng ha shnong namar ba ka don ka jingiaseng Sub-District sha Thangsning. Kumta ki nongleitkai wankai ha ïng u Pyrkhat ki kham duna shibun ha kata ka sngi, bad i Babu i la iohlad bha ban iashongkai bad iakren iasyllok shaphang bun kiei kiei.

Kumta hadien ba ki la iashongkai katto katne por, i Babu i la kylli, "Kumno ka kam ka jam, phi la sdang ban trei kam malu mala ne phi dang shongthait ?"

"Nga la pyrshang ban trei malu mala namar da kaba shong khlem treikam nga pynbun than ia ki jingpyrkhat kiba khia, kumta nga hap ban leit paw teng teng ha ïngkashari ban iasaid na ka bynta kito kiba kham kyr-

kieh eh. Bad ia kiwei pat ki bym da kyrkieh eh nga la pan por shwa."

"Phi la leh kaba dei eh."

"Balei, Babu ?"

"Nga mut kumta keiñ, ba phi dei ban pynmyllen ialade da ka jingpynbunkam, namar lada phi pynthylli ia ka jingmut jingpyrkhat kum ha kane ka por..............."

"Nga ruh nga sngewthuh kumta bad dei na kata ka daw ba ngam shym la shlan ban ai shuti ialade na kane. Toi, ha ka jingshisha nga dang dei ban shongthait shwa namar nga la sngewraikhoh bad ring ka met ka phad ha kito ki taiew kiba nga la duh thiah bad bym biang por shuh ka bam ka sa. Hynrei nga sheptieng ba ioh ka pyntroiñ pynban ia ka met."

"Ka jingleh jong phi ka long kaba bha hynrei kan dang kham shimpor ba phin pynwandur-pat ia la ka met khamtam lei lei ia ka jingkoit jingkhiah kaba phi la duh."

"Hooid keiñ Babu, bad u Doktor ruh u la ai jingmut ia nga ban dih thikna bha da ka Brandi bad ka pylleng lane bad ka dud shisien shisngi shwa ban bam ja mied."

"Nga ruh nga kynmaw.........ba ia i kynum mynwei ruh badien ba i la mih na Aspata u la ai jingmut kumta hi ia i haduh lai bnai lynter bad ka la don shisba ka jingkylla bad ka long pat kaba ma lada ngi iaibteng nalor kaba ki Doktor ki la buh pud."

"Kaei ka jingma ka ban mih na kata ?....... phi mut ban ong ba ioh ki kylla men dih ?"

"Kata ka lah ban jia ia kito kiba tlot ka jingsngewthuh kaba khlaiñ, kawei pat nga mut ban ong ba ioh ka treikam than haduh ba ki lah ban poi shaduh ka pang bun snam. Namar kane ruh ka long kaba ma katta katta."

"I don iwei i paramarjan jong ngi ruh shisien nga kynmaw ba i la iap kyndit na kane ka jait jingpang, haba baroh shisngi i dang trei dang ktah ha kper ïng."

"Nga tharai phi la nang hi ban antad ba kan nym pynpoi ia phi shaduh shata,.........te nangta pat u khunlung u shait bha, u la dap katno kumto?"

"U khlaiñ bha, u la dap hynriewbnai ei ei."

"Kata tę u la shalak bha."

"Hooid keiñ, ba ïng te nga la shu iamyllen tang bad u, bad da kata ka rukom nga la kham klet ia kiba bun ki kynrum ki kynram kiba teng teng kim ju kham ai thiah ia nga," nangta u pynhiar mynsiem jylliew bad slem shwa ba un kren pat, "Ngam ju klet ruh ha kine ki khyndiat taiew ia kaei kaba ngi la iakren kai bad phi mynnymwei."

"Shaphang kaei kumto, nga ruh nga la tyllep noh, ngam kynmaw shuh?"

"Shaphang kato te.........kaba nga ju ong, bad ngam ju poi pyrkhat pat ba kum kane ka apot sepsngi kan wan kyrthep da khongpong kumne. Phi kynmaw Babu, ba nga da kyrbeh hakhmat jong phi ba da kaba iapoi kha bad i Bakor nga lah ban loh shibun ka por ban kamai bad ban trei laitluid namar ba ma i pat in long i nongsumar bad nongpeit ia ki khun ki ktl, ha ka pang ka jhia bad ha ka khiah ka nang, hynrei haba kumne pat, ym la dei kumba ong mano re, ba na ka nar ha ka ding syndon pluk."

"Kam lei lei, baroh ngi long ki bym janai, ngi ngeit ba U Blei Un map ia ki jingpyrkhat ba bieit jong ngi ha ka jingbymkot jingmut jingpyrkhat. Dei lyngba kine ki kyrdan jingiakynduh kiba long ruh ki jinghikai ia ngi ba ngin kham stad. Lymda ngi shem ba ngi long kiba bieit ngin nym stad lano lano ruh. Namar bunsien ngi long kum kita kiba ki ong ki bieit sngewstad."

"Kata kaba dei, nga la kham shemphang mynta ynda kane ka jingjia ka la wan syndon ha ka met. Tang-tang nga kynkok ialade da kaba nga ju ong namar ba nga ang lut te la kop hi ba ngan prie lut."

"Ym dei ruh ban angew kumta namar dei tang uta uba la bynta ia kata ha ngi uba don ka hok ban pyndep ia ka nong ha ngi, ym dei ma ngi na ka bynta ialade ne ia kiwei. Ban shu sngewsih shaphang kaei kaba ngi la kum pyrkhat bakla kata ka ju don hano hano ruh, hynrei ban kynkoh ne tim ialade na ka bynta kata te kam bha keiñ, namar lada ngi leh kumta, ngi tim ia U Nongthaw jong kane ka longrynieng jong ngi, phim sngew kumta?"

"Hooid hadien ba nga la pyrkhat bha.........nga shu kum ong kumta namar ba nga la sngewsuhsat eh ha kine ki bnai kiba la dep, bad haba nga phai sha la ka nusip jot ngam lah khlem da kynthoh kat kaba wan paw kloi ha khlieh."

"Phi la dei ban ainguh ia U Blei, kumba leh u Syiem Dabid phi la dei ban sum ban sleh, ban bam ban dih, phi la dei ban sngewnguh ia U Blei Uba ha ka jingpyniaid ba stad jong U, U la ibit ban khot noh ia i Bakor shalade hi, namar U la tip ha ka jingmaian Blei jong U ba U la pyllait bak ia i na ki jingjynjar kiba i la mad ha kine ki khyndiat bnai. Hato phim pait ka dohnud ban iohi ia i pylleiñ pylleiñ ba i lyngkhum i pisa jingmut ?"

U la jaw ummat artat ha ka por ba dang jubab, "Nga sngew kumta shisha, bad kaba pynpyrkhat eh ia nga ka long balei ba ki bor kane ka pyrthei ki lah haduh ban da dkhat ia ka jingim jong i."

"Balei phi pyrkhat kumta, ym don kano kano ruh kaba la jia ne ka ban dang jia kaba long ha ka bor jong kane ka pyrthei ne ha ka jingleh jong ki briew, katba ngi leh ban pule na ka jingmut kaba phi don."

"Nga pat haduh uta u pud namar ba nga iohi ba

wat ki jingdwai kiba ki lok ki la dwai ruh [illegible] lah ban trei kam."

"Dei kita keiñ ki jingbakla kiba ngi shu tharai khlem shemphang ba ngi pynkup dei pat tang ha la ka jingsngewthuh. Balei phi pynkit ia U Blei ia la ki jingpyrkhat bakla, phi mut ban ong ba U Blei Un leh kumba ngi pyrkhat ne ngi thmu ne ba Un ai kat kaba ngi pan kata te phi.........."

U la shu sngap khlem kren shuh shiphang, hadien katto katne u la shu ong. "Nga la shu kum pyrkhat ruma namar ba nga la lyngkhum eh........."

"Haba phi pyrkhat bha phin sa shem ba ki jingkwah jong phi kim la palat? Haba nga ong kumta ngam mut ban pyniap noh ia ki jingangnud kiba ngi don na ka bynta ka jingim jong ngi kaba long ruh pyrshah ia ka aiñ briew...... Ngi dei ban im jingmut barobor ban thrang ban iakynjoh ne ban pyrkhat ia ka lawei tangba lang bad kata ngi dei pat ban sngewthuh ia kaei kaba U Blei U Trai Kynrad U mon ban leh namar dei ma U, Uba ai bad dei ma U ruh Uba shim.........bad........."

"Tip seh, Babu," kynrup ktien pat u Pyrkhat, "Nga sngew ba ha ka jinglong briew pat te ngam lah keiñ khlem da pynsngew wat la ngi tip makna ruh. Dei tat ynda ngi la kham thanda bad palei pat ka jingpyrkhat ka pyrdaiñ ba ka jingmut shaphang kata ka sdang ban shai, ne phi ong kumno.........?"

"Ia kata keiñ ba ngi iakren, ba phin da ong pynban kumta naduh mynne ngan da la ong ruh ia phi da kumwei, hynrei mynne nga nga sngew kumba phi thap pynksan ialade bad pynrem pat ia U Nongthaw. Ngi dei ban kynmaw ba dei ka jingrhah palat pud jong ngi kaba pynpulom ia ki jingthmu jong ngi baroh, ha ka jingshisha ngi la dei ban ai lad ia U Blei ba Un pynhiar [illegible] ka jingeitad ia ka jingim jong ngi. Ngi dei ruh ban tip ba U Blei U ai ia ki jingkyrkhu jong U katkum ki jingiaid jong ngi.

Kum ban shu ai nuksa, ngim lah ban khmihlynti ba ngin teh da ka jin u kulai ha ka met jong u ksew, lane ia ka jingkit u hati pat yn tyarong ha ka met u kulai......... kumno phin pyrkhat ?"

"Haba phi sngewthuh kumta te phim dei keiñ ban ailad ia kiwei pat ki jingpyrkhat ki ban ialam bakla ia phi kat haduh ba phin da jan tim ia U Blei."

"Nga ngeit ba Un map ia ki jingbakla jong nga baroh kumba phi la ong, bad khublei shibun eh ia kane ka jingpynshai jong phi hynrei te ...."

"Koit koit kam lei lei, nga mut ban ong ba phin nym sngewei ei ia ka jingbunktien jong nga ....phi la sngewthuh hi ba u briew katba u nang tymmen u nang bunktien kum u Kum thylli bad kawei kaba nga kwah ban ong khatduh ia phi ka long kane .. ..ba ngim dei ban buh ne mang lupa ia kaba sha lyndet ka bor jong ngi. Nga ngeit phi dang kynmaw ha kaba ngi la iakren teng ha ing jong ngi shwa ba phin iathoh, phi kynmaw?.........ba nga la kum ong ba phi la pyrkhat lupa ba phin suk phin saiñ ne kham aram ha ka trei ka ktah. Namar nga ngeit ba U Blei U don ka khubor kaba pher ia phi lyngba kane ka jingjia kata ka lah ban long mynta ne kan kham shim por ba phin sngewthuh ia ka."

"Ka la khura ia nga wat mynta ruh," ong pat u Pyrkhat da ka sur kaba jem.

"Kaei kaba phim sngewthuh.........nga lah ban iarap lem ban pynshai lada donkam ?"

"Ngam tharai ba nga donkam jingpynshai shuh, map ia nga ba nga ong kumta, nga mut ban ong ba kaei kaba la ktah eh ia nga ka long ba ngam dei ban bthah ia U Blei ba Un leh ne pynlong ia nga bad ka ing jong nga katba nga kwah ne angnud. Hynrei ngi dei ban sngewthuh ba kita baroh ki long kat kum ka jingpyniaid synshar jong U kiba U la mang lupa na ka bynta ngi na shwei.........."

"Nalor kata phi lah ban sngewbubkhoh haba phi iohi ia ka jingkhie spah ne khie rasong jong ki briew. Kata ruh ka don la ka jong ka kylla jong u briew. Ki khre namar ba ki la kynjoh sha uta u pud bad kiwei pat ki sah kumjuh namar ba kim pat kot hangta phim iohi ?"

"Ngam sngewthuh ia kata mynshwa hynrei mynta.. ..."

Ka long kumta Pyrkhat, ngi dei ban iaid na kane kajuh ka lynti, balei phim peit nuksa na i Kpa jong phi bad ia nga. Na ka liang ka rta nga la kham shwa ma nga, ha ka jingtrei ruh lehse nga la trei kam shwa ma nga ban ia i, hynrei kumno phi iohi ba i Kpa jong phi i la kiew bad joit bad ban long kumne kumba i long mynta katba ma nga pat nga dang ioh mad dang mynno ia kane ...kata baroh kam long ba ka kylla jong nga kam pat poi, ne kot shatei, nga sngewhun ia kata, te nga ngeit ba ma phi ruh phin sngew kumjuh."

"Nga la nang kham sngewthuh katba nang mih ki sngi, bad kane ka la long shisha ka khubor kaba ai jingmut shibun eh ia nga hi."

"Kan nym long tang ia phi, hynrei ka lah ban long ka nuksa ia kiwei ruh kiba kham shemphang ban shim ia ka kum ka jinghikai ne ka jingai jingmut ba kim dei ban pyrkhat ne mang lupa ban suk ban sain ha kane ka jingim. Hynrei ki dei ban tip ba kane ka jingim ka dei ka thma ia uwei pa uwei bad dei tang lyngba ki jingiaksaid shitom jong u briew ba u wanrah ia ka jingsuk jingsain ia ki bad ia ka ing hi baroh kawei, ngam da donkam ban pynshai ia kata."

"Nga la sngewthuh.........nga mut ruh ban ong ba nga leit pyrkhat lupa kumta kein ba ka sa wan jia kumne ia nga ....baroh shi katto nga la mang lupa ba i Bakor [illegible] sukher kum ka Doktor ia ki khun bad [illegible] mynta, pat nga hap ban sumar [illegible] ia u khun hynrei ia i ruh,"
u da dem artat sha madan.

"Shaniah beit ia kiei kiei baroh ha U Blei, bad ka jingtngen ba phin ioh nangta kan long kaba khraw. Pyut shang ban pynklet noh ia kaba la jia baroh. Kein noh kaba pynkynmaw ia kaba la dep, lehse katto ka la biang ngin sa nangiabteng pat ha kano kano ka por..... Kite ng ruh ngan nym shongkai slem shuh namar ba nga dei ban leit beh jingiaseng ing pat namar ba nga don bynta stat ialade hangto."

"Ngin da iabam syndon em, Babu ?"

"Ka bam aiu kata man ba wan, ieh ieh ngin sa iabam pat lano lano."

' Bam luna kein, sa leit beit sha jingiaseng nangne."

"Kata te phi khlempep i kmie in sa pynbam jajah ia nga marwei lashai," da-da sa i Babu. Nangta pat i ong, "Em ngan hap ban leit shwa na ing la kumno kumno ruh namar ba ki kot ki sla baroh ki dang don sha ing, wat sngew ei ei ngan sa iabam pat ho, kata ngan shu iaid noh artat," i da kam artat ia u shahksew.

"Kata phim treh bam shuh, Babu ?"

"Em em phi, wat sngew ei ei "

"Te to kata" u da mih artat ha baranda ban on ia i khyndiat, nangta u la ong pat, "Sa da wankai biang seh Babu, ha kano kano ka sngi kaba phi kham kylluid por."

"Wa, ngan sa wan kein... .....nga tharai ha kane ka taiew te ngan nym lap namar ba nga hap ban leit jingleit kham sha jngai; lehse ha kawei pat ka taiew te nga la kham thikna, kata la da ym don jingleit shawei pat . .. ..."i da phai artat, "kata ngan da iaid shwa ho, nang shongsuk."

"To, Babu, phi ruh leit leit sa suk." U la ieng hangta shiphang haduh ba in da kham lyngngop, nangta u la rung noh hapoh ing. Ynda u la rung hapoh ing u la

khang noh artat ia ki khalki namar ba la jaumied bad nangta u sa rung pat sha ka kamra kaba thiah u khun jong u bad u shem ba ka nongsumar ka dang sdang pynai jingbam. Ynda u la dep iaraiñ kai katto katne u la kylli pat ia ka.... .. .. "Shano i Kthaw i Kiaw kumne ngam shym iohi naduh hynne ?"

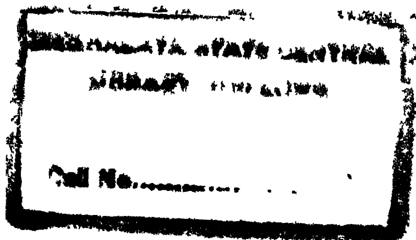
"Sha ing i San em...... . ...nga sngew kumba ki ia ong ban ialeitkai ba im da khlaiñ bha."

"Phin ong kumta, naduh mynno, i da thiah khop ?"

"Tip keiñ, ngam tharai phi namar hynnin ruh i dang wan iew."

"Lehse ki shu iakwah mih kai artat. Balei phi ruh phim leit mih kai noh shane shatai Bah, phim btai ka shong ïng ?"

"Btai te btai keiñ, tangba ngam pat sngewkwah ban mih shano shano ruh," nangta u mih noh na kata ka kamra bad u rung pat sha la ka kamrathiah. U tang shu rung u da khang artat ia ka dwar bad u la ieng ha kjat ka jingthiah. Hadien katto katne por u la ring ia ka shuki kaba don hajan hangta ban shong pyrshah ia ka dur iathoh kaba u wah ha khlieh thiah jong ki, bad hangta u sdang ban jngi weibriew ha ki jingpyrkhat kiba khia shaphang kaba la jia ia kaba u la shu pynkut ha kaba u ong ruh ha lade, ba kaei kaba la jia baroh ka long ka mon U Blei.

La shon ha :
**Khasi Jaintia Press, Mawkhar,
Shillong-793001.**